

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Τμήμα Λογιστικής και
Χρηματοοικονομικής
Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
«Λογιστική και Ελεγκτική»

Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο
Αθηνών Επιχειρήσεις,
Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών

Εκπόνηση: Ζάχος Γ. Αντώνιος

Επιβλέπων: Ανδρέας Κουτούπης
Διδάκτωρ Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής – Εταιρική Διακυβέρνηση
& Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου

Βόλος, 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1-2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ	3-4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	7
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.1 ΑΠΑΤΗ (FRAUD)	7
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.2 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΑΠΑΤΗ (CORPORATE FRAUD)	8
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.3 ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ - ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ – ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ	9-11
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.4 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ (CORPORATE GOVERNANCE) – ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ–ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ 4706/17.07.2020	11-15
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.5 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ (AUDIT COMMITTEE)	15
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.6 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ (INTERNAL AUDIT)	15-16
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.7 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ (EXTERNAL AUDIT) – ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ (CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS - AUDITORS)	17-19
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.8 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΩΝ	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΑΣΗ	20
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.1 ΘΕΩΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΑΤΗ	20-29
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.2 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ	29-39
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.3 ΜΕΤΡΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ, ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ	40-48
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.4 ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΡΟΤΥΠΟ ΕΛΕΓΧΟΥ 240 - ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΑΠΑΤΗ ΣΕ ΕΝΑΝ ΕΛΕΓΧΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ-ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΤΗΣ ΕΛΤΕ (2010)	48-54
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.5 SARBANES–OXLEY ACT OF 2002	54-56
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.6 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ – ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ (ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ)	57-58
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.7 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ	59
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.8 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΚΑΝΔΑΛΩΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΑΙ ΕΓΧΩΡΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	60-74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	75
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.1 ΔΕΙΓΜΑ	75
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.2 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	76
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.3 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	76-77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	77
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	77-84
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.2 ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	84-85
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.3 ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ	86-90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	90-93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ – ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	94-102
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	103-111

Υπεύθυνη δήλωση

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στη διπλωματική εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του Διατμηματικού Προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην «Λογιστική και Ελεγκτική» Τμήματα Οικονομικών Επιστημών-Χρηματοοικονομικής και Λογιστικής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,

Ζάχος Γ. Αντώνιος

Βόλος, 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της εργασίας είναι η ανασκόπηση του φαινομένου της εταιρικής απάτης σε παγκόσμιο και εγχώριο επίπεδο και εν συνεχεία, μέσω εμπειρικής έρευνας, η διερεύνηση του στην περίπτωση των εισηγμένων εταιριών στο Ελληνικό Χρηματιστήριο, καθώς και η αντίληψη που επικρατεί για τον ρόλο των Ορκωτών ελεγκτών. Τα ευρήματα της παρούσης, συμπίπτουν με αυτά ανάλογων ερευνών διεθνών οργανισμών, όπως του ACFE (2020). Το οξύμωρο που προκύπτει από το δείγμα, είναι ότι ενώ όλο και περισσότερες μελέτες επιβεβαιώνουν πως η πληροφόρηση\καταγγελία (Tip\whistleblowing) είναι η αποδοτικότερη μέθοδος ανίχνευσης της εταιρικής απάτης, μόλις το 27% των συμμετεχόντων έχουν υιοθετήσει την λειτουργία γραμμής ανωνύμων καταγγελιών, ενώ οι εταιρίες του δείγματος που υπέστησαν απάτη και ανιχνεύτηκε μέσω πληροφόρησης, ακόμα και σήμερα δεν την έχουν υιοθετήσει. Επίσης συμπεραίνεται ότι δεν δίνεται η απαιτούμενη σημασία, στην εκπαίδευση του προσωπικού πάνω σε θέματα απάτης και υιοθέτησης της “κουλτούρας της ακεραιότητας”, καθώς πάνω από το 60% των ερωτηθέντων δεν διεξάγει ανάλογα εκπαιδευτικά προγράμματα. Σχετικά με την άποψη τους για τον ρόλο του εξωτερικού Ορκωτού Ελεγκτή, το 58% αναγνωρίζει τον πολυεπίπεδο ρόλο του, ενώ ένα 12% τον αντιμετωπίζει μόνο ως θεσμική υποχρέωση. Σε επίπεδο αναλυτικής στατιστικής, δυστυχώς δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές επιδράσεις των μεταβλητών στην εμφάνιση ή όχι της εταιρικής απάτης.

Λέξεις κλειδιά:

Εταιρική απάτη, ορκωτός ελεγκτής εσωτερικός έλεγχος, επιτροπή ελέγχου, σκάνδαλα

ABSTRACT

The purpose of this study is to review the phenomenon of corporate fraud at global and domestic level and through empirical research, to investigate it, in cases of listed companies in the Greek Stock Exchange, while highlighting the prevailing perception of the role of Certified Auditors. The findings, coincide with those of similar researches of international organizations, such as ACFE (2020). The oxymoron that emerges from the sample is that even though increasingly more studies confirm that tip\whistleblowing is the most efficient method of detecting corporate fraud, only 27% of participants have adopted the anonymous complaint line, while companies of the sample that have been victims of fraud detected by this method, have not yet incorporated it. Another conclusion drawn is the lack of importance given to the training of staff on issues of fraud and the adoption of the "culture of integrity", as more than 60% of respondents do not conduct such training programs. In regards to their opinion on the contribution of the external Certified Auditor, 58% recognize its multilevel role, while 12% consider it only as an institutional obligation. At analytical statistics level, unfortunately, there were no significant effects of the variables observed regarding the occurrence or not of corporate fraud.

Keywords:

Corporate fraud, certified auditor, internal audit, audit committee, scandals

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα εργασία, εξετάζεται ένας διττός ερευνητικός προβληματισμός, ο οποίος έγκειται στο φαινόμενο της εταιρικής απάτης και πιο συγκεκριμένα στην εμφάνιση αυτής στις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών εταιρίες και στη σύνδεση της με τον ρόλο των Ορκωτών Ελεγκτών. Πρόκειται για διαχρονικό και πάντα επίκαιρο θέμα, καθώς παρουσιάζει αστείρευτο ενδιαφέρον, λόγω της συνεχόμενης εξέλιξης του, ιδιαίτερα με τα τεράστια άλματα της τεχνολογίας και κατά την όξυνση του από την απρόσμενη εμφάνιση εξωγενών παραγόντων όπως η Covid-19, που δυσχεραίνουν και επηρεάζουν πολύ επίπεδα τα παγκόσμια δρώμενα των εταιριών, των αγορών και της οικονομίας εν γένει.

Στο 1^ο κεφάλαιο, αναφέρονται συνοπτικά οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν τόσο στην θεωρητική προσέγγιση του θέματος, όσο και στην ερευνητική του εκπόνηση.

Στο 2^ο κεφάλαιο, αναπτύσσεται το εννοιολογικό πλαίσιο, περιλαμβάνοντας την βασική έννοια της απάτης και τον διαχωρισμό της εταιρικής από την επαγγελματική απάτη. Ακολουθεί η παρουσίαση των ενεχόμενων μερών της Ελληνικής Κεφαλαιαγοράς και των αρμόδιων ρυθμιστικών και εποπτικών αρχών, προκειμένου ο αναγνώστης να έχει άμεση άποψη του πλαισίου λειτουργίας των εισηγμένων εταιριών που θα αποτελέσουν και το δείγμα της έρευνας.

Στο 3^ο κεφάλαιο που είναι και το εκτενέστερο, παρατίθεται η θεωρητική βάση, ξεκινώντας με τις σημαντικότερες θεωρίες που αναπτύχθηκαν σχετικά με την απάτη. Ακολουθεί η ταξινόμηση και οι μορφές της εταιρικής απάτης, τα μετρά ανίχνευσης, πρόληψης και καταπολέμησης της. Παρουσιάζεται το διεθνές πρότυπο έλεγχου 240 - ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με απάτη σε έναν έλεγχο οικονομικών καταστάσεων και συνοπτική επισκόπηση του Νόμου, sarbanes—oxley act of 2002. Γίνεται μία προσπάθεια απεικόνισης από τον συγγραφέα, της λειτουργίας των εισηγμένων εταιριών και του Ελληνικού κανονιστικού πλαισίου, των εποπτικών και ρυθμιστικών αρχών. Περιγράφεται ο ρόλος του εξωτερικού ελεγκτή σύμφωνα με τα πρότυπα, ενώ κλείνοντας ακολουθεί μία καταγραφή και συνοπτική παρουσίαση των μεγαλύτερων σκανδαλών εταιρικής απάτης σε παγκόσμιο και εγχώριο επίπεδο.

Στο Κεφάλαιο 4, αναλύεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε κατά την επιλογή του δείγματος, την κατασκευή του ερωτηματολογίου και στην στατιστικής ανάλυσης προκειμένου για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων. Στο κεφάλαιο 5, αποτυπώνονται τα αποτελέσματα της έρευνας και τέλος στο κεφάλαιο 6, παρατίθενται τα γενικά συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Για την προσέγγιση του ερευνητικού προβληματισμού (εταιρική απάτη), παρατίθεται αρχικά το εννοιολογικό πλαίσιο, όπως αυτό αποτυπώνεται τόσο σε εγχώριο (Ελληνικός Ποινικός Κώδικας) όσο και σε διεθνές επίπεδο (Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, Νομοθετήματα και ορισμοί οργανισμών - OLAF, OECD, COSO, ACFE, IIA, και Αρμόδιων Αρχών - FBI). Παρουσιάζεται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και τις επίσημες ηλεκτρονικές σελίδες των ενεχομένων, το πλαίσιο της Ελληνικής Χρηματιστηριακής Αγοράς και των αρμόδιων ρυθμιστικών και εποπτικών αρχών (Ομίλος Χρηματιστηρίου Αθηνών, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Ελληνικό Συμβούλιο Εταιρικής Διακυβέρνησης, Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών, Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων).

Με την βοήθεια της διεθνούς επιστημονικής και επαγγελματικής βιβλιογραφίας, αρθρογραφίας, ερευνών μεγάλων ελεγκτικών οίκων και οργανισμών, επιλέχθηκαν να γίνουν αναφορές, σε περισσότερες από 65 έγκυρες πηγές, με προσανατολισμό στις πιο πρόσφατες. Στόχος ήταν να διερευνηθεί σε βάθος η θεωρητική βάση της εταιρικής απάτης, των μοντέλων που έχουν δημιουργηθεί γύρω από αυτή και να γίνει μία προσπάθεια ταξινόμησης και παρουσίασης των μορφών της, των μέτρων ανίχνευσης, πρόληψης και καταπολέμησης του φαινομένου. Παρουσιάζονται το ΔΠΕ 240 και ο Sarbanes–Oxley Act of 2002, ενώ ακολουθεί σχολιασμός τους από την οπτική διαφόρων μελετητών, όπως επίσης και η άποψη τους βάσει των ευρημάτων τους, για τον ρόλο του εξωτερικού ελεγκτή.

Η θεωρητική προσέγγιση κλείνει με την παρουσίαση των μεγαλύτερων σκανδάλων εταιρικής απάτης τόσο σε παγκόσμια όσο και εγχώρια βάση. Οι αναφορές που έχουν γίνει, προέρχονται κυρίως από τις ανακοινώσεις των ρυθμιστικών αρχών, όπως για παράδειγμα Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (SEC), το Υπουργείο Δικαιοσύνης (U.S. Department of Justice), την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς του Καναδά (Ontario Securities Commission). Ωστόσο λόγω της φύσης του εγχειρήματος έχουν γίνει και αναφορές από έγκριτα δημοσιογραφικά πρακτορεία του εξωτερικού όπως, BBC, Bloomberg, Deutsche Welle, Financial Times, Fraud-Magazine, Reuters, The Guardian, The New York Times, The Wall Street Journal.

Για το ερευνητικό κομμάτι, χρησιμοποιήθηκαν κυρίως πηγές από ελεγκτικούς οίκους και επαγγελματικούς οργανισμούς όπως EY (2018), KPMG (2016), PwC (2011,2018), ACFE (Report to the nations), ΕΛΤΕ (2018).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Απάτη (Fraud)

Σύμφωνα με το άρθρο 386 (Δεύτερο βιβλίο-εικοστό τρίτο κεφάλαιο-εγκλήματα κατά περιουσιακών αγαθών) του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα (Νόμος 4619/2019 - ημερομηνία ισχύος 1^η Ιουλίου 2019) ως απάτη ορίζεται:

1. Όποιος με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με σκοπό από τη βλάβη αυτής της περιουσίας να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Αν η ζημιά που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

2. Αν η απάτη στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και η ζημιά που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες. Η πράξη αυτή παραγράφεται μετά είκοσι έτη.

Ο ανωτέρω ορισμός, συγκλίνει με την πλειοψηφία των προσεγγίσεων, εκδοχών της εξεταζόμενης έννοιας που της έχουν αποδοθεί, τόσο από σημαντικούς οργανισμούς όπως η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), όσο και από νομικά συγγράμματα ανά τον κόσμο όπως για παράδειγμα το “Black’s Law Dictionary^[1]” (USA), τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ 240) καθώς και με διεθνή νομοθετήματα όπως για παράδειγμα ο “Fraud act 2006 (c35)^[2]” (UK).

[1] Black’s Law Dictionary: είναι το πιο ευρέως χρησιμοποιούμενο λεξικό των νομικών στις Ηνωμένες Πολιτείες. Συγγράφηκε από τον Henry Campbell Black (1860-1927). Είναι η άμεση επιλογή για τους όρους σε νομικές πληροφορίες και δικαστικές γνώμες και έχει αναφερθεί ως δευτερεύουσα νομική αρχή σε πολλές υποθέσεις του Ανώτατου Δικαστηρίου των ΗΠΑ.

[2] Fraud act 2006 (c35): Ο Νόμος περί απάτης είναι πράξη του Κοινοβουλίου του Ηνωμένου Βασιλείου που αφορά την Αγγλία και την Ουαλία και τη Βόρειο Ιρλανδία. Έλαβε βασιλική σύμφωνη γνώμη στις 8 Νοεμβρίου 2006 και τέθηκε σε ισχύ στις 15 Ιανουαρίου 2007.

2.2 Εταιρική απάτη (Corporate Fraud)

Ως εταιρική θεωρείται η απάτη που διαπράττεται από νομική οντότητα^[3], με τον όρο της νομικής οντότητας, όπως αυτός χρησιμοποιείται για τους σκοπούς της φορολογίας. Ενδεικτικά, η προσέγγιση της εξεταζόμενης έννοιας από το Ομοσπονδιακό Γραφείο Ερευνών των Η.Π.Α (F.B.I), συνίσταται σε ανέντιμες και παράνομες δραστηριότητες που διαπράττονται από ιδιώτες ή εταιρίες προκειμένου να αποφέρουν οικονομικά πλεονεκτήματα σε αυτά τα πρόσωπα ή ιδρύματα. Υπάρχουν πολλοί ορισμοί της εταιρικής απάτης, ωστόσο, μπορούμε να τους συνοψίσουμε όλους, λέγοντας ότι η εταιρική απάτη, είναι μια ανήθικη συμπεριφορά που διαπράττεται σκόπιμα για να βλάψει τους άλλους με σκοπό το κέρδος (Salleh και Othman, 2016).

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο και προς αποφυγή παρερμηνειών, να διευκρινιστεί ότι η έννοια της Εταιρικής απάτης είναι διαφορετική από αυτήν την Επαγγελματικής απάτης (Occupational fraud). Η Επαγγελματική απάτη είναι αυτή που διαπράττεται από τα μέλη της νομικής οντότητας (από υπαλλήλους έως και τα διοικητικά στελέχη), τα οποία κάνουν χρήση της επαγγελματικής τους ιδιότητας, προκειμένου να αποκομίσουν προσωπικό όφελος, προκαλώντας ζημία στη νομική οντότητα. Οι Suh, Shim και Button (2018) αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι η επαγγελματική απάτη είναι αυτή που διαπράττεται από τα μέλη ενός οργανισμού κατά του οργανισμού, με τα μέλη να κυμαίνονται από απλούς υπαλλήλους έως και τα διευθυντικά στελέχη.

[3] Νομική οντότητα σύμφωνα με τον Ελληνικό Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.) Ν.4172/2013 είναι: κάθε μόνωμο εταιρικής ή μη οργάνωσης ανεξαρτήτως νομικής προσωπικότητας και κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα που δεν είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο, όπως ιδίως συνεταιρισμός, οργανισμός, υπεράκτια ή εξωχώρια εταιρία, κάθε μορφής εταιρία ιδιωτικών επενδύσεων, κάθε μορφής καταπίστευμα ή εμπίστευμα ή οποιοδήποτε μόνωμο παρόμοιας φύσης, κάθε μορφής ίδρυμα ή οποιοδήποτε μόνωμο παρόμοιας φύσης, κάθε μορφή προσωπικής επιχείρησης ή οποιαδήποτε οντότητα προσωπικού χαρακτήρα, κάθε μορφής κοινή επιχείρηση, κάθε μορφής εταιρίας διαχείρισης κεφαλαίου ή περιουσίας ή διαθήκης ή κληρονομιάς ή κληροδοσίας ή δωρεάς, κάθε φύσης κοινοπραξία, κάθε μορφής εταιρία αστικού δικαίου, συμμετοχικές ή αφανείς εταιρίες, κοινωνίες αστικού δικαίου.

2.3 Χρηματιστήριο Αθηνών - Εισηγμένες Εταιρίες - Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

Χρηματιστήριο Αθηνών

Σύμφωνα με την επίσημη διαδικτυακή διεύθυνση του Ομίλου Χρηματιστηρίου Αθηνών, οι εταιρίες του Ομίλου, υποστηρίζουν την οργάνωση και λειτουργία της ελληνικής κεφαλαιαγοράς. Λειτουργούν τις οργανωμένες αγορές αξιών και παραγώγων (Κύρια αγορά, Εναλλακτική αγορά, Διαπραγμάτευση Αμοιβαίων Κεφαλαίων-ΔΑΚ, Ομόλογα, Σύνθετων Χρηματοοικονομικών Προϊόντων-ΣΧΠ και Επενδυτικά Κεφάλαια-Funds) , διενεργούν την εκκαθάριση και το διακανονισμό των συναλλαγών, την καταχώρηση των τίτλων, προμηθεύουν με ολοκληρωμένες λύσεις πληροφορικής την ελληνική κεφαλαιαγορά και προωθούν την ανάπτυξη της χρηματιστηριακής παιδείας και την ιδέα της κεφαλαιαγοράς στη Ελλάδα.

Αποτελεί μια αναπτυγμένη και ασφαλή αγορά, εισαγωγής προς διαπραγμάτευση κινητών αξιών, η οποία διέπεται από το ενιαίο Ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο, έχοντας υιοθετήσει Οδηγίες και Κανονισμούς όπως:

- I. Προϋποθέσεις Διαφάνειας και Πληροφόρησης (2004/109/EK),
- II. Εναρμόνιση των αγορών χρηματοπιστωτικών μέσων (Markets in Financial Instruments Directive - MiFID),
- III. Δημοσίευση και Περιεχόμενο Ενημερωτικού Δελτίου (809/2004),
- IV. Δικαιώματα Μετόχων (2007/36/EK),
- V. Προνομιακή πληροφόρηση και Κατάχρηση Αγοράς (2003/6/ EK),

Χρησιμοποιεί προηγμένη τεχνολογία, προκειμένου να φέρει άμεσα και αποτελεσματικά σε επαφή, επιχειρήσεις και επενδυτές (εγχώριους και διεθνείς), μέσω μίας πλατφόρμας διαπραγμάτευσης, διασφαλίζοντας παράλληλα έναν δίκαιο μηχανισμό αποτίμησης των κινητών αξιών, με κανόνες διαφάνειας και παροχή πληροφόρησης προς το επενδυτικό κοινό.

Εισηγμένες Εταιρίες

Σύμφωνα με την επίσημη διαδικτυακή διεύθυνση του Ομίλου Χρηματιστηρίου Αθηνών, η εισαγωγή μιας εταιρίας στις αγορές του Χρηματιστηρίου Αθηνών (X.A.),

αποτελεί απόφαση στρατηγικής σημασίας για όλες τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτως οικονομικού κλάδου. Μέσω της εισαγωγής στις αγορές του Χ.Α. η εταιρία μπορεί να επιτύχει:

I. Ενίσχυση της Κεφαλαιακής της διάρθρωσης και διεύρυνση των πηγών και των δυνατοτήτων χρηματοδότησης της, μέσω πρόσβασης στη δευτερογενή αγορά κεφαλαίου,

II. Προώθηση της αναγνωρισιμότητας και της φήμης της, η οποία διευκολύνει: Στην επίτευξη επιχειρηματικών συμπράξεων, συμφωνιών και στρατηγικών συνεργασιών ή στην βελτίωση των όρων τους, στην εσωτερική οργάνωση, στις σχέσεις με τους προμηθευτές και τους πελάτες, στην προσέλκυση αξιόλογων στελεχών.

III. Βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης, μέσω της υιοθέτησης σύγχρονων διοικητικών δομών και αρχών διαφάνειας.

IV. Διαμόρφωση διαρκούς και επίκαιρης αποτίμησης.

V. Συμμετοχή σε δείκτες που χρησιμοποιούνται είτε ως δείκτες αναφορές ή για τις συναλλαγές χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Προϋποθέσεις εισαγωγής: Ν3371/2005 “Θέματα Κεφαλαιαγοράς και άλλες διατάξεις” (ΦΕΚ Α/178/14.7.2005 Άρθρα 1-26 75 και 76)

Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

Σύμφωνα με την επίσημη διαδικτυακή διεύθυνση της, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς εποπτεύει τις εταιρείες με κινητές αξίες εισηγμένες σε οργανωμένη αγορά. Ειδικότερα, το έργο της επικεντρώνεται στην εποπτεία και στον έλεγχο της συμμόρφωσης των εταιρειών με τις υποχρεώσεις διαρκούς πληροφόρησης του επενδυτικού κοινού για τις ίδιες τις εταιρείες και τις θυγατρικές τους, τα στελέχη τους και τους μετόχους τους, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Αξιολογεί επίσης δημοσιεύματα και ανακοινώσεις σχετικά με τις εταιρείες των οποίων οι κινητές αξίες διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Αναφορικά με την τήρηση της νομοθεσίας περί προνομακών πληροφοριών και χειραγώγησης της αγοράς, παρακολουθεί τη συμπεριφορά των εταιρειών κι εν γένει των συμμετεχόντων στις αγορές, σχετικά με δημοσιεύματα, ανακοινώσεις και τα οικονομικά τους στοιχεία.

Εποπτεύει και ελέγχει τη συμμόρφωση των εταιρειών με τις υποχρεώσεις περιοδικής πληροφόρησης του επενδυτικού κοινού, συμπεριλαμβανομένης της συμμόρφωσης με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Εποπτεύει παράλληλα τη συμμόρφωση των εταιρειών με τη νομοθεσία περί εταιρικής διακυβέρνησης.

Εποπτεύει επίσης την εφαρμογή της νομοθεσίας, σε περιπτώσεις δημοσίων προσφορών ή εισαγωγής κινητών αξιών σε οργανωμένη αγορά, συμπεριλαμβανομένων του ελέγχου ως προς το περιεχόμενο των ενημερωτικών και πληροφοριακών δελτίων και της αξιολόγησης διαφημίσεων, γνωστοποιήσεων, δηλώσεων ή ανακοινώσεων με σκοπό την προσέλκυση του κοινού για επένδυση χρηματικών ποσών σε κάθε είδους κινητές αξίες.

Ελέγχει την οριστική χρήση των κεφαλαίων που άντλησαν εταιρείες από την κεφαλαιαγορά, σε συνδυασμό με τα αναφερόμενα στο σχετικό ενημερωτικό δελτίο, τις αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων και τις ανακοινώσεις τους.

Παρακολουθεί επίσης την εφαρμογή του κανονισμού αναδοχών και εποπτεύει την εφαρμογή της νομοθεσίας για τις δημόσιες προτάσεις. Τέλος, στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων της διενεργεί έκτακτους, ειδικούς ή γενικούς ελέγχους.

2.4 Εταιρική Διακυβέρνηση (Corporate Governance)-Ελληνικός Κώδικας- Νέος Νόμος Εταιρικής Διακυβέρνησης Ανωνύμων Εταιριών 4706/17.07.2020

Εταιρική Διακυβέρνηση

Οι Denis & McConnell (2003), όρισαν την εταιρική διακυβέρνηση ως ένα σύνολο μηχανισμών τόσο θεσμικών όσο και βασισμένων στην αγορά, που ωθούν τους ενδιαφερόμενους της εταιρείας, τα μέλη δηλαδή που ασκούν την διοίκηση και λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της εταιρείας, να λαμβάνουν αποφάσεις που μεγιστοποιούν την αξία της εταιρείας στους κατόχους της (μέτοχοι).

Ειδικότερα σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και ανάπτυξης – OECD (2019, 2015), η εταιρική διακυβέρνηση, αφορά στις διαδικασίες, σύμφωνα με τις οποίες μία νομική οντότητα, κατευθύνεται και ελέγχεται. Η δομή της εταιρικής διακυβέρνησης καθορίζει την κατανομή των δικαιωμάτων και των ευθυνών μεταξύ των διαφόρων συμμετεχόντων, ήτοι το διοικητικό συμβούλιο, οι διευθυντές, οι μέτοχοι, οι λοιποί ενδιαφερόμενοι, περιλαμβάνοντας ένα σύνολο σχέσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών. Επίσης καθορίζει τους στόχους, τους κανόνες και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και επιβλέπει την δυνατότητα επίτευξης των στόχων και των επιδόσεων της οντότητας.

Σκοπός της εταιρικής διακυβέρνησης είναι να συμβάλει στην οικοδόμηση ενός κλίματος εμπιστοσύνης, διαφάνειας και λογοδοσίας που είναι απαραίτητο για την προώθηση

των μακροπρόθεσμων επενδύσεων, της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και της επιχειρηματικής ακεραιότητας, υποστηρίζοντας έτσι την ισχυρότερη ανάπτυξη και τις κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς.

Ελληνικός Κώδικας

Σύμφωνα με την επίσημη διαδικτυακή διεύθυνση του Ομίλου Χρηματιστηρίου Αθηνών, ο Ελληνικός Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης είναι προσαρμοσμένος στην ελληνική νομοθεσία και την επιχειρηματική πραγματικότητα και έχει συνταχθεί με βάση την αρχή της “συμμόρφωσης ή εξήγησης”, περιλαμβάνοντας έτσι και θέματα που ξεπερνούν τους υπάρχοντες νόμους και κανόνες. Ο Κώδικας δεν επιβάλλει υποχρεώσεις, αλλά εξηγεί πώς να υιοθετηθούν ορθές πρακτικές και διευκολύνει τη διαμόρφωση πολιτικών και πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης, που θα ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες συνθήκες κάθε εταιρείας. Ο Ελληνικός Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης (Οκτώβριος 2013) αντικατέστησε τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης του ΣΕΒ για εισηγμένες (Μάρτιος 2011).

Για την μεγέθυνση της αξιοπιστίας της ελληνικής αγοράς μεταξύ των εγχώριων και διεθνών επενδυτών, την βελτίωση του Ελληνικού κώδικα αλλά και της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων, το 2012 ιδρύθηκε το Ελληνικό Συμβούλιο Εταιρικής Διακυβέρνησης (ΕΣΕΔ). Αποτελεί εξειδικευμένο φορέα για τη διάδοση των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης και επιδιώκει την ανάπτυξη κουλτούρας καλής διακυβέρνησης στην ελληνική οικονομία και κοινωνία. Το γενικό πλάνο δράσης του περιλαμβάνει: τη διαμόρφωση θέσεων επί του θεσμικού πλαισίου, την υποβολή προτάσεων, τη συμμετοχή σε διαβουλεύσεις και ομάδες εργασίας, τη διοργάνωση εκπαιδευτικών και ενημερωτικών δράσεων, την παρακολούθηση και αξιολόγηση των πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης και εφαρμογής των κωδίκων εταιρικής διακυβέρνησης, την παροχή εργαλείων συνδρομής και βαθμολόγησης των επιδόσεων των ελληνικών επιχειρήσεων.

Νέος Νόμος Εταιρικής Διακυβέρνησης Ανωνύμων Εταιρειών υπ. Αρίθμ. 4706 / 17.07.2020 / ΦΕΚ Α 136 / Έναρξη ισχύος: 17.07.2021

Σκοπός του, είναι ο εκσυγχρονισμός του νομικού πλαισίου κατά τα σύγχρονα διεθνή πρότυπα, προκειμένου για την βελτίωση του κλίματος εμπιστοσύνης των επενδυτών, της

ανταγωνιστικότητας της ελληνικής κεφαλαιαγοράς έναντι των διεθνών και την δημιουργία μακροπρόθεσμης αξίας των εισηγμένων εταιρειών.

Ο προηγούμενος νόμος, αριθμούσε δύο δεκαετίες ισχύος και λαμβάνοντας υπόψη τα αρνητικά φαινόμενα των κακών πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης του πρόσφατου παρελθόντος, καθώς και τον ουσιώδη χαρακτήρα που διαδραματίζει η εταιρική διακυβέρνηση τόσο στις εισηγμένες εταιρίες όσο και στις μη, ο εκσυγχρονισμός αυτός ήταν επιτακτικός.

Οι σημαντικότερες αλλαγές σύμφωνα με την PwC (2020):

Η Αρχή “Fit and proper”. Με τις νέες διατάξεις εισάγεται πλέον ως υποχρεωτική εκ του νόμου η αρχή ότι η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου θα πρέπει να αντικατοπτρίζει τις γνώσεις, τις δεξιότητες και την πείρα που απαιτούνται για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, σύμφωνα με το επιχειρηματικό μοντέλο και τη στρατηγική της εταιρείας.

Η Πολιτική καταλληλότητας. Ορίζεται υποχρέωση θέσπισης πολιτικής καταλληλότητας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο, η οποία θα εγκρίνεται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων. Δύο αναγκαία και υποχρεωτικά κριτήρια είναι I. η ελάχιστη ποσόστωση ανά φύλο (συγκεκριμένα 25% των μελών) και II. η μη εμπλοκή μέλους (ή υποψηφίου μέλους) σε ζημιόγones συναλλαγές εταιρείας με συνδεδεμένα μέρη.

Η ενίσχυση του ρόλου των ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών. Ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου ορίζεται καταρχήν ως μη-εκτελεστικό μέλος. Εφόσον όμως οριστεί πρόσωπο εκ των εκτελεστικών μελών, ως αντιπρόεδρος υποχρεωτικά ορίζεται πρόσωπο εκ των μη εκτελεστικών μελών. Προβλέπεται η υποχρεωτική παράσταση δύο ανεξάρτητων μη-εκτελεστικών μελών για την επίτευξη απαρτίας στις σημαντικές συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, όπως αυτές που αφορούν την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων της εταιρείας ή αυτές που έχουν θέμα ημερησίας διάταξης για το οποίο απαιτείται η λήψη απόφασης με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία από την Γενική Συνέλευση των μετόχων. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι, όταν ανεξάρτητο μη-εκτελεστικό μέλος απουσιάζει από δύο συνεχόμενες συνεδριάσεις, θεωρείται αυτόματα ότι έχει παραιτηθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο. Παράλληλα ορίζονται με αρκετή λεπτομέρεια οι προϋποθέσεις για να θεωρείται ένα μέλος ανεξάρτητο.

Οι αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου. Ρητά στο πεδίο αρμοδιοτήτων του εμπίπτουν, η περιοδική αξιολόγηση της εφαρμογής και αποτελεσματικότητας του συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης τουλάχιστον ανά τριετία και η ανάληψη τυχόν Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις, Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.
Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

διορθωτικών ενεργειών (remedial actions) καθώς και η διασφάλιση της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζει η εταιρεία. Ως προς τις απαιτήσεις που αφορούν την επίβλεψη από το Διοικητικό Συμβούλιο του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της εταιρείας, ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην παρακολούθηση και επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, η απαρίθμηση τους στον Νόμο είναι ενδεικτικού χαρακτήρα και περιλαμβάνει: I. Τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής. II. Την αναγνώριση και διαχείριση των ουσιωδών κινδύνων που πηγάζουν από την επιχειρηματική δραστηριότητα. III. Την αποτελεσματική λειτουργία της μονάδας εσωτερικού ελέγχου. IV. Τη διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για την χρηματοοικονομική πληροφόρηση και τη σύνταξη των απαιτούμενων χρηματοοικονομικών καταστάσεων της εταιρείας. V. Τη συμμόρφωση με το εκάστοτε κανονιστικό και νομοθετικό πλαίσιο. Ωστόσο η περαιτέρω διαμόρφωση στόχων επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια της εταιρείας, ανάλογα με τις κατά περίπτωση ειδικότερες ανάγκες της.

Οι επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου. Η σύσταση Επιτροπών Αποδοχών και Υποψηφιοτήτων γίνεται πλέον υποχρεωτική εκ του Νόμου (μέχρι σήμερα τέτοιες επιτροπές συστήνονταν βάσει αρχής βέλτιστων πρακτικών), ενώ προβλέπεται η δυνατότητα σύμπτυξης του έργου αυτών σε μία ενιαία επιτροπή.

Ο κανονισμός λειτουργίας. Προβλέπεται η διεύρυνση του περιεχομένου του Κανονισμού Λειτουργίας της εταιρείας καθώς, επίσης, και η περιοδική αξιολόγηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου από πρόσωπα που δεν έχουν σχέσεις εξάρτησης με την εταιρία. Περίληψη του Κανονισμού θα δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα της εταιρίας, ενώ προβλέπεται περαιτέρω και υποχρέωση μέριμνας για την κατάρτιση κανονισμού λειτουργίας και των σημαντικών θυγατρικών της. Ο Ορκωτός ελεγκτής οφείλει να επιβεβαιώνει στην έκθεση ελέγχου ότι η εταιρεία διαθέτει επικαιροποιημένο κανονισμό λειτουργίας που συμμορφώνεται με τις προβλέψεις του νόμου.

Η επιβολή κυρώσεων. Με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Τράπεζας της Ελλάδος, ως προς τις εποπτευόμενες από αυτές οντότητες, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς εποπτεύει και δύναται να διενεργεί ελέγχους για την τήρηση των νέων διατάξεων. Σε περίπτωση διαπίστωσης παράβασης, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μπορεί να επιβάλλει: I. Επίπληξη ή χρηματικό πρόστιμο μέχρι τρία εκατομμύρια ευρώ στην Εταιρεία και, σε κάθε περίπτωση, έως πέντε τοις εκατό (5%) του συνολικού ετήσιου κύκλου εργασιών της II. επίπληξη ή χρηματικό πρόστιμο μέχρι τρία

εκατομμύρια ευρώ σε μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ή άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Νόμου.

Πέραν των παραπάνω προβλέπεται η αναβάθμιση της μονάδας εσωτερικού ελέγχου και ιδιαίτερα του επικεφαλής ο οποίος θα πρέπει πλέον να πληροί συγκεκριμένες προδιαγραφές, καθώς και η αναβάθμιση της ενημέρωσης επενδυτών και της μονάδας εξυπηρέτησης μετόχων και την μονάδας εταιρικών ανακοινώσεων.

2.5 Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee)

Σύμφωνα με τον ισχύοντα Κανονισμό της Επιτροπής Ελέγχου (έκδοση 4. – 28/9/2015), όπως εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρίας Ελληνικά Χρηματιστήρια – Χρηματιστήριο Αθηνών Ανώνυμη Εταιρεία Συμμέτοχων, σκοπός της Επιτροπής Ελέγχου είναι να συνεπικουρεί το Διοικητικό Συμβούλιο στην επίβλεψη της ποιότητας, επάρκειας και αποτελεσματικότητας των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων, σε επίπεδο Εταιρείας και σε επίπεδο Ομίλου. Επιπλέον η Επιτροπή συνεπικουρεί το Διοικητικό Συμβούλιο στην εποπτεία της συμμόρφωσης με το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας και στα καθήκοντά του σχετικά με τη διαδικασία χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και εποπτείας του εξωτερικού ελέγχου.

Ο Κανονισμός αυτός βασίζεται στα Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών, την απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς 5/204/14.11.2000, το Νόμο 3016/2002 για την εταιρική διακυβέρνηση και το Νόμο 3693/2008 περί εναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2006/43/EK.

2.6 Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit)

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA), και τον ορισμό του Εσωτερικού Ελέγχου στο Διεθνές Πλαίσιο Επαγγελματικών Πρακτικών (IPPF), ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική διαδικασία διασφάλισης και διαβούλευσης με σκοπό την προστιθέμενη αξία και τη βελτίωση των λειτουργιών ενός οργανισμού. Βοηθάει έναν οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του θέτοντας μια συστηματική, πειθαρχημένη προσέγγιση για την αξιολόγηση και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης.

Τα κύρια καθήκοντα της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου και Διασφάλισης Ποιότητας, σύμφωνα με την επίσημη σελίδα του ομίλου Χρηματιστηρίου Αθηνών είναι:

I. Ο τακτικός έλεγχος της απόδοσης και της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου καθώς και η διαρκής και έγκυρη ενημέρωση των ανώτατων διοικητικών οργάνων της Εταιρίας για την κατάσταση και την πορεία των ελεγκτικών διαδικασιών, που έχει θεσμοθετήσει το Δ.Σ. και η διοίκηση της Εταιρείας.

II. Η αξιολόγηση του βαθμού εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των διαδικασιών που έχουν καθιερωθεί για τη διαχείριση των διαφόρων κινδύνων και η εκτίμηση της πιθανής ζημιάς της Εταιρείας από τους κινδύνους που αντιμετωπίζει λόγω της ιδιαιτερότητας των εργασιών της.

III. Η αξιολόγηση του βαθμού αποτελεσματικής χρησιμοποίησης όλων των διαθέσιμων πόρων κατά τον πλέον πρόσφορο και οικονομικό τρόπο με στόχο την υλοποίηση των στρατηγικών στόχων που έχουν τεθεί από τη Διοίκηση, προάγοντας τη διαρκή ανάπτυξη και ευημερία της Εταιρείας.

IV. Η διενέργεια γενικών και δειγματοληπτικών κατασταλτικών ελέγχων σε όλες τις λειτουργίες και τις συναλλαγές της Εταιρίας για να διαπιστωθεί η πιστή εφαρμογή των πάσης φύσης κανονισμών, διαδικασιών λειτουργίας και προληπτικών ελεγκτικών μηχανισμών, που έχουν θεσπισθεί για κάθε κατηγορία συναλλαγών της, καθώς και η συμμόρφωσή της με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία της.

V. Η παρακολούθηση και αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των θυγατρικών εταιρειών.

VI. Η διενέργεια ειδικών ερευνών όπου αυτό απαιτείται.

Οι ακόλουθες αρχές τηρούνται έτσι ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου: Επαρκής κατοχύρωση της ανεξαρτησίας του από όλες τις άλλες υπηρεσιακές μονάδες της Εταιρίας και η διασφάλιση της άμεσης και απρόσκοπτης πρόσβασης στη διοίκηση, στο Δ.Σ. και στην Επιτροπή Ελέγχου της Εταιρείας. Διασφάλιση της απρόσκοπτης πρόσβασης σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες, που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση της αποστολής του. Ύπαρξη λεπτομερώς καταγεγραμμένων ελεγκτικών στόχων, προγραμμάτων και διαδικασιών ελέγχου καθώς και κατάλληλης μεθοδολογίας διενέργειας των ελέγχων. Καθιέρωση μηχανισμών ελέγχου του βαθμού συμμόρφωσης (follow up) προς τις υποδείξεις των πάσης φύσεως ελέγχων (εσωτερικών ελεγκτών, εξωτερικών ελεγκτών, εποπτικών αρχών, φορολογικών αρχών, κλπ) και ενημέρωσης της διοίκησης της Εταιρείας για την πορεία των διορθωτικών ενεργειών.

2.7 Εξωτερικός Έλεγχος (External Audit) – Ορκωτοί Ελεγκτές (Certified Public Accountants -Auditors)

Εξωτερικός Έλεγχος

Όπως έχει προαναφερθεί, υποχρέωση μίας εισηγμένης εταιρίας είναι ο έλεγχος και η πιστοποίηση των οικονομικών της καταστάσεων, από διεθνώς αναγνωρισμένο ελεγκτικό οίκο και ειδικότερα από τους νομίμως εκλεγμένους ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές. Η Εταιρία ζητά από τους εξωτερικούς ελεγκτές, που διενεργούν τον τακτικό ετήσιο έλεγχο των οικονομικών της καταστάσεων, να αναφέρουν αναλυτικά στην έκθεσή τους τα τυχόν προβλήματα ή αδυναμίες στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, που εντόπισαν κατά την διεξαγωγή του ελέγχου τους.

Ορκωτοί Ελεγκτές – Ελληνικό θεσμικό πλαίσιο

Σύμφωνα με το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών, από το 2003 με σχετικό νόμο συστάθηκε η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ) με σκοπό τον έλεγχο της ποιότητας των υποχρεωτικών λογιστικών ελέγχων των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, την γνωμοδότηση επί θεμάτων λογιστικής τυποποίησης, καθώς και την άσκηση εποπτείας στο ΣΟΕΛ. Το έτος 2008 με το Ν.3693 έγινε εναρμόνιση της Ελληνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις της Οδηγίας 2006/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ειδικότερα με τον νόμο αυτό ρυθμίζονται τα εξής βασικά θέματα:

- I. Προϋποθέσεις για την χορήγηση άδειας άσκησης του επαγγέλματος.
- II. Διενέργεια επαγγελματικών εξετάσεων για τον έλεγχο θεωρητικών γνώσεων και πρακτικής εφαρμογής τους.
- III. Απαλλαγές από επαγγελματικές εξετάσεις, πρακτική άσκηση και συνεχής εκπαίδευση.
- IV. Τήρηση δημοσίου μητρώου των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.
- V. Συμμόρφωση με τις βασικές αρχές του Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας της IFAC.
- VI. Τήρηση Διεθνών Προτύπων Ελέγχου.
- VII. Πειθαρχική και αστική ευθύνη.

Το ΣΟΕΛ με σχετική απόφαση του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών έχει αναλάβει την οργάνωση και την εκτέλεση των επαγγελματικών εξετάσεων για την απόκτηση της άδειας ασκήσεως του επαγγέλματος του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή (νόμιμου Ελεγκτή).

Οι εξετάσεις αυτές διενεργούνται από πενταμελή Εξεταστική Επιτροπή, διοριζόμενη με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και τελούν υπό την εποπτεία και τον έλεγχο της ΕΛΤΕ. Επίσης, με Κανονιστική πράξη της ΕΛΤΕ έχει ανατεθεί στο ΣΟΕΛ η τήρηση του δημόσιου μητρώου των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.

Οι θεμελιώδεις αρχές του ελεγκτικού επαγγέλματος, όπως προσδιορίζονται στις διακηρύξεις και τα Ελεγκτικά Πρότυπα της IFAC έχουν ως εξής:

I. Οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές πρέπει να είναι πρόσωπα με αυξημένα επαγγελματικά προσόντα. Τα αυξημένα επαγγελματικά προσόντα ορίζονται από την Οδηγία 8η 84/253 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προς την οποία προσαρμόστηκε πλήρως η Ελληνική νομοθεσία, με την έγκριση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την αποδοχή του Συμβουλίου της Επικράτειας.

II. Οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές πρέπει να απολαμβάνουν πλήρους προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας [Οδηγία 84/253, Π.Δ. 226/1992].

III. Οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές πρέπει να ασκούν το έργο τους με διαφάνεια και υπευθυνότητα, ώστε να εξασφαλίζεται η εγκυρότητα και αξιοπιστία των πορισμάτων του ελέγχου [Οδηγία 84/253, Π.Δ. 226/1992].

IV. Το ελεγκτικό έργο των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών ασκείται σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα και την ισχύουσα εσωτερική και Κοινοτική νομοθεσία [Π.Δ. 226/1992].

Οι υποχρεωτικοί έλεγχοι, ανάλογα με τη φύση τους, διενεργούνται σύμφωνα με:

Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (International Standards on Auditing),

Τα Διεθνή Πρότυπα Επισκόπησης (International Standards on Review Engagements),

Τα Διεθνή Πρότυπα Συναφών Εργασιών (International Standards on Related Services).

Οι νόμιμοι ελεγκτές και τα ελεγκτικά γραφεία έχουν υποχρέωση να εγκαταστήσουν και να διατηρούν εσωτερικό σύστημα διασφάλισης της ποιότητας των εργασιών, που διενεργούνται σύμφωνα με τα πρότυπα. Το εσωτερικό σύστημα διασφάλισης της ποιότητας των εργασιών, θα πρέπει να είναι εναρμονισμένο με τα οριζόμενα από τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου Ποιότητας (International Standards on Quality Control).

Με Κανονιστικές Πράξεις της ΕΛΤΕ μπορούν να επιβάλλονται πρόσθετες υποχρεώσεις σε σχέση με αυτές που ορίζονται από τα Διεθνή Πρότυπα των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου.

Οι Ορκωτοί Ελεγκτές που διενεργούν με βάση τις αρχές και κανόνες ελεγκτικής του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών, τον τακτικό έλεγχο ανωνύμων εταιριών σύμφωνα με τις διατάξεις του κ.ν 2190/1920 όπως ισχύει κάθε φορά ή άλλους νόμους, υποχρεούνται να αναγράφουν στα οικεία πιστοποιητικά ελέγχου τις ουσιώδεις επιδράσεις παραβάσεων της

φορολογικής νομοθεσίας, οι οποίες έχουν σημαντική επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις, τις οποίες διαπιστώνουν κατά τον έλεγχο τους».

Επίσης βλ. άρθρο 14 § 25 Ν. 2166/1993 (ΦΕΚ τ. Α΄ 137/1993): «25. Οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές, οι οποίοι κατά νόμο ασκούν τον έλεγχο της οικονομικής διαχείρισης και των οικονομικών καταστάσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και των εποπτευόμενων από την Τράπεζα της Ελλάδος χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, υποχρεούνται κατά τη διάρκεια των ελέγχων, να γνωστοποιούν αμέσως στην Τράπεζα της Ελλάδος κάθε στοιχείο ή πληροφορία που περιέρχεται σε γνώση τους και είτε έχει σημαντικές επιπτώσεις στη φερεγγυότητα και την εν γένει κεφαλαιακή επάρκεια των ιδρυμάτων αυτών είτε είναι δυνατόν να επηρεάσει την αξιολόγηση από την Τράπεζα της Ελλάδος της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και της καταλληλότητας των μετόχων που κατέχουν ειδική συμμετοχή και των προσώπων που ασκούν τη διοίκηση των πιστωτικών ή χρηματοδοτικών ιδρυμάτων. Οι έννοιες πιστωτικό ίδρυμα, χρηματοδοτικό ίδρυμα και ειδική συμμετοχή προσδιορίζονται στο άρθρο 2 του ν. 2076/1992».

2.8 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΩΝ

Σύμφωνα με την επίσημη διαδικτυακή διεύθυνση της, η ΕΛΤΕ (ΝΠΔΔ) είναι η εθνική εποπτική αρχή του ελεγκτικολογιστικού επαγγέλματος και είναι αρμόδια για τη θέσπιση και την εποπτεία της ορθής και αποτελεσματικής εφαρμογής των λογιστικών και ελεγκτικών προτύπων.

Αποστολή της είναι η συνεχής ενδυνάμωση της εμπιστοσύνης του επενδυτικού κοινού στη λειτουργία του ελεγκτικού και λογιστικού θεσμού στην Ελλάδα. Η ΕΛΤΕ απαρτίζεται από δύο εποπτικά συμβούλια μέσω των οποίων διενεργείται η εποπτεία της αγοράς. Μέσω του Συμβουλίου Ποιοτικού Ελέγχου (ΣΠΕ) εποπτεύονται τα Ελεγκτικά Πρότυπα (Auditing Standards), με τα οποία ελέγχεται η συμμόρφωση των ορκωτών ελεγκτών και των ελεγκτικών γραφείων με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και τον Κώδικα Δεοντολογίας της IFAC. Μέσω της Επιτροπής Επαγγελματικών Εξετάσεων (ΕΕΕ) εποπτεύονται όλες οι σχετιζόμενες με την άσκηση του επαγγέλματος του νόμιμου ελεγκτή πτυχές (Professional Oversight), όπως ιδίως οι επαγγελματικές εξετάσεις, η πρακτική άσκηση και η χορήγηση άδειας ασκήσεως επαγγέλματος. Τέλος, μέσω του Συμβουλίου Λογιστικής Τυποποίησης (ΣΛΟΤ) η ΕΛΤΕ ως οιοονεί σύμβουλος του Υπουργού Οικονομικών, εισηγείται τη θέσπιση Λογιστικών Προτύπων (Accounting Standards) για την Ελληνική επικράτεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΑΣΗ

3.1 Θεωρίες σχετικά με την απάτη

Edwin H. Sutherland (1883-1950) – White-Collar Crime

Μεγάλο μέρος της Τρέχουσας βιβλιογραφίας βασίζεται στα άρθρα του κοινωνιολόγου Sutherland (1937,1939,1949)^[1], ο οποίος υπηρέτησε ως 29^{ος} Πρόεδρος της Αμερικάνικης Κοινωνιολογικής Ένωσης και είναι ο δημιουργός του όρου “Έγκλημα του λευκού κολάρου - White-Collar Crime (1939)”. Σύμφωνα με τον προαναφερόμενο η κατανόηση της εγκληματικής συμπεριφοράς είναι εφικτή κατά την διαδικασία της επικοινωνίας μεταξύ των ατόμων. Ως εκ τούτου, σκέφτηκε, ότι ένα έγκλημα δεν μπορεί να συμβεί χωρίς τη βοήθεια άλλων ανθρώπων. Θεωρούσε ότι η μελέτη του φαινομένου περιλαμβάνει δύο συγκεκριμένους τομείς: I. Τις τεχνικές για την υλοποίηση του εγκλήματος και, II. Τα βήματα-στάδια, τις κινήσεις, τους ορθολογισμούς και τα κίνητρα του εγκληματικού νου.

Ο Sutherland (1949), προσδιόρισε αόριστα την έννοια του εγκλήματος του λευκού κολάρου, αναφέροντας σε υποσημείωση ότι “διαπράττεται από ανώτερης τάξης ανθρώπους και αφορά σε σεβαστούς επιχειρηματίες και επαγγελματίες”, ενώ αυτά τα εγκλήματα περιορίζονταν σε πράξεις που εκτελούσαν άτομα ασυμβίβαστα με τους επαγγελματικούς τους ρόλους, αποκλείοντας έτσι το “μεγαλύτερο μέρος των περιπτώσεων δολοφονίας, μοιχείας και δηλητηρίασης, καθώς αυτά δεν σχετίζονταν υποχρεωτικά με τις επαγγελματικές τους διαδικασίες” λίγες σελίδες αργότερα παρέθεσε παραδείγματα με υπαλλήλους καταστημάτων που διέπρατταν υπεξαιρέσεις και επαγγελματίες που προέβαιναν σε υπερβολικές χρεώσεις.

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Πιστοποιημένων Ερευνητών Απάτης (ACFE) και το Ομοσπονδιακό Γραφείο Ερευνών των ΗΠΑ (F.B.I.) σήμερα ως έγκλημα λευκού κολάρου θεωρούνται εκείνες οι παραβιάσεις του νόμου (πλήρες φάσμα απατών), στις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις, που συνεπάγονται τη χρήση της θέσης του παραβάτη (επιχειρηματίες, δημόσιοι λειτουργοί, κυβερνητικά στελέχη) για οικονομική εξουσία, επιρροή ή εμπιστοσύνη στη νόμιμη, οικονομική ή πολιτική θεσμική τάξη με σκοπό την παράνομη ωφέλεια ή για τη διάπραξη παράνομης πράξης για προσωπικό κέρδος ή ενός οργανισμού, χωρίς οι παράνομες ενέργειες αυτές να εξαρτώνται από την εφαρμογή οιασδήποτε μορφής βίας.

[1] The Professional Thief, 1937, Principles of Criminology, 1939, White Collar Crime, 1949.

Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις,

Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.

Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

Donald R. Cressey (1919-1987) – Fraud Triangle

Ένας από τους μαθητές του Sutherland ήταν ο Cressey, ο οποίος είχε λάβει μέρος σε έρευνες που υλοποιούσε ο καθηγητής του. Προφανώς επηρεασμένος, για την Διδακτορική του διατριβή στην εγκληματολογία, ο Cressey επικεντρώθηκε σε έρευνα από άτομα που είχαν διαπράξει υπεξαίρεση.

Πιο συγκεκριμένα, εστίασε σε αυτούς που κυριεύονταν από τον πειρασμό να διαπράξουν υπεξαίρεση και έτσι παραβίαζαν την εμπιστοσύνη των εργοδοτών ή συνεργατών τους, ενώ απέκλεισε από την έρευνα του, αυτούς που συνειδητά αναλάμβαναν τα καθήκοντα μίας εργασίας προκειμένου να πράξουν παραβατικά.

Η υπόθεση της έρευνας του ήταν ότι: “Τα έμπιστα άτομα, γίνονται παραβάτες της εμπιστοσύνης, όταν αντιλαμβάνονται ότι έχουν ένα χρηματοοικονομικό πρόβλημα (σκέλος I. χρηματοοικονομική πίεση) που δεν είναι ανακοινώσιμο, γνωρίζουν ότι το πρόβλημα αυτό μπορεί να επιλυθεί κρυφά, με παραβίαση της επιχειρησιακής τους θέσης και της εμπιστοσύνης που απολαμβάνομαι και είναι σε θέση να δράσουν (σκέλος II. ευκαιρία), συγχέοντας τις αντιλήψεις τους για τους εαυτούς τους ως αξιόπιστους, με τις αντιλήψεις τους για τους εαυτούς τους ως χρήστες των επιχειρησιακών χρηματικών πόρων (σκέλος III. εκλογίκευση)”.

Τα ουσιώδη στοιχεία της παραπάνω υπόθεσης είναι γνωστά και ως “Τρίγωνο της απάτης” με τα σκέλη του όπως αναλύθηκαν παραπάνω να είναι: I. η χρηματοοικονομική πίεση (το κίνητρο για την διάπραξη της), II. η ευκαιρία για να διαπραχθεί, III. η εκλογίκευση της πράξης από αυτόν που την διαπράττει. Δικαίως λοιπόν ο Cressey (1953) θεωρείται ως ο “πατέρας” τους τριγώνου της απάτης.

Εικόνα 1. Το Τρίγωνο της απάτης, πηγή: Fraud Magazine,
<https://www.fraud-magazine.com/article.aspx?id=4294983342>

Albrecht W.S, Romney M.B, Howe K.R (1984) – The fraud scale

Αρκετά έτη μετά την θεωρία του Cressey, οι Albrecht, Romney και Howe , (1984), εκπόνησαν μία έρευνα με σημαντικά ευρήματα. Σε αυτή οι συμμετέχοντες ήταν εσωτερικοί ελεγκτές, εταιρειών που είχαν υποστεί απάτες.

Κλήθηκαν λοιπόν, να κατατάξουν τους 25 προτεινόμενους παράγοντες της έρευνας που υποκινούν την απάτη μέσα από μια κλίμακα επτά βαθμίδων, που υποδεικνύει το βαθμό στον οποίο κάθε παράγοντας υπήρχε στις απάτες που είχαν αντιμετωπίσει.

Οι 10 κυριότεροι παράγοντες από τον κατάλογο των “προσωπικών χαρακτηριστικών”, βάσει αυτής της μελέτης, ήταν:

- I. Ζώντας υπερβαίνοντας τους διαθέσιμους πόρους,
- II. Επιθυμία για προσωπικό όφελος,
- III. Υψηλό προσωπικό χρέος,
- IV. Στενή σχέση μεταξύ εργαζομένων και πελατών,
- V. Η αίσθηση του εργαζόμενου ότι η αμοιβή δεν είναι ανάλογη με την ευθύνη που αναλαμβάνουν,
- VI. Ο εργαζόμενος που συνάπτει συμφωνίες για προσωπικό του όφελος,

VII. Η πρόκληση να ξεπεραστεί το σύστημα (παράκαμψη επιτυχώς των κανόνων),

VIII. Ο εθισμός σε τυχερά παίγνια (τζόγος),

IX. Αδικαιολόγητη οικογενειακή πίεση ή κοινωνική πίεση,

X. Μη αναγνώριση της απόδοσης του εργαζομένου στην εργασία,

Οι 10 πιο σημαντικοί παράγοντες από τον κατάλογο που αφορά το εταιρικό περιβάλλον βάσει αυτής της μελέτης, ήταν:

I. Υπερβολική εμπιστοσύνη σε σημαντικούς υπαλλήλους (κλειδιά),

II. Έλλειψη κατάλληλων διαδικασιών για την έγκριση συναλλαγών,

III. Ανεπαρκείς Δημοσιοποιήσεις προσωπικών επενδύσεων και εισοδημάτων,

IV. Κανένας διαχωρισμός της εξουσιοδότησης των συναλλαγών από την επιμέλεια και διαχείριση των σχετικών περιουσιακών στοιχείων,

V. Έλλειψη ανεξάρτητων ελέγχων,

VI. Ανεπαρκή προσοχή στις λεπτομέρειες,

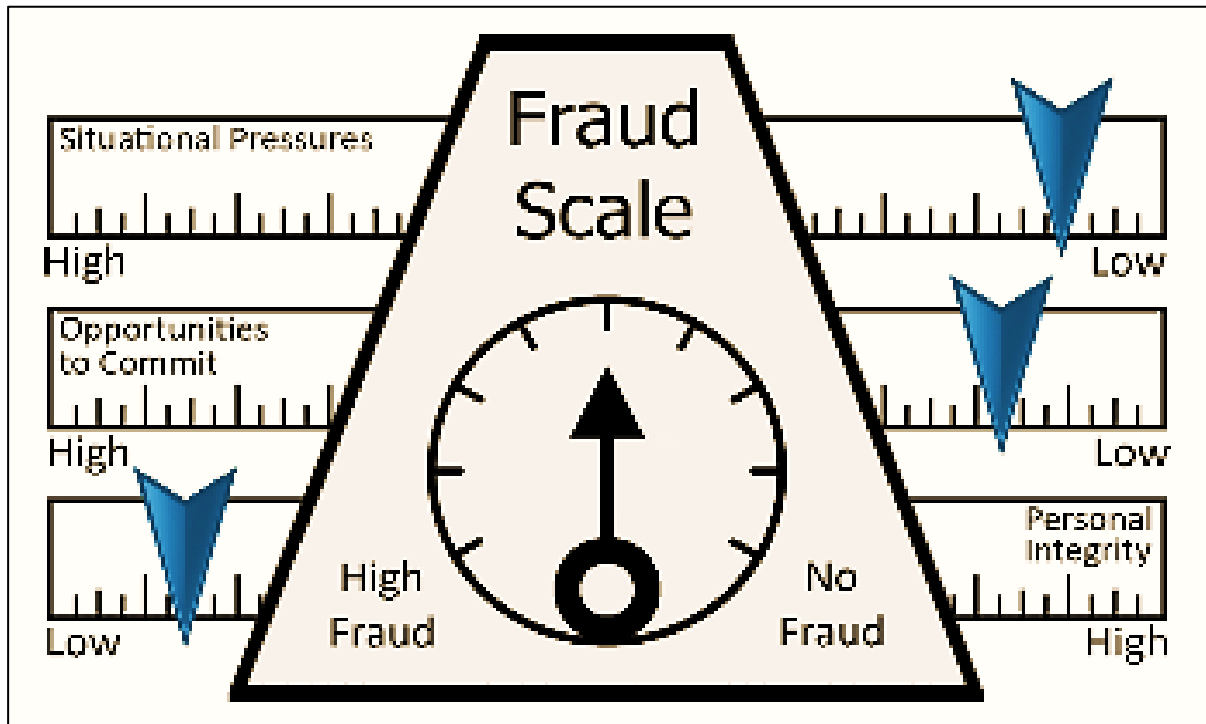
VII. Κανένας διαχωρισμός μεταξύ της φυσικής διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων και της λογιστικής τους διαχείρισης,

VIII. Κανένας διαχωρισμός των καθηκόντων μεταξύ των λογιστικών λειτουργιών,

IX. Έλλειψη σαφών γραμμών εξουσιών και ευθυνών,

X. Υπηρεσίες που δεν ελέγχονται συχνά από εσωτερικούς ελεγκτές,

Για να απεικονίσουν τα ευρήματα τους οι ερευνητές, δημιούργησαν την “Ζυγαριά της απάτης”, η οποία περιελάμβανε τα συστατικά της πίεσης, την ευκαιρία και την προσωπική ακεραιότητα. Όταν οι συνθήκες πίεσης είναι υψηλές και ευκαιρίες άμεσα αντιληπτές και η προσωπική ακεραιότητα είναι χαμηλή, οι επαγγελματικές απάτες είναι πολύ πιθανότερο να συμβούν παρά όταν το ισχύει αντίθετο.

Εικόνα 2. Η Ζυγαριά της απάτης, πηγή: ACFE,

https://www.acfe.com/uploadedFiles/Shared_Content/Products/Self-Study_CPE/Fighting%20Fraud_Chapter.pdf

Wolfe D.T, Hermanson D.R (2004) - The Fraud Diamond

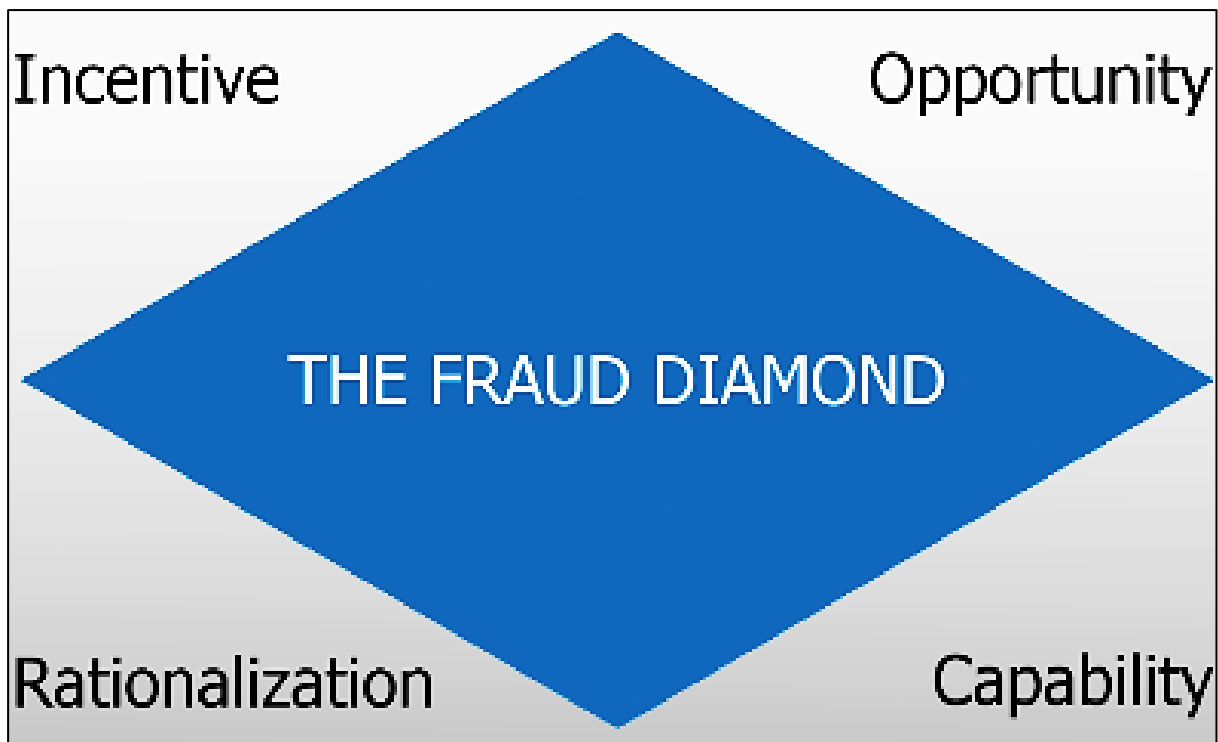
Οι Wolfe και Hermanson (2004), επισήμαναν πως, παρά τις έντονες προσπάθειες των ρυθμιστικών αρχών για την εξάλειψη της διαφθοράς, της υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων και της δόλιας χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, φαίνεται ότι η απάτη στις διάφορες μορφές της είναι ένα πρόβλημα που αυξάνεται.

Ειδικότερα, μετά την εμφάνιση των τότε μεγαλύτερων λογιστικών απατών στην Αμερική (Enron, WorldCom), οι οργανισμοί εφάρμοσαν αυστηρότερους ελέγχους και ευρύτερη εποπτεία. Το ελεγκτικό επάγγελμα υιοθέτησε αυστηρότερα πρότυπα και διαδικασίες ελέγχου και οι προγραμματιστές λογισμικού πρόσθεσαν χαρακτηριστικά συνεχούς παρακολούθησης στα συστήματά τους. Ωστόσο παρέμενε ασαφές εάν αυτές οι προσπάθειες επαρκούν για την άμβλυνση του προβλήματος της απάτης.

Με την προσέγγισή τους, εξέλιξαν και πρότειναν έναν διαφορετικό τρόπο πρόληψης και ανίχνευσης του κινδύνου της απάτης. Βασιζόμενοι στο “Τρίγωνο της απάτης” πρόσθεσαν ένα επιπλέον σκέλος που αφορά την “Ικανότητα” και ονόμασαν τη θεωρία τους ως “Το Διαμάντι της απάτης”. Οι δημιουργοί του θεωρούν το στοιχείο της ικανότητας (το σωστό

άτομο με τις κατάλληλες δυνατότητες) ως ουσιώδες, καθώς χωρίς αυτό, αρκετές απάτες και μάλιστα πολλών δισεκατομμυρίων δεν θα είχαν διαπραχθεί.

Σύμφωνα με τους παραπάνω, η ευκαιρία ανοίγει την πόρτα της απάτης, ενώ τα κίνητρα και η εκλογίκευση μπορούν να ωθήσουν το άτομο προς αυτήν. Ωστόσο, το άτομο πρέπει να έχει την δυνατότητα να αναγνωρίσει την ανοιχτή πόρτα ως ευκαιρία και να την εκμεταλλευτεί και μάλιστα όχι μία φορά αλλά επανειλημμένα.

Εικόνα 3. Το Διαμάντι της απάτης, πηγή: ACFE,

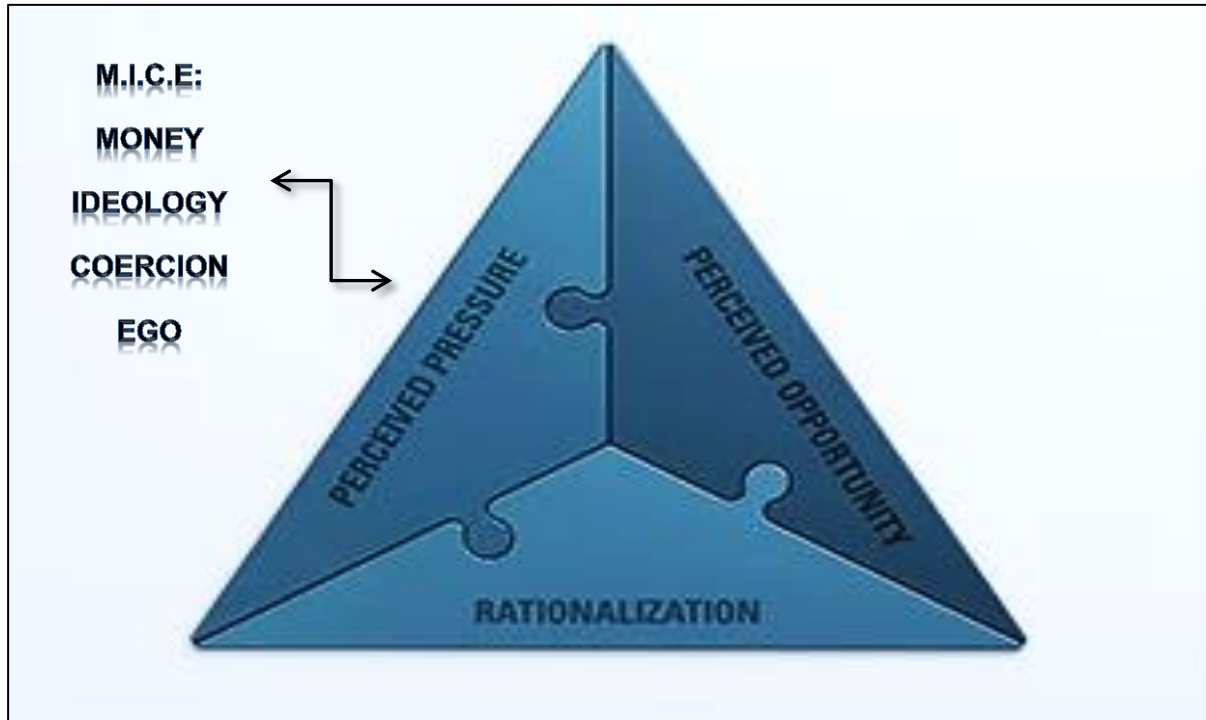
https://www.acfe.com/uploadedFiles/Shared_Content/Products/Self-Study_CPE/Fighting%20Fraud_Chapter.pdf

Dorminey J.W, Fleming A.S, Kranacher MJ, Riley R.A. Jr (2010) - MICE

Μία προσπάθεια εξέλιξης του ‘Τριγώνου της απάτης’, πραγματοποιήθηκε από τους άνωθι, οι οποίοι πρότειναν την διεύρυνση του ενός σκέλους του τριγώνου, πιο συγκεκριμένα των κινήτρων, με τα χαρακτηριστικά του χρήματος (Money), της ιδεολογίας (Ideology), του εξαναγκασμού (Coercion) και του εγωισμού (Ego). η θεωρία είναι γνωστή ως “MICE” που προέρχεται από τα αρχικά γράμματα των τεσσάρων προαναφερόμενων χαρακτηριστικών.

Τα ιδεολογικά κίνητρα δικαιολογούν τα μέσα από τα οποία μπορούν να κλέψουν χρήματα ή να συμμετάσχουν σε πράξεις απάτης για την απόκτηση κάποιου μεγαλύτερου αγαθού που είναι σύμφωνο με τις πεποιθήσεις τους (ιδεολογία). Ο εξαναγκασμός συμβαίνει όταν τα άτομα μπορεί απρόθυμα να συμμετάσχουν σε ένα σχέδιο απάτης, ωστόσο αυτά τα

άτομα μπορούν να μετατραπούν σε πληροφοριοδότες (whistleblowers). Το “εγώ” μπορεί επίσης να αποτελέσει κίνητρο για απάτη, όπου μερικές φορές οι άνθρωποι δεν επιθυμούν να χάσουν τη φήμη τους ή τη θέση ή την εξουσία που κατέχουν σε κοινωνικό ή οικογενειακό περιβάλλον. Αυτή η κοινωνική πίεση μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για τη διάπραξη απάτης μόνο για να διατηρηθεί το εγώ τους.

Εικόνα 4. Θεωρία MICE, Πηγή: Επεξεργασία εικόνας 1.

Marks J.T (2011) - Crowe's fraud pentagon

Σύμφωνα με τον ελεγκτικό οίκο Crowe (2011), ο οποίος επικαλέστηκε ευρήματα έρευνας που είχε εκπονήσει η “Επιτροπή των Οργανισμών Χορηγίων της Επιτροπής Συντονισμού - COSO”, πάνω από το 70% των απατεώνων έχουν ένα προφίλ που συνδυάζει πίεση με αλαζονεία ή απληστία, ενώ στο 89% των περιπτώσεων απάτης εμπλέκονταν οι Διευθύνοντες Σύμβουλοι (CEO) ή οι Οικονομικοί Διευθυντές (CFO).

Εστιάζοντας σε αυτά τα υψηλά ποσοστά αποτύπωσε τα στοιχεία της αλαζονείας (arrogance) και της αρμοδιότητας-ικανότητας (competence).

Στοιχεία τις αλαζονείας

I. Τεράστιος εγωισμός, ο Διευθύνων Σύμβουλος ή ο Οικονομικός Διευθυντής συμπεριφέρεται ως διασημότητα,

II. Πιστεύουν ότι μπορούν να παρακάμψουν τους εσωτερικούς ελέγχους και να μην γίνουν αντιληπτοί,

III. Τηρούν εκφοβιστική στάση (εξαναγκαστικοί),

IV. Ασκούν αυταρχικό στυλ διαχείρισης,

V. Φοβούνται ότι θα χάσουν τη θέση τους, την κατάστασή τους κλπ,

Επισημαίνεται δε, ότι πολλά εγκλήματα έχουν διαπραχθεί χωρίς οικονομικό όφελος για λόγους εγωισμού, καθεστώτος, και απόλυτης αλαζονείας.

Στοιχεία της αρμοδιότητας (προσωπικής ικανότητας)

I. Σημαντικά λειτουργικές αρμοδιότητες και δυνατότητες εγκρίσεων εντός του οργανισμού,

II. Δυναμική αντίληψη για την κατανόηση και την εκμετάλλευση μιας ευκαιρίας,

III. Αυτοπεποίθηση,

IV. Εξαναγκαστικός,

V. Αποτελεσματικότητα στην εξαπάτηση,

VI. Υψηλή αντοχή στο στρες,

Βάσει των παραπάνω ο Marks (2011) μέσω του ελεγκτικού οίκου Crowe ανέπτυξε τη θεωρία του Τριγώνου της απάτης προσθέτοντας δύο σκέλη, αυτά της αλαζονείας και της αρμοδιότητας -ικανότητας δημιουργώντας έτσι το “πεντάγωνο της απάτης”.

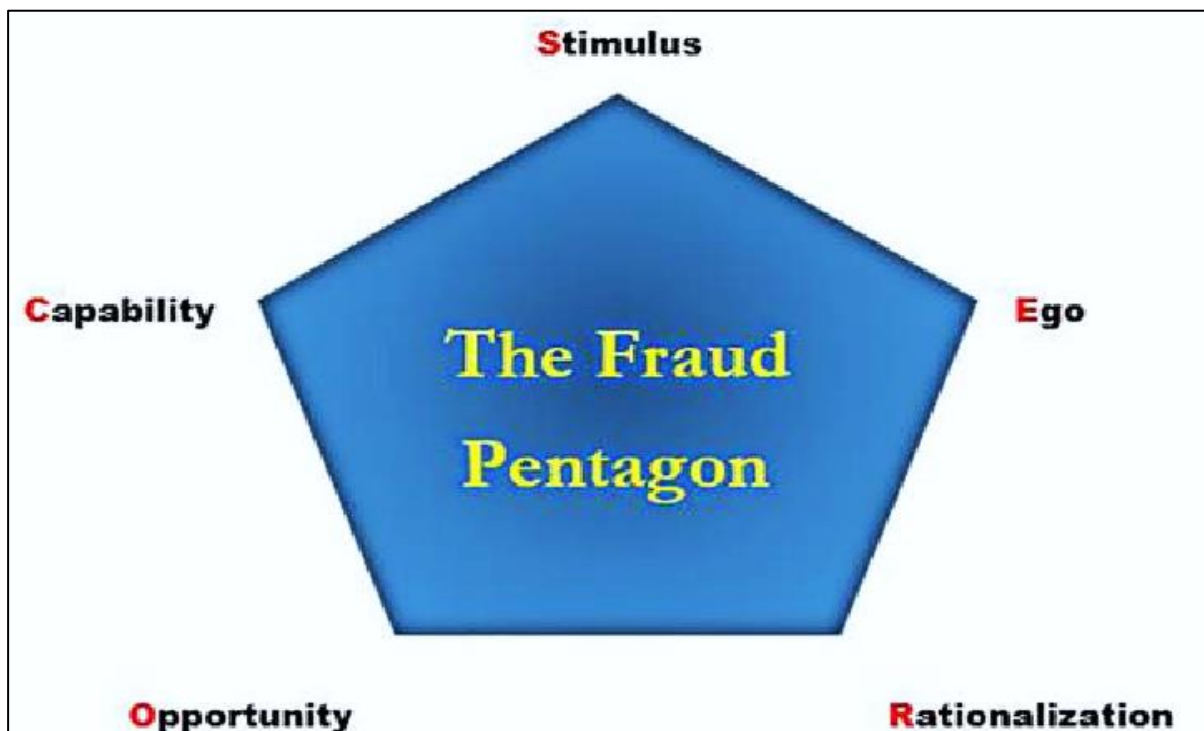

Εικόνα 5. Το Πεντάγωνο της απάτης, πηγή: Crowe Horwath,

<https://www.crowe.com/-/media/Crowe/LLP/folio-pdf/RISK12400H-Fraud-Webinar.ashx?la=en-US&hash=7E8BED054C3845A48A258B4B8A896F509D17E25D>

Vousinas G.L (2019) – The S.C.O.R.E. model (theory of fraud)

Μία από τις πιο πρόσφατες προσεγγίσεις σχετικά με τους παράγοντες που ωθούν στην απάτη είναι αυτή του Vousina (2019), ο οποίος ανέπτυξε το μοντέλο S.C.O.R.E, που αποτελεί το ακρωνύμιο των λέξεων, Stimulus (κίνητρο), Capability (ικανότητα), Opportunity (ευκαιρία), Rationalization (εκλογίκευση) και Ego (εγωισμός). Σύμφωνα με τον ίδιο, το μοντέλο αποτελεί μία εξέλιξη της θεωρίας του “Διαμαντιού της απάτης”, ενισχυμένη με το στοιχείο του εγωισμού (Ego) που θεωρείται πλέον σύμφωνα με έρευνες και στατιστικά στοιχεία, ένας σημαντικός παράγοντας για την διάπραξη της απάτης.

Εικόνα 6. Το μοντέλο S.C.O.R.E, πηγή: Vousinas G.L. (2019), ‘Advancing theory of fraud: the S.C.O.R.E. model’ Journal of Financial Crime, Vol. 26 Issue: 1, pp.372-381

<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JFC-12-2017-0128/full/html>

Συμπεράσματα επί των θεωριών

Εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι η απάτη είναι δυναμική και εξελίσσεται συνεχώς, σύμφωνα με τα δεδομένα του εκάστοτε περιβάλλοντος, ενώ ώθηση της δίνουν αστάθμητοι παράγοντες όπως αυτός μίας οικονομικής κρίσης. Λόγω της πολυπλοκότητας που παρουσιάζει το φαινόμενο της απάτης, από την έναρξη της παρατήρησης του φαινομένου έως σήμερα αναπτύχθηκαν διάφορα μοντέλα για τον εντοπισμό και την οριοθέτηση των

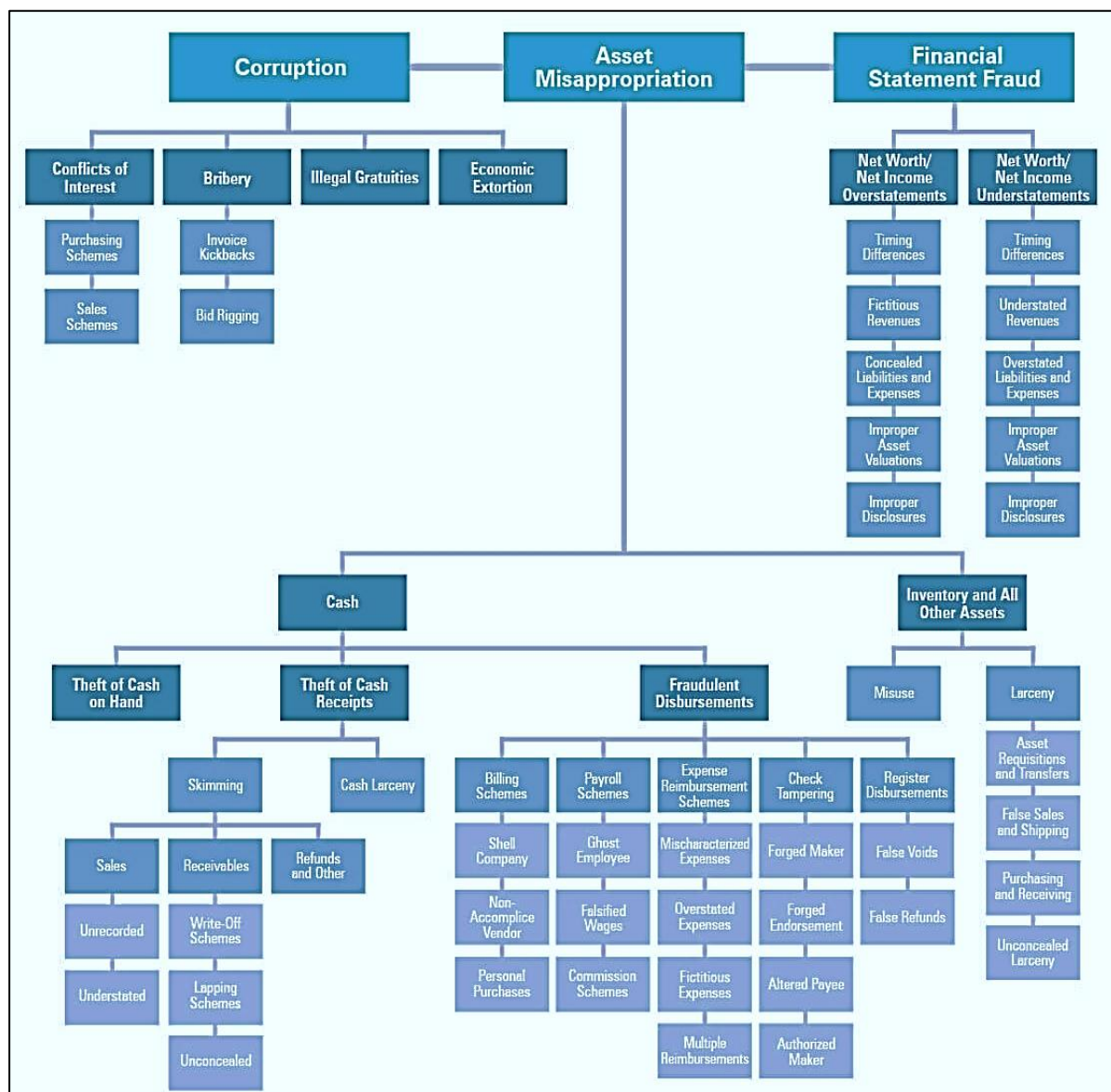
παραγόντων της, ωστόσο είναι ξεκάθαρο ότι για όλα, βάση αποτέλεσε το “Τρίγωνο της απάτης” του Cressey (1953) και συνήθως αφορούν σε επέκταση του.

Οι Kassem και Higson (2012) διατύπωσαν μία πολύ εύστοχη άποψη, σχετικά με την προσέγγιση του φαινομένου, ανέφεραν χαρακτηριστικά, ότι είναι σημαντικό για τους εξωτερικούς ελεγκτές να εξετάζουν όλα τα μοντέλα απάτης για να την κατανοήσουν καλύτερα. Είναι λοιπόν απολύτως λογική μία σφαιρική μελέτη των μοντέλων, ενώ θεωρείται εύλογο να προσαρμόζονται στις τρέχουσες εξελίξεις σύμφωνα με τα νέα ευρήματα των μελετών και των γεγονότων, προκειμένου να βελτιώνουν το έργο της πρόληψης και της αντιμετώπισης της απάτης.

3.2 Ταξινόμηση και μορφές της εταιρικής απάτης

Είναι χαρακτηριστικό ότι η απάτη, είτε αναφερόμαστε στην εταιρική (corporate), είτε στην επαγγελματική (occupational), διαπράττεται συνήθως μέσω κοινών καναλιών και κυκλωμάτων. Για την ευκολότερη κατανόηση ακολουθεί μια οπτική αναπαράσταση του προκύπτοντος από έρευνες, Συστήματος Ταξινόμησης Επαγγελματικής Απάτης και Κατάχρησης, γνωστό και ως Δέντρο Απάτης.

Σύμφωνα με το προαναφερόμενο σύστημα, οι επαγγελματικές απάτες, και σε αυτό το σημείο, θα προσθέταμε και τις εταιρικές, λόγω των κοινών καναλιών/κυκλωμάτων όπως προαναφέρθηκε, μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κύριες κατηγορίες: I. την διαφθορά, II. την κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων, και III. την απάτη χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Εικόνα 7. Το δέντρο της απάτης (The Fraud Tree - Occupational Fraud and Abuse Classification System), πηγή: ACFE, <https://www.acfe.com/rtnn-occupational.aspx>

Παρακάτω, θα επιχειρηθεί μία σύντομη παρουσίαση, των μορφών της εταιρικής απάτης και των βασικών χαρακτηριστικών τους, μέσω των τριών κατηγοριών, σύμφωνα με τον ACFE (2019) και τον Wells (2017).

I. Διαφθορά (corruption)

Αφορά στην διαστρέβλωση της ακεραιότητας και της ηθικής, μέσω κακόβουλων πράξεων ή ασκώντας επιρροή, με σκοπό να δοθεί πλεονέκτημα-όφελος, είτε σε προσωπικό επίπεδο είτε για κάποιον άλλο, συμπεριλαμβανομένων και των οντοτήτων, ασυμβίβαστο με

το επαγγελματικό καθήκον και τα δικαιώματα των άλλων. Η Krambia-Karapardis (2016), ορίζει την απάτη και τη διαφθορά ως οικονομικά εγκλήματα και πιο συγκεκριμένα ως εγκλήματα του “λευκού κολάρου-white collar crimes”. Χρησιμοποιεί τον όρο οικονομικό έγκλημα, για να καλύψει το ευρύ φάσμα των παράνομων πράξεων που διαπράττονται από ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων για την απόκτηση οικονομικού ή επαγγελματικού πλεονεκτήματος. Εύστοχα, θεωρεί ότι η απάτη και η διαφθορά, μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην κατάρρευση των οντοτήτων και της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Οι συνηθέστερες μορφές διαφθοράς είναι η δωροδοκία (bribery), ο οικονομικός εκβιασμός (economic extortion) και η σύγκρουση συμφερόντων (conflict of interest). Τα μέσα τα οποία συνήθως χρησιμοποιούνται είναι, τα δώρα κάθε μορφής (π.χ. κοσμήματα, έργα τέχνης), τα ταξίδια, η παροχή διαφόρων μορφών διασκέδασης, η παράνομη προμήθεια ή δωρεά, κάθε είδους χρηματοοικονομικά μέσα (π.χ. επιταγές, κρυπτονομίσματα), η παροχή οικονομικών πλεονεκτημάτων όπως για παράδειγμα δάνεια, πιστωτικές κάρτες, η παροχή αδειών για την εκμετάλλευση διαφόρων πόρων, ακόμα και η δυνατότητα έμμεσης εξυπηρέτησης των συμφερόντων του ατόμου που έχει διαφθαρεί (όπως για παράδειγμα η πρόσληψη συγγενικού προσώπου).

Σύμφωνα με τον Liu (2016), μια αύξηση της τυπικής απόκλισης στην κουλτούρα της διαφθοράς σε μία οντότητα, αυξάνει την πιθανότητα παραπτώματος κατά περίπου 2% έως 7%.

II. Κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων (asset misappropriation)

Όπως καταγράφεται στο δέντρο της απάτης, στην κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων, παρατηρείται η μεγαλύτερη διασπορά του φαινομένου, κάτι που είναι λογικό, λόγω του ότι μία οντότητα διαθέτει πλειάδα πόρων που μπορούν να καταχραστούν. Οι Albrecht, Kranacher, και Albrecht, (2008) αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι, η κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων είναι ένα πολύ ακριβό πρόβλημα για τις οντότητες. Δυστυχώς, λίγες αντιμετωπίζουν προληπτικά αυτό το πρόβλημα, το οποίο συνήθως, δημιουργεί έναν επαναλαμβανόμενο κύκλο κλοπής. Ωστόσο, άξιο αναφοράς είναι ότι, στην έρευνα των Bakri, Mohamed, και Said, (2017), παρά το γεγονός ότι εκπονήθηκε σε έναν κλάδο με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (Δημόσιος τομέας - Αστυνομία) προκύπτει ότι η ακεραιότητα, σχετίζεται αρνητικά με την κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων. Η πρώτη μεγάλη κατηγορία που συναντάμε, αφορά τα μετρητά και τις εισπράξεις-πληρωμές, ενώ η δεύτερη αφορά στα εμπορεύματα-αποθέματα και τα λοιπά περιουσιακά στοιχεία.

Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις,
Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.
Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

Μετρητά

Η Αφαίρεση μετρητών πριν την καταγραφή τους στο λογιστικό σύστημα της οντότητας (skimming), γνωστή και ως “απάτη εκτός βιβλίου (off-book fraud), λόγω της φύσης της, παρουσιάζει πολύ υψηλό βαθμό δυσκολίας εντοπισμού και συνήθως διαπράττεται από τους άμεσα εμπλεκόμενους με τη ροή των μετρητών, όπως για παράδειγμα πωλητές, ταμίες, υπαλλήλους που εκτελούν πληρωμές και μεταφορές.

Οι συνηθέστερες μορφές της απάτης, μέσω της μεθόδου της μη καταγραφής, αφορούν σε I. μη καταγεγραμμένες πωλήσεις (Unrecorded sales), II. σε καταχωρήσεις χαμηλότερης από την προβλεπόμενη αξία (Understated sales and receivables) πωλήσεων ή απαιτήσεων (υποτιμήσεις, ψευδείς εκπτώσεις), III. σε κλοπή επιταγών (Theft of checks) και IV. στην βραχυπρόθεσμη απόκρυψη των χρημάτων (Short-term skimming), προκειμένου να χρησιμοποιηθούν για την εξυπηρέτηση κάποιου προσωπικού σκοπού και να τα επιστρέφουν μεταγενέστερα.

Όταν όμως αναφερόμαστε σε μετρητά και σε απάτη, η πρώτη σκέψη που έρχεται στον κοινό νου, είναι η αφαίρεση τους, από το ταμείο της οντότητας, κάτι που σημαίνει ότι έχει ολοκληρωθεί η προβλεπόμενη συναλλαγή, η λογιστική καταγραφή της, με τελική κατάληξη, την είσοδο των χρημάτων στο ταμείο και την κλοπή τους. Ωστόσο αυτή η μέθοδος είναι εύκολα ανιχνεύσιμη, ακόμα και με μία απλή διενέργεια συμφωνίας ταμείου. Συνήθως αυτοί που διαπράττουν τέτοιου είδους απάτη, για να μην εντοπιστούν, αποσπούν μικροποσά ανά τακτά χρονικά διαστήματα, σε περίπτωση που υφίστανται παραπάνω από ένας χώρος φύλαξης των μετρητών, αφαιρούν χρήματα από τους λοιπούς χώρους, οι οποίοι δεν αφορούν την δικαιοδοσία τους, παραποιούν ή καταστρέφουν τα καταγεγραμμένα αρχεία, αντιστρέφουν συναλλαγές.

Εισπράξεις - Πληρωμές

Άμεσα γίνεται αντιληπτό, το γεγονός ότι, στόχος των ανθρώπων που διαπράττουν απάτη, δεν είναι μόνο τα μετρητά, αλλά και ο τρόπος διακίνησης αυτών, είτε αφορά τις εισπράξεις, είτε τις πληρωμές. Έτσι λοιπόν, παραβίαση μπορεί να σημειωθεί στο σύστημα ηλεκτρονικών συναλλαγών εισπράξεις-πληρωμές-μεταφορές, στο σύστημα μισθοδοσίας, στις επιταγές και τα λοιπά χρεόγραφα και φυσικά στο σύστημα καταγραφής όλου του συναλλακτικού κυκλώματος.

Οι συνήθεις τακτικές που ακολουθούνται είναι, οι ψευδείς επιστροφές χρημάτων, ψευδείς επιστροφές μέσω πιστωτικών/χρεωστικών καρτών, εικονικές ακυρώσεις πωλήσεων, πλαστογραφία επιταγών, πληρωμές προσωπικών δαπανών μέσω των ηλεκτρονικών συναλλαγών ή των καρτών, τιμολόγηση και πληρωμή σε εικονικές εταιρίες, διπλή πληρωμή τιμολογίων και κατάχρηση της επιστροφής της μίας εξ αυτών, πληρωμή ανύπαρκτων υπαλλήλων κ.α.

Εμπορεύματα-αποθέματα και λοιπά περιουσιακά στοιχεία

Στην εν λόγω κατηγορία, συναντάμε μορφές κατάχρησης, οι οποίες για την κοινή γνώμη είναι “αθώες” και σε πολλές περιπτώσεις εκλαμβάνονται ως λογικές, δίχως να γίνεται αντιληπτή η αύξηση στα κόστη της οντότητας και η πιθανή μεταβολή της χρηματοοικονομικής θέσης της.

Υπάρχουν ουσιαστικά, δύο τρόποι με τους οποίους κάποιος μπορεί να καταχραστεί ένα περιουσιακό στοιχείο μίας οντότητας. Ο πρώτος είναι η χρήση του περιουσιακού στοιχείου, για έξω επιχειρησιακούς σκοπούς προς την κάλυψη των αναγκών του (εταιρικό αυτοκίνητο, ηλεκτρονικός υπολογιστής, εργαλεία-μηχανήματα, αναλώσιμα υλικά) και ο δεύτερος είναι η κλοπή του με τον ίδιο σκοπό ή και την εκποίηση του.

Στην πρώτη περίπτωση, συνήθως, το επιπλέον κόστος που προκύπτει από την χρήση του στοιχείου και όταν αυτό δεν υποστεί βλάβες δεν είναι ιδιαίτερα υψηλό, επιφέρει συντομότερη συντήρηση και αγορά τυχόν πρώτων υλών ή μονάδων ενέργειας (καυσίμου), ενώ αυξάνεται, σε περίπτωση που υπολογιστεί και η κάμψη της παραγωγικότητας του υπαλλήλου (για παράδειγμα χρήση υπολογιστών της οντότητας για προσωπικούς σκοπούς κατά το ωράριο εργασίας).

Αντίθετα η κλοπή περιουσιακών στοιχείων μπορεί να επιφέρει σοβαρές ζημιές στην οντότητα σε πολλά επίπεδα. Η συνηθέστερη μορφή είναι η αφαίρεση αποθεμάτων ή εμπορευμάτων από τους χώρους φύλαξης (αποθήκη) της οντότητας ή κατά την αποστολή τους στους πελάτες-προμηθευτές, οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται, είναι παρόμοιες με αυτές της κλοπής των μετρητών, όπως για παράδειγμα η παραποίηση εγγράφων (απογραφής, παραλαβής – παράδοσης, φόρτωσης – εκφόρτωσης, καταλληλότητας προϊόντων), ακόμα και η δημιουργία εικονικών πωλήσεων-αγορών προκειμένου να καλυφθεί η απώλεια των περιουσιακών στοιχείων.

III. Απάτη χρηματοοικονομικών καταστάσεων (*Financial statement fraud*)

Ως απάτη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις ορίζεται, η εσκεμμένη ανακρίβεια ή παράλειψη κονδυλίων, η δόλια εσφαλμένη παρουσίαση της γενικής οικονομικής θέσης μίας εταιρίας, προκειμένου για την εξαπάτηση, χειραγώγηση των ενδιαφερόμενων χρηστών, των οικονομικών καταστάσεων της. Συνήθως οι χρήστες αυτών των καταστάσεων είναι οι επενδυτές, οι πιστωτές, οι προμηθευτές-πελάτες, οι ελεγκτικές και φορολογικές αρχές, ακόμα και οι ασφαλιστικοί φορείς.

Εξετάζοντας την απάτη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, αντιλαμβανόμαστε το γεγονός ότι, αφορά σε περισσότερο τεχνική προσέγγιση από τις άλλες δύο κατηγορίες, λόγω της φύσης της, βάση της οποίας αποτελεί η λογιστική, που πολλές φορές υπόκειται στην εναλλακτική ερμηνεία και κρίση του εκάστοτε επαγγελματία. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν, που διάφορες μελέτες επί του ερευνητικού θέματος, διαχρονικά, αναδεικνύουν, ότι η συγκεκριμένη κατηγορία απάτης διαπράττεται συνήθως από τα ανώτατα διευθυντικά στελέχη και τους ιδιοκτήτες των οντοτήτων, με κύριο παράγοντα το ένα από τα τρία σκέλη του τριγώνου της απάτης, την πίεση για την επίτευξη των στόχων της οντότητας.

Σύμφωνα με τον ελεγκτικό οίκο EY (2016) σε μια από τις έρευνές του, διαπιστώθηκε ότι οι οικονομικοί και εκτελεστικοί διευθυντές σε πάνω από 10 χώρες, συμμετείχαν σε απάτη οικονομικών καταστάσεων. Η πίεση που τους είχε ασκηθεί ήταν τόσο μεγάλη, που αναγκάστηκαν εκ των πραγμάτων να επιλέξουν μεταξύ της συμμετοχής στην απάτη και της παραίτησης. Μερικές φορές, μάλιστα, οι δράστες προχωρούν τόσο βαθιά που δεν μπορούν να σταματήσουν. Όταν οι επιδόσεις της εταιρείας δε βελτιώνονται, τα αποτελέσματα πρέπει να “πειραχτούν” και πάλι, το μέγεθος της απάτης αυξάνεται, καθιστώντας τους δράστες λιγότερο προσεκτικούς και όλο και περισσότερο ευάλωτους, με αποτέλεσμα, η απάτη να αποκαλύπτεται.

Οι Albrecht, Holland, Malagueño, Dolan, και Tzafirir, (2015), υποστηρίζουν ότι τα άτομα με δύναμη στην οντότητα, όπως για παράδειγμα τα υψηλόβαθμα στελέχη, χρησιμοποιούν την δύναμη τους όχι μόνο για να διαπράξουν απάτη και πιο συγκεκριμένα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, αλλά και για να στρατολογήσουν άλλους υπαλλήλους της οντότητας στην συμμετοχή αυτής.

Μερικοί από τους πιο συνηθισμένους λόγους, για τους οποίους τα ανώτερα στελέχη, θα υπερεκτιμήσουν την απόδοση της οντότητας για την επίτευξη των στόχων τους, είναι η αποφυγή αφερεγγυότητας και κάλυψη του κινδύνου πτώχευσης (*bankruptcy fraud*), η παρουσίαση υψηλής πιστοληπτικής ικανότητας (*Creditworthiness*) προκειμένου για την Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις, Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.
Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

χορήγηση, επέκταση δανείου, την συμμόρφωση με όρους των δανειακών συμβάσεων, η επίτευξη των προσδοκιών των επενδυτών αναλυτών (αύξηση κερδών και γενικά του πλούτου της οντότητας), ακόμα και της μητρικής εταιρίας σε περίπτωση που αναφερόμαστε σε θυγατρική, να υποστηρίζει την τιμή της μετοχής εν αναμονή συγχώνευσης, για να υποστηρίξει μια προγραμματισμένη προσφορά ή πώληση τίτλων της επιχείρησης, ξέπλυμα χρήματος (Money laundering).

Εναλλακτικά, η ανώτερη διοίκηση μπορεί να υποτιμήσει την απόδοση της οντότητας για την επίτευξη ορισμένων στόχων όπως, μείωση φορολογίας (tax fraud), ενεργοποίηση αποζημιώσεων που σχετίζονται με την απόδοση ή την ασφάλεια πληρωμών της (Insurance fraud), να μειώσει την αξία της οντότητας προκειμένου για την εξαγορά της από φίλια εταιρία, να αναβάλει τον υψηλότερο κύκλο εργασιών άρα και πιθανά κέρδη στην επόμενη χρήση προκειμένου για την επίτευξη των στόχων και την ανάλογη ανταμοιβή, να μειώσει τις προσδοκίες, έτσι η μελλοντική ανάπτυξη να γίνεται καλύτερα αντιληπτή και θα ανταμείβεται.

Φυσικά για τις μεταβολές της απόδοσης της οντότητας μπορεί να υπάρχουν και αποκλειστικά προσωπικοί λόγοι των προαναφερόμενων στελεχών, όπως η μείωση της αξίας της οντότητας που διαχειρίζεται ο ιδιοκτήτης για σκοπούς διευθέτησης διαζυγίου, για την διατήρηση της προσωπικής τους επαγγελματικής και κοινωνικής κατάστασης και εικόνας, την διατήρηση προσωπικού εισοδήματος και πλούτου.

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για το “μαγείρεμα” (Cooking the books) των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μπορούν να επιμεριστούν σε πέντε κατηγορίες, I. κρυφές υποχρεώσεις και έξοδα (concealed liabilities and expenses), II. εικονικά έσοδα (fictitious revenues), III. μη εύλογες εκτιμήσεις περιουσιακών στοιχείων (improper asset valuations), IV. μη εύλογες γνωστοποιήσεις (improper disclosures) και V. χρονικές διαφορές (timing differences).

ACFE 2020 – Report to the Nations global 11th study on occupational fraud and abuse

Με την βοήθεια της εν θέματι μελέτης παγκοσμίου βεληνεκούς, η οποία ποσοτικοποιεί το φαινόμενο που ερευνάται, γίνονται άμεσα αντιληπτά η λειτουργία, η σοβαρότητα και ο αντίκτυπος του προβλήματος, τόσο για τις οντότητες όσο και για το χρηματοοικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον. Η μελέτη εκπονήθηκε από τον Ιανουάριο του 2018 έως τον Σεπτέμβριο του 2019, σε 125 χώρες, εξέτασε 2.504 υποθέσεις, 23 διαφορετικών κλάδων δραστηριότητας, συνολικών απωλειών 3,6 δισεκατομμυρίων δολαρίων.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της μελέτης, η πιο συχνή κατηγορία απάτης που παρατηρήθηκε ήταν αυτή της κατάχρησης των περιουσιακών στοιχείων, λαμβάνοντας το 86% των περιπτώσεων, ωστόσο είναι αυτή με τις μικρότερες απώλειες, κατά μέσο όρο 100.000 δολάρια. Αντίθετα η απάτη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις είναι η λιγότερο κοινή, λαμβάνοντας το 10% των περιπτώσεων, αλλά η πιο δαπανηρή αγγίζοντας απώλειες κατά μέσο όρο, της τάξεως των 945.000 δολαρίων. Η τρίτη κατηγορία, αυτή της διαφθοράς παρατηρήθηκε στο 43% των υποθέσεων με απώλειες κατά μέσο όρο 200.000 δολαρίων, ωστόσο η διαφθορά είναι η πιο κοινή κατηγορία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στην εικόνα 8, παρουσιάζεται η συχνότητα με την οποία διεπράχθησαν οι κατηγορίες της απάτης και διάφοροι συνδυασμοί αυτών, με την κατάχρηση των περιουσιακών στοιχείων να λαμβάνει το υψηλότερο ποσοστό 53%, ακολουθεί ο συνδυασμός της διαφθοράς με κατάχρηση των περιουσιακών στοιχείων 26%, τρίτη θέση λαμβάνει η διαφθορά με 11%, ενώ ο συνδυασμός των τριών κατηγοριών (διαφθορά, κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων και απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις) λαμβάνει το 5%.

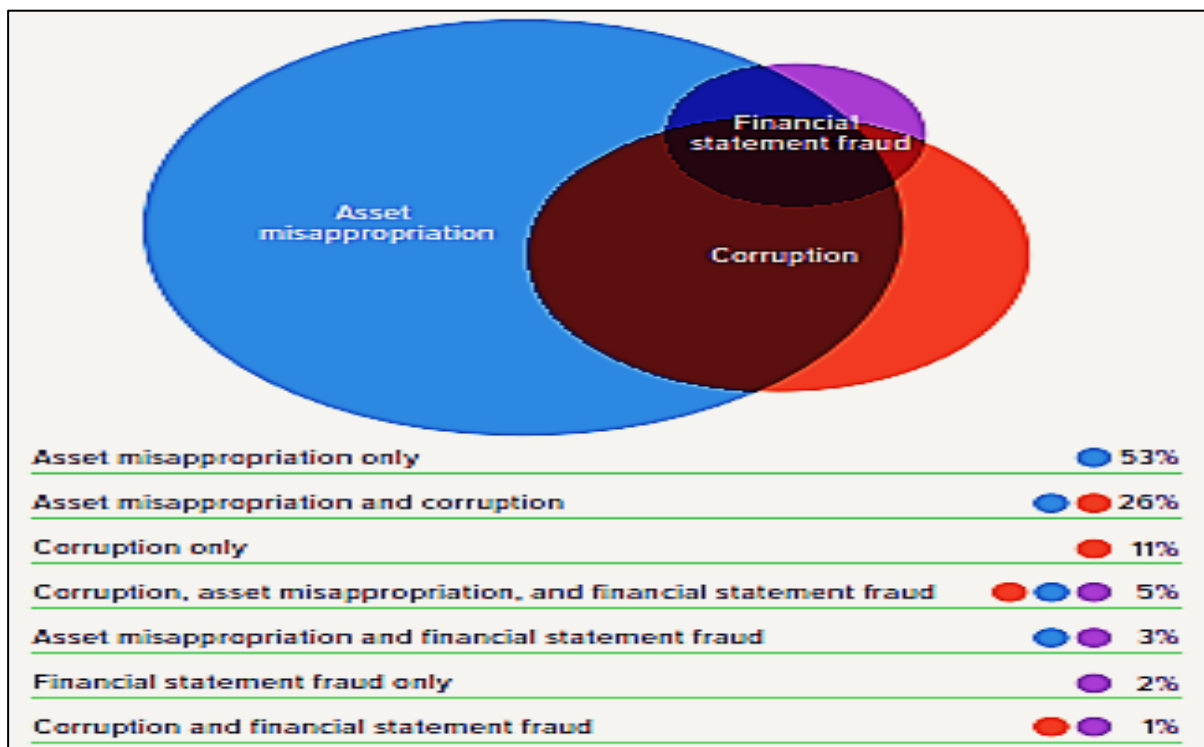
Στην εικόνα 9, αποδίδεται γράφημα, με το ποια μορφή κατάχρησης περιουσιακών στοιχείων παρουσίασε τον μεγαλύτερο κίνδυνο, με αυτή των χρεώσεων να είναι η συνηθέστερη με ποσοστό 20% και μέσο κόστος 100.000 δολάρια. Η δόλια διαχείριση των πληρωμών και επιταγών, εμφανίζεται ως αυτή με το μεγαλύτερο μέσο κόστος 110.000 δολαρίων και καταλαμβάνει το 10% των περιπτώσεων, ενώ οι ψευδείς ταμειακές κινήσεις είναι αυτές με τη μικρότερη συχνότητα και μέσο κόστος, 3% και 20.000 δολάρια αντίστοιχα.

Στην εικόνα 10, απεικονίζονται οι 4 κυριότερες μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν, με αυτή της δημιουργίας εγγράφων/παραστατικών να είναι η περισσότερο διαδεδομένη αγγίζοντας το 40% των περιπτώσεων, ακολουθεί με 36% η παραποίηση εγγράφων/παραστατικών, με 27% η παραποίηση ηλεκτρονικών αρχείων/εγγράφων/παραστατικών και με 26% η δημιουργία ηλεκτρονικών αρχείων/εγγράφων/παραστατικών.

Στην εικόνα 11, το γράφημα εμφανίζει, τα τμήματα μίας οντότητας που ενέχουν το μεγαλύτερο κίνδυνο να διαπραχθεί απάτη, με το επιχειρησιακό να λαμβάνει το 15% και μέσο κόστος 72.000 δολάρια, του λογιστηρίου λαμβάνει το 14% με το μέσο κόστος να ανέρχεται σε 200.000 δολάρια, το εκτελεστικό/ανώτερη διοίκηση λαμβάνει το 12% των περιπτώσεων με το μέσο κόστος όμως να αυξάνεται σε 596.000 δολάρια, των πωλήσεων λαμβάνει το 11% με το μέσο κόστος να είναι στα 94.000 δολάρια. Παρά το γεγονός ότι τα 4 προαναφερόμενα τμήματα καταλαμβάνουν το 52% των περιπτώσεων, το τμήμα με το μεγαλύτερο μέσο κόστος, είναι αυτό του διοικητικού συμβουλίου αγγίζοντας τις 750.000 δολάρια, ενώ ποσοστιαία Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις, Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.
Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

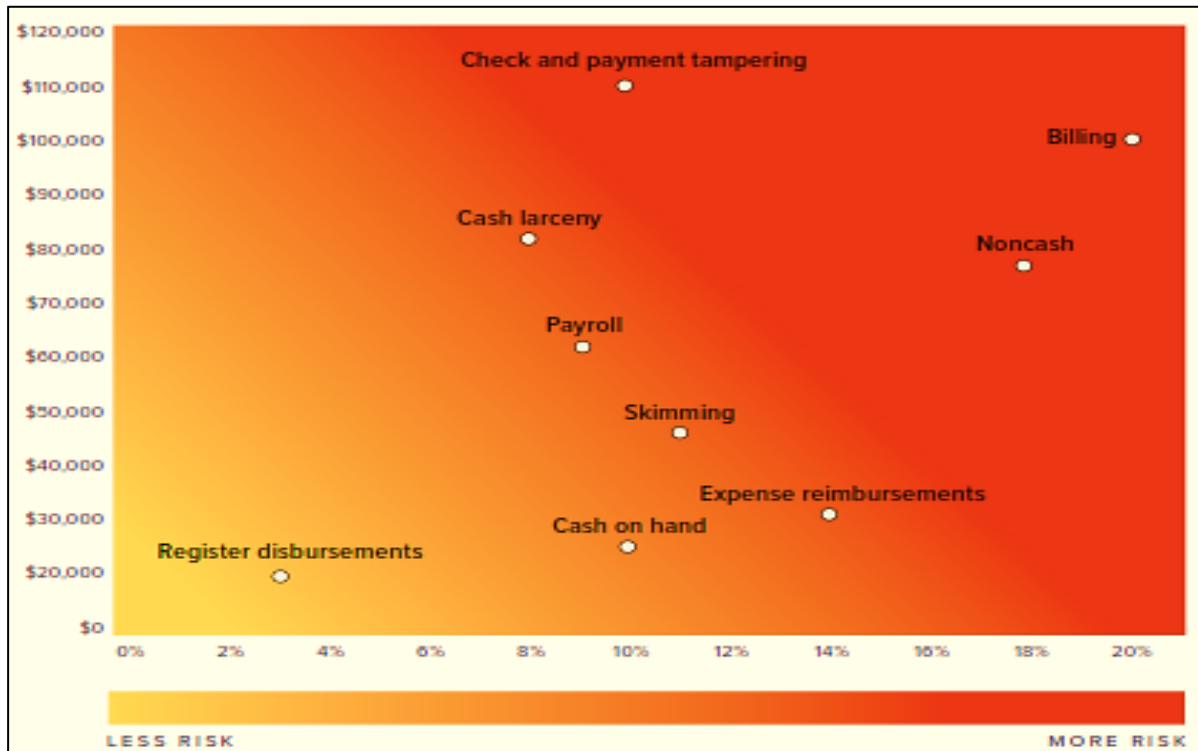
ανέρχεται στο 2%. Ανάλογα μικρή ποσόστωση μόλις το 1% αλλά με την τρίτη μεγαλύτερη επίδοση σε μέσο κόστος, 350.000 δολάρια, καταλαμβάνει το τμήμα έρευνας και ανάπτυξης.

Τέλος στην εικόνα 12, επιβεβαιώνεται ο ισχυρισμός που έχει προαναφερθεί, σχετικά με την δύναμη και τη θέση που κατέχει κάποιος στην οντότητα, όταν το 55% των περιπτώσεων, έχουν διαπραχθεί από διευθυντές (35%) και ανώτατα διοικητικά στελέχη/ιδιοκτήτες (20%), με το μέσο κόστος να ανέρχεται σε 150.000 και 600.000 δολάρια αντίστοιχα, ενώ το υπόλοιπο 45% έχει διαπραχθεί από υπαλλήλους με το μέσο κόστος να μειώνεται αισθητά στις 60.000 δολάρια.

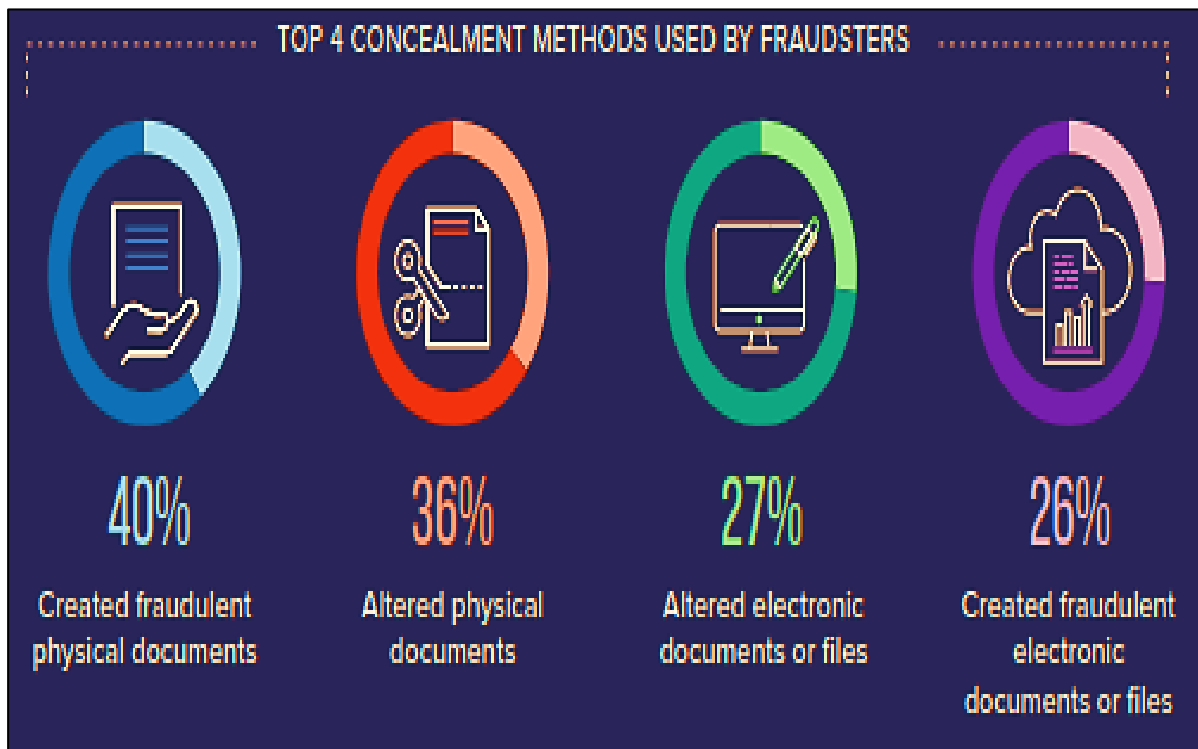
Εικόνα 8. How often do fraudsters commit more than one type of occupational fraud?

(FIG.4, 2020 – Report to the Nations) πηγή: ACFE, <https://www.acfe.com/report-to-the-nations/2020/>

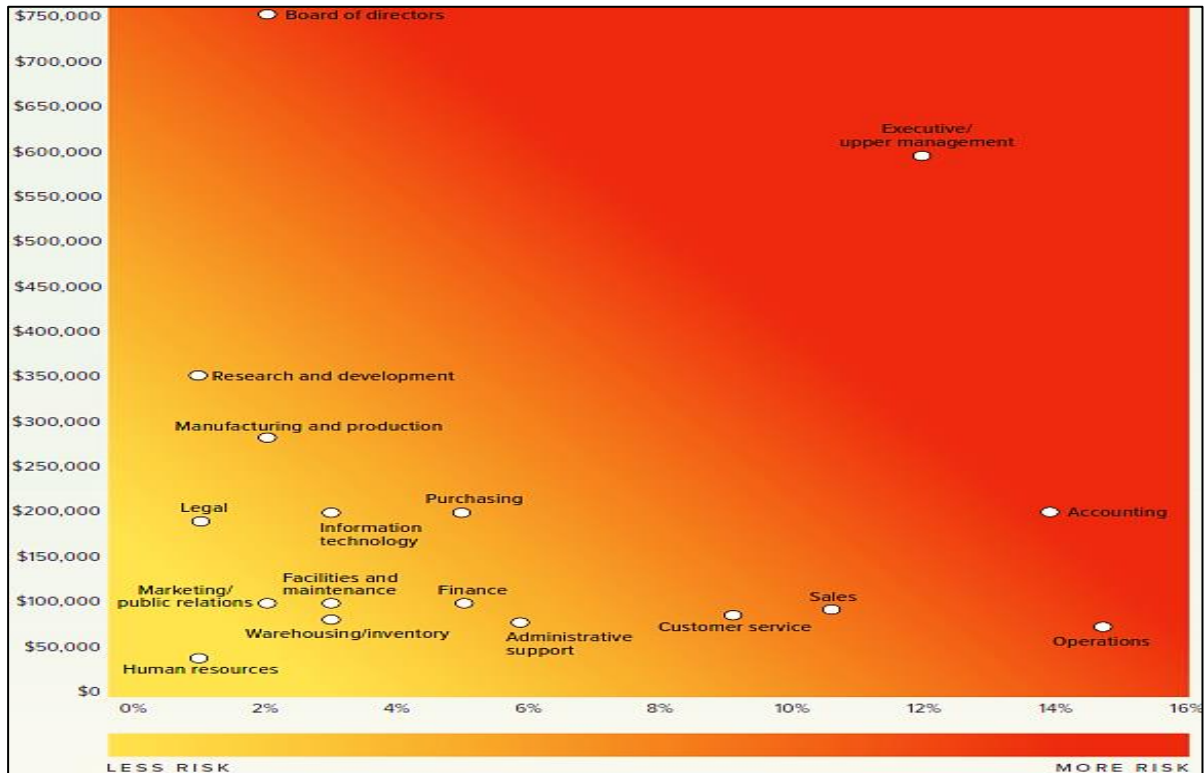
Εικόνα 9. What asset misappropriation schemes present the greatest risk?

(FIG 5 - Report to the Nations) πηγή: ACFE, <https://www.acfe.com/report-to-the-nations/2020/>

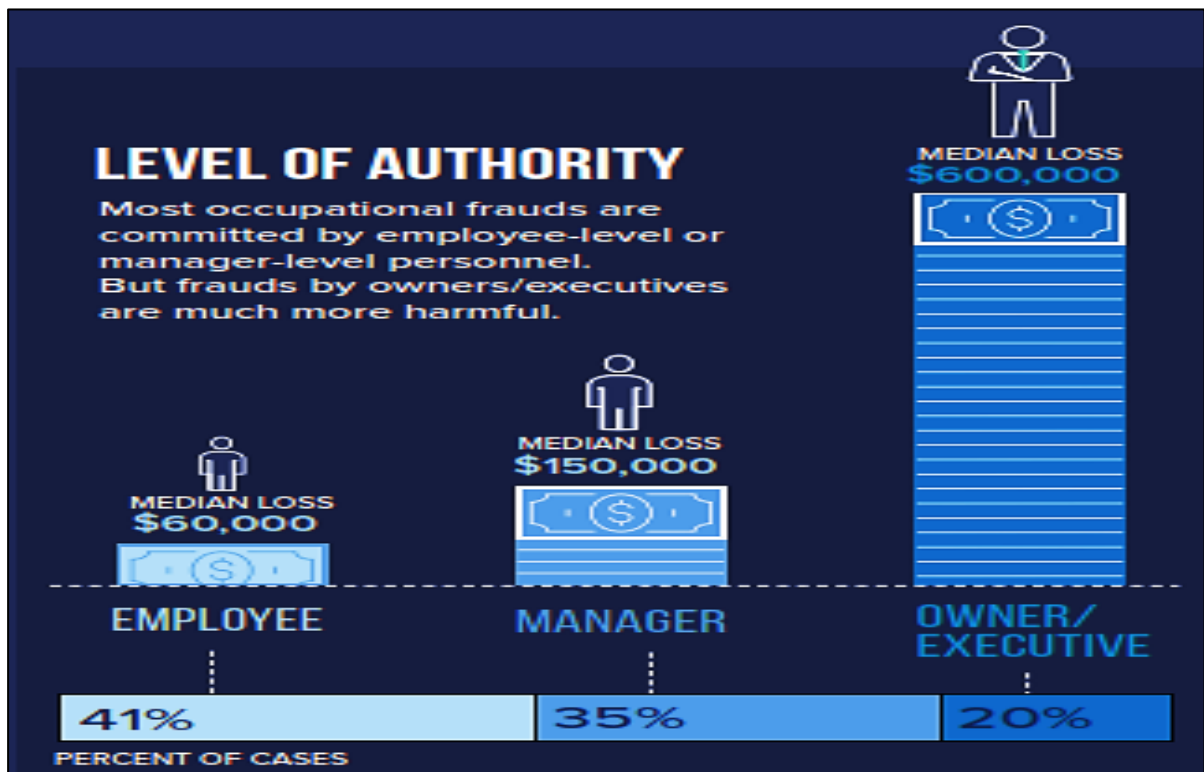
Εικόνα 10. Top 4 concealment methods used by fraudsters (2020 Report to the Nations)

πηγή: ACFE, <https://www.acfe.com/report-to-the-nations/2020/>

Εικόνα 11. What departments pose the greatest risk for occupational fraud?

(FIG 31 - Report to the Nations) πηγή: ACFE, <https://www.acfe.com/report-to-the-nations/2020/>

Εικόνα 12. Level of authority (2020 Report to the Nations)

πηγή: ACFE, <https://www.acfe.com/report-to-the-nations/2020/>

3.3 Μέτρα ανίχνευσης, πρόληψης και καταπολέμησης της εταιρικής απάτης

Οι Mangala, και Kumari (2015), υποστήριξαν ότι η ανίχνευση απάτης σχετίζεται άμεσα με την πρόληψη. Κάθε απάτη συμβαίνει μετά από κάποια ένδειξη και εάν ο οργανισμός μπορούσε να την αναγνωρίσει στο αρχικό στάδιο, τότε η απάτη θα μπορούσε να αποφευχθεί ή τα αποτελέσματά της θα μπορούσαν να είναι λιγότερο επιβλαβή. Η εφαρμογή μιας τεχνικής ανίχνευσης δεν θα περιορίσει αποτελεσματικά την απάτη, ενώ οι συλλογικές προσπάθειες μπορούν να καταπολεμήσουν αποτελεσματικά την απάτη. Οι εταιρείες πρέπει να ενθαρρύνουν τους υπαλλήλους ότι η απώλεια που προκαλείται από απάτη δεν είναι μόνο απώλεια για την οντότητα, αλλά και απώλεια για τους εργαζομένους.

Ακολουθώντας την ταξινόμηση που παρουσιάστηκε στο προηγούμενο υποκεφάλαιο, θα συνεχίσουμε με την παράθεση μέτρων ανίχνευσης, πρόληψης και καταπολέμησης του φαινομένου. Σε πολλές περιπτώσεις, υφίστανται κοινές μέθοδοι, οι οποίες θα παρουσιαστούν ως ενιαία παράγραφος για το σύνολο των κατηγοριών και των μεθόδων της εταιρικής απάτης, ενώ ξεχωριστά θα αποδοθούν, για κάθε περίπτωση κάποια εξειδικευμένα μέτρα, όπως αυτά έχουν καταγραφεί από τον ACFE (2019) και τον Wells (2017).

Κοινά μέτρα ανίχνευσης, πρόληψης και καταπολέμησης της εταιρικής απάτης

Τηλεφωνική γραμμή και ηλεκτρονική διεύθυνση καταγγελιών – Telephone hotline and email.

Σύμφωνα με τον ACFE (2020) το 43% των υποθέσεων ανιχνεύτηκε κατόπιν υπόδειξης (Tip), ενώ στο 33% των υποθέσεων, η πληροφορία προήλθε από την τηλεφωνική γραμμή και την ηλεκτρονική γραμμή καταγγελιών, κατατάσσοντας την ως την πλέον λειτουργική και αποτελεσματική μέθοδο. Ωστόσο όπως εύστοχα επισήμαναν οι Dyck, Morse, και Zingales, (2010), ο μηχανισμός αυτός, από μόνος του δε μπορεί να λειτουργήσει, χρειάζεται ένα μεγάλο σύνολο θεσμικών οργάνων.

Εσωτερικός έλεγχος – Internal audit.

Λαμβάνοντας υπόψη το σκέλος του τριγώνου της απάτης που αφορά στην ευκαιρία, η οποία συνήθως εμφανίζεται από αδυναμίες του συστήματος και τον ρυθμό εξέλιξης της τεχνολογίας, η οποία διαδραματίζει καίριο ρόλο στην διάπραξη της απάτης, είναι επιτακτικό

να καταστεί σαφές, ότι η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου, θα πρέπει συνέχεια να εξελίσσεται και να βελτιώνεται. Η οντότητα οφείλει να παρέχει συχνή εκπαίδευση και ενημέρωση σχετικά με το θέμα, τόσο στα στελέχη του εσωτερικού ελέγχου, όσο και του λοιπού προσωπικού, προσπαθώντας για την δημιουργία μίας κουλτούρα ακεραιότητας. Τα προαναφερόμενα, ευθυγραμμίζονται με την μελέτη των Drogalas, Pazarskis, Anagnostopoulou, και Parachristou, (2017), από την οποία προκύπτει ότι η αποτελεσματικότητα του ελέγχου, η ευθύνη του ελεγκτή και η εκπαίδευση των ελεγκτών επηρεάζουν θετικά και σημαντικά τον εντοπισμό της απάτης.

Σύμφωνα με το πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου της COSO (2019) τα 5 θεμελιώδη στοιχεία του εσωτερικού ελέγχου είναι: I. Το περιβάλλον ελέγχου (control environment) περιγράφει ένα σύνολο προτύπων, διαδικασιών και δομών που παρέχουν τη βάση για τη διεξαγωγή εσωτερικού ελέγχου σε ολόκληρο τον οργανισμό. II. Η εκτίμηση κινδύνου (risk assessment), αποτελεί τη βάση για τον προσδιορισμό του τρόπου διαχείρισης των κινδύνων. III. Τις δραστηριότητες ελέγχου (Control activities) είναι ενέργειες (γενικά περιγράφονται σε πολιτικές, διαδικασίες και πρότυπα) που βοηθούν τη διοίκηση να μετριάσει τους κινδύνους προκειμένου να διασφαλιστεί η επίτευξη των στόχων. IV. Πληροφορίες και επικοινωνία (information and communication) λαμβάνονται ή δημιουργούνται από τη διαχείριση τόσο από εσωτερικές όσο και από εξωτερικές πηγές προκειμένου να υποστηριχθούν στοιχεία εσωτερικού ελέγχου. Η επικοινωνία που βασίζεται σε εσωτερικές και εξωτερικές πηγές χρησιμοποιείται για τη διάδοση σημαντικών πληροφοριών σε ολόκληρο τον οργανισμό. V. Οι δραστηριότητες παρακολούθησης (Monitoring activities) είναι περιοδικές ή συνεχείς αξιολογήσεις για να επαληθευτεί ότι καθένα από τα πέντε συστατικά του εσωτερικού ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων των ελέγχων που επηρεάζουν τις αρχές σε κάθε στοιχείο, είναι παρόντα και λειτουργούν.

Εικόνα 13. The COSO Cube πηγή: COSO

<https://www.coso.org/Documents/COSO-CROWE-COSO-Internal-Control-Integrated-Framework.pdf>

Ενδεικτικά εργαλεία που θα πρέπει να χρησιμοποιούνται σε μηνιαία βάση και σε ορισμένες περιπτώσεις και πιο πρόσφατα, είναι η συμφωνία του ταμείου, των τραπεζικών λογαριασμών, των πιστωτικών ή χρεωστικών καρτών και του ημερολογίου των επιταγών με βασική προϋπόθεση ότι κανένα άτομο δεν είναι ικανό να εκτελέσει έναν ολόκληρο κύκλο συναλλαγής, η συμφωνία πελατών-προμηθευτών και ο έλεγχος των συμβάσεων αυτών με βασική προϋπόθεση η τιμολόγηση εκτός πολιτικής θα υλοποιείται κατόπιν έγκρισης από δύο τουλάχιστον αρμόδια στελέχη, η αιφνίδια εξέταση εγγράφων, έλεγχος αποθήκης και έλεγχος πληροφορικής, καθώς και η εναλλαγή θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με τον ACFE (2020), Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί την δεύτερη πιο αποτελεσματική μέθοδο ανίχνευσης της απάτης με ποσοστό 15%.

Έλεγχος και ανασκόπηση από την διοίκηση - Management review

Σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, ΔΛΠ όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στα ισχύοντα ΕΛΠ - 4308/2014, την ευθύνη για την κατάρτιση και την εύλογη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων καθώς και την πρόληψη και ανίχνευση της απάτης, την φέρει η διοίκηση. Συμπερασματικά κρίνεται επιτακτική τόσο ή τακτή έγγραφη ενημέρωση, όσο κι ο έλεγχος

των ευρημάτων του εσωτερικού ελέγχου, καθώς και των οικονομικών καταστάσεων και των περιπτώσεων που χρίζουν εναλλακτικών λογιστικών προσεγγίσεων από την διοίκηση. Ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε περίπτωση που η ίδια η διοίκηση εμπλέκεται σε εταιρική απάτη τότε το συγκεκριμένο μέτρο αυτοαναιρείται. Σύμφωνα με τον ACFE (2020) το μέτρο αυτό είχε επιτυχία ανίχνευσης σε ποσοστό 12% των περιπτώσεων και κατατάσσεται ως τρίτη.

Ανάλυση Δεδομένων - Big Data Analytics (BDA) - Forensic Data Analytics (FDA).

Πρόκειται για τη συλλογή και ανάλυση όλων των τύπων δεδομένων, με σκοπό την λήψη αποφάσεων και την διαχείριση κινδύνων και απάτης. Το πλεονέκτημα της μεθόδου είναι η αναλυτική επεξεργασία, τεράστιων όγκων δεδομένων, πολυποικιλότητας, σε υψηλές ταχύτητες. Όταν τα BDA-FDA συνδυάζονται με την ανθρώπινη ευφυΐα, και εμπειρία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την καλύτερη παρακολούθηση, πρόληψη, ανίχνευση, έρευνα και αποτροπή ανωμαλιών σε επιχειρηματικές δραστηριότητες και συναλλαγές.

Ο Bănărescu (2015), υποστηρίζει ότι όπου η ανάπτυξη των συστημάτων πληροφορικής παίζει κεντρικό ρόλο στη δημιουργία ανταγωνιστικών εταιριών, η ποσότητα των δεδομένων προς επεξεργασία, έχει αυξηθεί εκθετικά. Δεδομένου ότι οι εταιρίες λειτουργούν συνήθως με μεγάλο όγκο δεδομένων, είναι απολύτως απαραίτητο να εφαρμοστούν τέτοιες διαδικασίες συνεχούς παρακολούθησης, προκειμένου να εντοπιστούν ανωμαλίες στη ροή δεδομένων ή δυνητικά δόλιες συμπεριφορές,

Οι Earley (2015), Lakshmi, και Menon (2016), επισημαίνουν την ύπαρξη σημαντικών εμποδίων και τις πρακτικές δυσκολίες που υφίστανται στη χρήση αυτών των μεθόδων, όπως για παράδειγμα η έλλειψη οργανωμένων βάσεων δεδομένων που καθιστά δύσκολη την πρόσβαση σε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες. Επίσης η Earley (2015), αναφέρει ότι οι δεξιότητες υψηλού επιπέδου και η αυξημένη κατάρτιση σε αναλυτικές διαδικασίες θα πρέπει να ενθαρρύνονται, και τα προγράμματα θα πρέπει να επικεντρώνονται περισσότερο στην διασφάλιση ότι οι εκπαιδευόμενοι, κατανοούν πλήρως τον τρόπο λειτουργίας τους και την δυναμική που τους προσφέρουν.

Εξωτερικός έλεγχος - External audit

Οι Hassink, Meuwissen, και Bollen, (2010), στην έρευνα τους για την περίπτωση της Ολλανδίας, αναφέρουν ότι η ανίχνευση απάτης από τους ελεγκτές είναι ένα σχετικά σπάνιο Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις, Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.
Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

γεγονός, ενώ φαίνεται να αντιμετωπίζουν εταιρική απάτη μόνο τυχαία. Αυτό μπορεί να συμβαίνει για διάφορους λόγους όπως για παράδειγμα, οι ελεγκτές ενδέχεται να αποφασίσουν να μην συμμορφωθούν με τα πρότυπα, επειδή αντιμετωπίζουν συγκρούσεις ενδιαφέροντος, ή επειδή είναι απρόσεκτοι ή για λόγους αποτελεσματικότητας, ή μπορεί να μην γνωρίζουν πλήρως τι απαιτούν τα πρότυπα. Όσον αφορά το τελευταίο σχόλιο, οι ερωτηθέντες ισχυρίστηκαν ότι δύσκολα ανιχνεύουν απάτη και, ως εκ τούτου, δεν έχουν αποκτήσει εμπειρία σε πραγματικές περιπτώσεις απάτης σύμφωνα με τα ελεγκτικά πρότυπα.

Οι Kassem, και Higson, (2012) αναφέρουν ότι, οι εξωτερικοί ελεγκτές ενδέχεται να μην καταβάλλουν αρκετές προσπάθειες για να εντοπίσουν ουσιώδεις ανακρίβειες που προκύπτουν από απάτη. Συμπληρώνουν επιπλέον ότι, τα πρότυπα δεν απαιτούν την τήρηση όλων των διαδικασιών, αλλά απλώς προτείνουν στους ελεγκτές να εξετάσουν την εφαρμογή τους, γεγονός που οδηγεί σε ασυνέπεια στις διαδικασίες ελέγχου που χρησιμοποιούνται, κάτι που εγείρει και το ζήτημα της ποιότητας του ελέγχου.

Στην μελέτη περίπτωσης της Κροατίας, οι Zager, Malis, και Novak, (2016), αναφέρουν ότι από τα ευρήματα τους, φαίνεται ότι οι ίδιοι οι εξωτερικοί ελεγκτές, θεωρούν ως πιο αποτελεσματικούς μηχανισμούς, τους αιφνίδιους εσωτερικούς ελέγχους, την τακτική εναλλαγή θέσεων εργασίας, τις υποχρεωτικές διακοπές, την εκπαίδευση των υπαλλήλων κατά της απάτης, το σύστημα ανωνύμων καταγγελιών, την άνευ περιθωρίου ανοχής δόλιας συμπεριφοράς από την διοίκηση, από τον ίδιο εξωτερικό έλεγχο.

Σε παγκόσμιο επίπεδο τα παραπάνω δε είναι ο κανόνας, η συχνότητα αντιμετώπισης του φαινομένου της απάτης, επηρεάζεται από πλειάδα εξωτερικών και ενδοεταιρικών παραγόντων, καθώς και από το επίπεδο εμπειρίας του εκάστοτε εξωτερικού ελεγκτή. Ωστόσο, σύμφωνα με τα ευρήματα του ACFE (2020), ο εξωτερικός έλεγχος παραμένει σε χαμηλά επίπεδα ως μέθοδο ανίχνευσης και πρόληψης της εταιρικής απάτης, καθώς ήταν αποτελεσματικός, μόλις στο 4% των περιπτώσεων.

Μέτρα ανίχνευσης, πρόληψης και καταπολέμησης της εταιρικής απάτη ανά κατηγορία

I. Διαφθορά (corruption)

Λόγω της φύσης αυτής της παραβατικής συμπεριφοράς και της δυσκολίας στην ανίχνευση της, το κύριο εργαλείο πρόληψης είναι η αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση και η καλλιέργεια της κουλτούρας της ακεραιότητας στην οντότητα. Η απουσία διακριτών ρόλων και σαφών πολιτικών, αφήνει την ευκαιρία σε έναν δράστη να εξορθολογίσει μια Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις, Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.
Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

δωροδοκία ή σχετική πράξη ή να ισχυριστεί άγνοια για την παράβαση. Για παράδειγμα, σε μία οντότητα θα πρέπει να υφίσταται ξεκάθαρη πολιτική δώρων και προνομίων, ενώ τυχόν αποκλίσεις θα πρέπει να αναφέρονται με συγκεκριμένη διαδικασία, όπως προαναφέρθηκε η διοίκηση δεν θα πρέπει να επιδειχνει ανοχή σε τέτοιες συμπεριφορές.

Ένα άλλο μέτρο πρόληψης, αφορά στην συνεχή επαγρύπνηση της οντότητας, σχετικά με την αξιολόγηση της συμπεριφοράς των υπαλλήλων και των στελεχών της. Ξαφνικές αξιοσημείωτες μεταβολές στον τρόπο ζωής (δαπάνες που σύμφωνα με το εισόδημα δεν δικαιολογούνται), προβλήματα υγείας, οικογενειακά προβλήματα, οικονομικές δυσκολίες, προβλήματα εθισμού, είναι σοβαρές ενδείξεις πιθανής παραβατικής συμπεριφοράς.

II. Κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων (asset misappropriation)

Στην κατηγορία αυτή, κλειδί για τον εντοπισμό και την πρόληψη της απάτης, αποτελεί ο συνδυασμός μιας ορθά δομημένης εταιρικής διακυβέρνησης, με συχνούς εσωτερικούς ελέγχους και χρήση αναλυτικών διαδικασιών και μεθόδων.

Μετρητά

Χρήση βασικών αναλυτικών διαδικασιών, όπως η κάθετη και οριζόντια ανάλυση των λογαριασμών του ταμείου, των πωλήσεων, των αποθεμάτων, των εκπτώσεων και των επιστροφών-ακυρώσεων, είναι σε θέση να αναδείξουν τυχόν ασυμφωνίες, ασυνήθιστες μεταβολές και προβλήματα, που μπορεί να προέρχονται από την μη καταγραφή μίας πώλησης στο λογιστικό σύστημα της οντότητας ή την αφαίρεση μετρητών (skimming - off-book fraud).

Άλλες μέθοδοι είναι η ανάλυση δεικτών (ratio analysis), ο επιμερισμός των εργασιών, ο διαχωρισμός των καθηκόντων και των προσβάσεων στο λογιστικό σύστημα, η συχνή εναλλαγή θέσεων εργασίας, εάν δεν έχουν προγραμματιστεί σε ημερήσια βάση τότε θα πρέπει να υλοποιούνται αιφνίδιοι τακτικοί έλεγχοι για καταμέτρηση ταμείων και αποθεμάτων καθώς και συμφωνία τραπεζικών λογαριασμών και αξιόγραφων, η έγκριση εκπτώσεων από μη εμπλεκόμενο υπάλληλο στην πώληση ή ελάχιστο όριο αυτών σε περίπτωση που υλοποιούνται από τον ίδιο υπάλληλο, η προτροπή των πελατών για όσο το δυνατόν περισσότερο χρήση ηλεκτρονικών πληρωμών ή με κάρτα, συνεργασία της οντότητας με τις συνεργαζόμενες τράπεζες για να αποτραπεί τυχόν απάτη επιταγών.

Εισπράξεις – Πληρωμές

Λόγω της αυξανόμενης χρήσης των ηλεκτρονικών συναλλαγών, πέραν των παραπάνω για τις εισπράξεις – πληρωμές, κρίνεται επιτακτικός ο διαχωρισμός των καθηκόντων. Θα πρέπει ξεχωριστά άτομα με συγκεκριμένες προσβάσεις, να υλοποιούν τις συναλλαγές, την πληρωμή αυτών και την έγκριση τους, έτσι ώστε κανένας υπάλληλος από μόνος του, να μπορεί να ολοκληρώσει ένα κύκλο συναλλαγής. Εύλογο θα ήταν, να γίνεται και διαχωρισμός των τραπεζικών λογαριασμών, έτσι, σε συνδυασμό με τον ημερήσιο προγραμματισμό των υποχρεώσεων και των απαιτήσεων της οντότητας, να τηρείται το επαρκές υπόλοιπο για την κάλυψη αυτών, ενώ σε περιπτώσεις που απαιτείται προσθήκη, να γίνεται κατόπιν σχετικής εγκρίσεως. Σημαντική βοήθεια στο εγχείρημα προσφέρουν και οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής τραπεζικής ασφαλείας με την απαίτηση κωδικού στην εκάστοτε συναλλαγή.

Όσον αφορά τις επιστροφές εμπορευμάτων και ακυρώσεις πωλήσεων, πέραν της υποχρέωσης της πλήρους καταγραφής, τεκμηρίωσης και άμεσης αναφοράς του γεγονότος από τον αρμόδιο υπάλληλο, θα μπορούσαν να υλοποιηθούν και δειγματοληπτικές τηλεφωνικές κλήσεις σε πελάτες που έχουν προβεί σε τέτοια ενέργεια, προκειμένου να επαληθευτεί η συναλλαγή. Επίσης μέσω αναλυτικής διαδικασίας θα μπορούσαν να εντοπιστούν και να ελεγχθούν, η συχνότητα και ο όγκος των επιστροφών-ακυρώσεων για τυχών ασυνήθιστες τιμές.

Σχετικά με τις πληρωμές, πέραν των προαναφερομένων, θα πρέπει να υλοποιείται σε μηνιαία βάση η συμφωνία τιμολογίων προμηθευτών και να συγκρίνεται με τα επίπεδα αποθεμάτων, προκειμένου για την πρόληψη του φαινομένου της πληρωμής διπλών τιμολογίων.

Για την πρόληψη και ανίχνευση της απάτης μισθοδοσίας, θα πρέπει να υλοποιούνται από τον εσωτερικό έλεγχο και όχι από το τμήμα ανθρωπίνου δυναμικού, τακτικοί έλεγχοι για την φυσική παρουσία των υπαλλήλων και επαλήθευση των προσωπικών στοιχείων αυτών με τα στοιχεία της μισθοδοσίας (διευθύνσεις, λογαριασμοί ασφάλισης, στοιχεία επικοινωνίας, τραπεζικοί λογαριασμοί), για τυχόν υπερωρίες και έξοδα προσωπικού, θα πρέπει να λαμβάνεται έγκριση από το ανάλογο τμήμα, καθώς και του λογιστηρίου, ενώ θα πρέπει να υφίσταται ανώτατο πλαφόν.

Εμπορεύματα-αποθέματα και λοιπά περιουσιακά στοιχεία

Τον σημαντικότερο ρόλο, τόσο στην ανίχνευση όσο και στην πρόβλεψη της κατάχρησης περιουσιακών στοιχείων κατέχουν, οι τακτικοί εσωτερικοί έλεγχοι εμπορευμάτων και αποθεμάτων σε συνδυασμό με την χρήση στατιστικής και αναλυτικών διαδικασιών.

Για παράδειγμα, μέσω αναλυτικών διαδικασιών, μπορεί να παρατηρηθεί το παρακάτω φαινόμενο. Όταν το κόστος των πωληθέντων αυξάνεται δυσανάλογα σε σχέση με τις πωλήσεις και δεν υπάρχουν αλλαγές στις τιμές αγοράς, τις ποσότητες που αγοράστηκαν ή την ποιότητα των προϊόντων, τότε ή αύξηση, μπορεί να οφείλεται, είτε όταν το τελικό απόθεμα έχει εξαντληθεί από κλοπή είτε όταν έχουν γίνει ψευδείς καταχωρήσεις στον λογαριασμό αποθέματος για απόκρυψη υπεξαίρεσης.

III. Απάτη χρηματοοικονομικών καταστάσεων (Financial statement fraud)

Η κύρια μέθοδος πρόληψης και ανίχνευσης της απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις είναι η ανάλυση και σύγκριση αυτών. Η μετατροπή των μεγεθών σε αναλογίες ή ποσοστά επιτρέπει στους αναγνώστες να διακρίνουν πιο εύκολα σημαντικές μεταβολές, καθώς και την σχέση μεταξύ των κονδυλίων. Η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων περιλαμβάνει την I. κάθετη ανάλυση, την II. οριζόντια ανάλυση και την III. ανάλυση αριθμοδεικτών.

Η κάθετη χρησιμοποιείται για την ανάλυση των σχέσεων μεταξύ των κονδυλίων σε μία χρήση. Αυτές οι σχέσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν με ιστορικούς μέσους όρους για τον προσδιορισμό ανωμαλιών. Η οριζόντια είναι μια τεχνική για την ανάλυση της ποσοστιαίας μεταβολής σε μεμονωμένα μεγέθη των οικονομικών καταστάσεων από τη μία χρήση στο άλλη. Η ανάλυση δεικτών, είναι ένας τρόπος μέτρησης της σχέσης μεταξύ δύο διαφορετικών μεγεθών στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Η σχέση και η σύγκριση είναι τα κλειδιά της ανάλυσης, η οποία επιτρέπει εσωτερικές αξιολογήσεις, οι λόγοι, χρησιμοποιούνται σε συγκρίσεις με τον μέσο όρο της οντότητας και μπορούν να είναι πολύ χρήσιμοι στην ανίχνευση ανωμαλιών που μπορεί να προέρχονται από απάτη.

Όπως έχει προαναφερθεί, ο προσδιορισμός της απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις είναι πιο περίπλοκος από τις άλλες δύο κατηγορίες και απαιτεί τεχνική γνώση. Για το λόγο αυτό συνήθως διαπράττεται από ανώτατα στελέχη, καθώς τα άτομα αυτά,

δύνανται να χρησιμοποιήσουν το βαθμό εξουσίας που κατέχουν για να παρακάμψουν τους περισσότερους εσωτερικούς ελέγχους.

Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι με βάση τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και τις αναλύσεις αυτών έχουν δημιουργηθεί από τους ερευνητές, πλειάδα μοντέλων για την ανίχνευση και την πρόληψη της απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Σύμφωνα με τους Mehta, και Bhavani (2017), οι τέσσερις μεγάλοι ελεγκτικοί οίκοι, χρησιμοποιούν τον Benford's Law (1938), για να συμμορφώνονται με τις συστάσεις εντοπισμού απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, σύμφωνα με την αναφορά του Αμερικανικού ελεγκτικού προτύπου (SAS) αριθ. 99, η οποία υπογραμμίζει τη σημασία του συγκεκριμένου νόμου για την αξιολόγηση της πιθανότητας οικονομικής ανακρίβειας.

Το Altman Z score (Altman 1968), είναι ένα στατιστικό μέτρο της πιθανότητας πτώχευσης μιας εταιρείας εντός δύο ετών, ωστόσο πολλοί ερευνητές το χρησιμοποιούν για τον εντοπισμό της απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Το Beneish M score model (Beneish 1999), που είναι ένα μαθηματικό μοντέλο που χρησιμοποιεί οκτώ χρηματοοικονομικούς δείκτες προκειμένου να προσδιορίσει την πιθανότητα μιας εταιρείας να χειραγωγεί τα αναφερόμενα κέρδη της.

Το Dechow F score (Dechow, Ge, Larson, και Sloan, 2011), αφορά σε μέτρηση προσανατολισμένη στις πιθανότητες για τον προσδιορισμό μια εταιρία να έχει ανακρίβειες στις οικονομικές καταστάσεις, λαμβάνοντας υπόψη επτά μεταβλητές.

Τέλος η χρήση της στατιστικής, τόσο της περιγραφικής όσο και της αναλυτικής, όπως για παράδειγμα οι τεχνικές της συσχέτισης και της παλινδρόμησης, είναι ευρέως χρησιμοποιούμενες από τους αναλυτές ή τους ελεγκτές.

3.4 Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου 240 - Ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με απάτη σε έναν έλεγχο οικονομικών καταστάσεων - Αναφορά σύμφωνα με το εγχειρίδιο της ΕΛΤΕ (2010)

Ως αρχική σύσταση του προτύπου, αναφέρεται ότι θα πρέπει να μελετάται σε συνδυασμό με το ΔΠΕ 200 “Γενικοί στόχοι του ανεξάρτητου ελεγκτή και η διενέργεια ελέγχου σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου”. Ειδικότερα, αναπτύσσει το πώς πρέπει να εφαρμόζονται το ΔΠΕ 315 “Εντοπισμός και εκτίμηση των κινδύνων ουσιώδους σφάλματος μέσω κατανόησης της οντότητας και του περιβάλλοντος της” και το ΔΠΕ 330 “Οι

αντιδράσεις του ελεγκτή στους εκτιμώμενους κινδύνους” σε σχέση με τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης.

Ευθύνη για την πρόληψη και τον εντοπισμό απάτης

Η πρωταρχική ευθύνη για την πρόληψη και τον εντοπισμό απάτης ανήκει σε εκείνους που είναι επιφορτισμένοι με την διακυβέρνηση της οντότητας καθώς και με τη διοίκηση, οι οποίοι είναι σημαντικό να δίνουν μεγάλη έμφαση στην πρόληψη της απάτης. Αυτό συνεπάγεται δέσμευση για τη δημιουργία μίας κουλτούρας εντιμότητας και δεοντολογικής συμπεριφοράς η οποία μπορεί να ενισχυθεί από την ενεργή επίβλεψη των προαναφερομένων.

Ένας ελεγκτής που διενεργεί έλεγχο σύμφωνα με τα ΔΠΕ έχει την ευθύνη απόκτησης εύλογης διασφάλισης ότι οι οικονομικές καταστάσεις λαμβανόμενες ως σύνολο είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, είτε οφείλεται σε απάτη είτε σε λάθος. Λόγω των ενδογενών περιορισμών ενός ελέγχου, υπάρχει ο αναπόφευκτος κίνδυνος ότι ορισμένα ουσιώδη σφάλματα των οικονομικών καταστάσεων μπορεί να μην εντοπισθούν, παρότι ο έλεγχος είναι σωστά σχεδιασμένος και έχει διενεργηθεί σύμφωνα με τα ΔΠΕ

Ο κίνδυνος μη εντοπισμού ουσιώδους σφάλματος που προκύπτει από απάτη είναι υψηλότερος από τον κίνδυνο μη εντοπισμού σφάλματος που προκύπτει από λάθος. Αυτό συμβαίνει επειδή η απάτη μπορεί να περιλαμβάνει πολυσύνθετα και προσεκτικά οργανωμένα σχήματα που σχεδιάστηκαν για τη συγκάλυψή της, όπως πλαστογραφία, εσκεμμένη παράλειψη καταγραφής συναλλαγών ή εκούσιες ψευδείς διαβεβαιώσεις που γίνονται προς τον ελεγκτή. Τέτοιες απόπειρες συγκάλυψης μπορεί να είναι ακόμα πιο δύσκολο να εντοπισθούν όταν συνοδεύονται από συμπαιγνία. Η συμπαιγνία μπορεί να κάνει τον ελεγκτή να πιστέψει ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια είναι πειστικά ενώ στην πραγματικότητα είναι ψευδή.

Επιπλέον, ο κίνδυνος να μην εντοπίσει ο ελεγκτής ένα ουσιώδες σφάλμα που προκύπτει από απάτη της διοίκησης είναι μεγαλύτερος από την απάτη ενός εργαζομένου, επειδή η διοίκηση είναι συχνά σε θέση να χειραγωγεί άμεσα ή έμμεσα τα λογιστικά αρχεία, να παρουσιάζει απατηλές χρηματοοικονομικές πληροφορίες ή να παραβιάζει τις διαδικασίες δικλίδων που σχεδιάστηκαν για την αποφυγή παρόμοιων περιπτώσεων απάτης από άλλους εργαζομένους.

Κατά την απόκτηση εύλογης διασφάλισης, ο ελεγκτής είναι υπεύθυνος για τη διατήρηση επαγγελματικού σκεπτικισμού καθ’ όλη τη διάρκεια του ελέγχου, λαμβάνοντας υπόψη τη δυνατότητα παραβίασης των δικλίδων από τη διοίκηση και αναγνωρίζοντας το

γεγονός ότι οι ελεγκτικές διαδικασίες που είναι αποτελεσματικές στον εντοπισμό λάθους μπορεί να μην είναι αποτελεσματικές στον εντοπισμό απάτης.

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι, ΔΠΕ 200: I. να αποκτήσει εύλογη διασφάλιση για το εάν οι οικονομικές καταστάσεις ως σύνολο είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα είτε οφείλεται σε απάτη ή σε λάθος, καθιστώντας έτσι τον ελεγκτή ικανό να εκφράσει μια γνώμη για το εάν οι οικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτισθεί από κάθε ουσιώδη άποψη, σύμφωνα με ένα εφαρμοστέο πλαίσιο χρηματοοικονομικές αναφοράς, II. να υποβάλει έκθεση επί των οικονομικών καταστάσεων, και να προβεί σε κοινοποιήσεις, όπως απαιτείται από τα ΔΠΕ, βάσει των ευρημάτων των εργασιών του. Όταν εύλογη διασφάλιση δεν μπορεί να αποκτηθεί και μια γνώμη με επιφύλαξη δε μπορεί να διατυπωθεί με βάση τα ΔΠΕ, απαιτείται από τον ελεγκτή να αρνηθεί να εκφράσει γνώμη ή να αποσυρθεί (ή να παραιτηθεί) από την ανάθεση, όπου η απόσυρση είναι δυνατή, ύμωνα με ισχύοντα νόμο ή κανονισμό.

ΔΠΕ 240: I. να εντοπίζει και να εκτιμά τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης στις οικονομικές καταστάσεις. II. να αποκτά επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με τους εκτιμώμενους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης, μέσω σχεδιασμού και εφαρμογής κατάλληλων αντιδράσεων, και III. να αντιδρά κατάλληλα σε περίπτωση απάτης ή σε υποψία απάτης που εντοπίζεται κατά τη διάρκεια του ελέγχου.

Εντοπισμός και εκτίμηση των κινδύνων ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης.

Σύμφωνα με το ΔΠΕ 315, ο ελεγκτής πρέπει να εντοπίζει και να εκτιμά τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης σε επίπεδο οικονομικών καταστάσεων και σε επίπεδο ισχυρισμού για κατηγορίες συναλλαγών, υπόλοιπα λογαριασμών και γνωστοποιήσεις.

Κατά τον εντοπισμό και την εκτίμηση των κινδύνων ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης, ο ελεγκτής πρέπει, βασιζόμενος στην υπόθεση ότι υπάρχουν κίνδυνοι απάτης κατά την αναγνώριση εσόδων, να αξιολογεί ποιοι τύποι εσόδων, συναλλαγών εσόδων ή ισχυρισμοί οδηγούν σε τέτοιους κινδύνους.

Ο ελεγκτής πρέπει να χειρίζεται αυτούς του εκτιμώμενους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης ως σοβαρούς κινδύνους και συνεπώς, στο βαθμό που δεν το έχει ήδη κάνει, ο ελεγκτής πρέπει να αποκτά κατανόηση των σχετικών δικλίδων της οντότητας, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων δικλίδων που σχετίζονται με τέτοιους κινδύνους.

Αντιδράσεις στους εκτιμώμενους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης.

Σύμφωνα με το ΔΠΕ 330, ο ελεγκτής πρέπει να καθορίζει γενικές αντιδράσεις για να αντιμετωπίσει τους εκτιμώμενους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης σε επίπεδο οικονομικών καταστάσεων. ο ελεγκτής θα πρέπει να σχεδιάζει και να εκτελεί περαιτέρω ελεγκτικές διαδικασίες των οποίων η φύση, ο χρόνος και η έκταση ανταποκρίνονται στους εκτιμώμενους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης σε επίπεδο ισχυρισμού.

Σύμφωνα με το προαναφερόμενο πρότυπο, θα πρέπει να ορίζει και να επιβλέπει προσωπικό, λαμβάνοντας υπόψη του τη γνώση, δεξιότητα και ικανότητα των προσώπων στα οποία δίδονται σημαντικές ευθύνες της ανάθεσης, και την εκτίμηση του ελεγκτή για τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης για την ανάθεση. Να αξιολογεί εάν η επιλογή και η εφαρμογή των λογιστικών πολιτικών από την οντότητα, ειδικότερα εκείνων που σχετίζονται με υποκειμένες επιμετρήσεις και πολύπλοκες συναλλαγές, μπορεί να είναι ενδεικτικές απατηλής χρηματοοικονομικής αναφοράς που προκύπτει από προσπάθεια της διοίκησης να χειραγωγήσει τα κέρδη. Να ενσωματώνει ένα στοιχείο μη προβλεψιμότητας στην επιλογή της φύσης, του χρόνου και της έκτασης των ελεγκτικών διαδικασιών.

Ανεξάρτητα από την εκτίμηση του ελεγκτή για τους κινδύνους λόγω παραβίασης των δικλίδων από τη διοίκηση, ο ελεγκτής πρέπει να σχεδιάζει και να εκτελεί ελεγκτικές διαδικασίες ώστε, να δοκιμάζει την ορθότητα των ημερολογιακών εγγραφών που καταχωρήθηκαν στο γενικό καθολικό και άλλων προσαρμογών που γίνονται κατά την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Να επισκοπεί λογιστικές εκτιμήσεις για μεροληψία και να εκτιμά εάν οι περιστάσεις που παράγουν τη μεροληψία, εάν υπάρχουν, αντιπροσωπεύουν ένα κίνδυνο ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης. Για σημαντικές συναλλαγές που είναι εκτός της συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας της οντότητας, ή που διαφορετικά εμφανίζονται ως ασυνήθιστες δεδομένων της κατανόησης της οντότητας και του περιβάλλοντός της από τον ελεγκτή και άλλων πληροφοριών που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια του ελέγχου, ο ελεγκτής πρέπει να αξιολογεί εάν η επιχειρηματική λογική των συναλλαγών (ή η έλλειψη αυτής) υποδεικνύει ότι μπορεί να έχουν συναφθεί για εμπλοκή σε απατηλή χρηματοοικονομική αναφορά ή για απόκρυψη υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων.

Ο ελεγκτής πρέπει να αποφασίζει εάν, προκειμένου να αντιδράσει σε εντοπισμένους κινδύνους παραβίασης των δικλίδων από τη διοίκηση, χρειάζεται να εκτελεί άλλες ελεγκτικές διαδικασίες επιπρόσθετα εκείνων που συγκεκριμένα αναφέρονται παραπάνω.

Ελεγκτής που αδυνατεί να συνεχίσει την ανάθεση.

Εάν, ως αποτέλεσα σφάλματος που προκύπτει από απάτη ή υποψία για απάτη, ο ελεγκτής αντιμετωπίζει εξαιρετικές περιστάσεις που θέτουν υπό αμφισβήτηση την ικανότητα του ελεγκτή να συνεχίσει να διενεργεί τον έλεγχο, ο ελεγκτής πρέπει να προσδιορίζει τις επαγγελματικές και νομικές ευθύνες που έχουν εφαρμογή στις περιστάσεις, περιλαμβανομένου του εάν υπάρχει μια απαίτηση για τον ελεγκτή να απευθυνθεί στο πρόσωπο ή στα πρόσωπα που έκαναν το διορισμό του ελεγκτή ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, στις ρυθμιστικές αρχές. Να εξετάσει εάν είναι ενδεδειγμένο να αποσυρθεί από την ανάθεση, όπου η απόσυρση είναι δυνατή σύμφωνα με εφαρμοστέο νόμο ή κανονισμό.

Κοινοποιήσεις στη διοίκηση και στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση

Εάν ο ελεγκτής έχει εντοπίσει μια απάτη ή έχει αποκτήσει πληροφορίες που υποδηλώνουν ότι μπορεί να υπάρχει απάτη, ο ελεγκτής πρέπει να κοινοποιεί τα θέματα αυτά σε έγκαιρη βάση στο κατάλληλο επίπεδο διοίκησης για να πληροφορήσει εκείνους που έχουν την πρωταρχική ευθύνη πρόληψης και εντοπισμού της απάτης για θέματα που άπτονται των ευθυνών τους.

Εάν ο ελεγκτής έχει εντοπίσει ή υποπτεύεται απάτη που εμπλέκονται στην διοίκηση, εργαζόμενους που έχουν σημαντικούς ρόλους στις εσωτερικές δικλίδες, ή λοιπούς που η απάτη καταλήγει σε ένα ουσιώδες σφάλμα στις οικονομικές καταστάσεις, πρέπει να κοινοποιεί αυτά τα θέματα στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση σε έγκαιρη βάση και να συζητήσει μαζί τους τη φύση, το χρόνο και την έκταση των ελεγκτικών διαδικασιών που είναι απαραίτητες για την ολοκλήρωση του ελέγχου.

Κοινοποιήσεις σε ρυθμιστικές αρχές και αρχές εφαρμογής

Εάν ο ελεγκτής έχει εντοπίσει ή υποπτεύεται απάτη, πρέπει να προσδιορίσει εάν υπάρχει ευθύνη για αναφορά του συμβάντος ή της υποψίας προς ένα μέρος εκτός της οντότητας. Παρότι το επαγγελματικό καθήκον του ελεγκτή να τηρεί την εχεμύθεια για τις πληροφορίες του πελάτη μπορεί να αποκλείει τέτοια αναφορά, οι νομικές ευθύνες του ελεγκτή μπορούν να υπερισχύουν του καθήκοντος για εχεμύθεια σε ορισμένες περιστάσεις.

Σχολιασμός Προτύπου

Το πρότυπο έχει αποτελέσει αντικείμενο έρευνας, τόσο ακαδημαϊκών όσο και επαγγελματιών, είτε για τον βαθμό συμμόρφωσης των εμπλεκομένων, την αποτελεσματικότητά του, την ανάδειξη κενών-αδυναμιών που μπορεί να εμφανίζει κατά την εφαρμογή του και την βελτίωσή τους, είτε ως βάση για την δημιουργία μοντέλων ανίχνευσης και πρόληψης της απάτης. Για παράδειγμα, η Drábková, (2016), σχεδίασε το μοντέλο CFEBT ως εργαλείο ελέγχου ανίχνευσης του κινδύνου λογιστικής απάτης με βάση το πρότυπο.

Οι Hashim, Salleh, Mohamad, Anuar, και Ali, (2019), στην μελέτη περίπτωσης της Μαλαισίας, σχετικά με την αντίληψη των ελεγκτών και των ρόλο τους στην πρόβλεψη και ανίχνευση της απάτης, αναφέρουν ότι η άνοδος των περιπτώσεων απάτης σε παγκόσμιο επίπεδο και η εισαγωγή του ΔΠΕ 240 έχουν αλλάξει αισθητά την αντίληψη των ελεγκτών για τον ρόλο τους στην εκτίμηση του κινδύνου απάτης αλλά και της επίγνωσης τους στο να εργαστούν για να αποκαλύψουν την απάτη, ενώ από τα ευρήματα της έρευνας τους προκύπτει μία ουδέτερη στάση σχετικά με το αν το ΔΠΕ 240 επηρεάζει την ανάληψη νέων πελατών ή την πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού. Ωστόσο οι ερωτηθέντες συμφώνησαν ότι απαιτείται ένα σημαντικό ποσό πρόσθετων διαδικασιών ελέγχου.

Ο Ahmad, (2019), στην μελέτη περίπτωσης της Ιορδανίας, σχετικά με την δέσμευση των ελεγκτών για την εφαρμογή του ΔΠΕ 240 και την επίδραση του στη μείωση της απάτης, αναφέρει χαρακτηριστικά ότι το 70,4% των ελεγκτών του δείγματος έχουν αξιολογήσει το πρότυπο ως το καλύτερο εργαλείο για την καθοδήγησή τους στον εντοπισμό και την αναφορά χρηματοοικονομικών άπατων, το 52,38% κατάφεραν να εντοπίσουν απάτες των οικονομικών καταστάσεων χρησιμοποιώντας το πρότυπο, ενώ το 80,3% των περιπτώσεων χρηματοοικονομικής απάτης που εντοπίστηκαν έχουν αναφερθεί σύμφωνα με τους κανονισμούς του προτύπου.

Οι Hijazi, και Mahboub, (2019), στην μελέτη περίπτωσης του Λιβάνου, σχετικά με τις αντιλήψεις των ελεγκτών προς την αποτελεσματικότητά του ΔΠΕ 240 και των κόκκινων σημαιών που ορίζει, υποστηρίζουν ότι τα ευρήματά τους, παρέχουν ισχυρές ενδείξεις ότι το πρότυπο μπορεί να βοηθήσει τους ελεγκτές στον εντοπισμό δόλιας χρηματοοικονομικής αναφοράς.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η μελέτη περίπτωσης της Νιγηρίας των Sule, Yusof, και Bahador, (2019), που αφορά στις αντιλήψεις των ενδιαφερομένων, σχετικά με την ευθύνη των ελεγκτών στην πρόληψη και την ανίχνευση της απάτης καθώς και στο κενό που δημιουργείται από τις προσδοκίες του ελέγχου. Από τους 200 ερωτηθέντες οι οποίοι ήταν Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις, Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.
Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

στην ομάδα των ενδιαφερόμενων και συμπεριλάμβανε ακαδημαϊκούς, λογιστές, επενδυτές, χρηματιστές και τραπεζικούς, απάντησαν 150, με το 75% να προσδοκά ουσιαστική αποτροπή και εντοπισμό της απάτης από τους ελεγκτές με ανάλογη ευθύνη τους, κάτι που δείχνει ότι οι αντιλήψεις των ερωτηθέντων, δεν είναι σύμφωνες με το ΔΠΕ 240, το οποίο αναφέρει ότι η πρωταρχική ευθύνη για την πρόληψη και τον εντοπισμό απάτης, ανήκει σε εκείνους που είναι επιφορτισμένοι με την διακυβέρνηση της οντότητας καθώς και με τη διοίκηση.

Ανάλογη άποψη εκφράζει και ο Jeppesen, (2019), που υποστηρίζει ότι ελεγκτές υποχρεούνται να βρουν τις ουσιώδεις ανακρίβειες στις οικονομικές καταστάσεις και καθώς η διαφθορά δημιουργεί τέτοιες ανακρίβειες, είναι δίκαιο να περιμένουμε από τους ελεγκτές να αναλάβουν την ευθύνη για την πρόληψη και τον εντοπισμό διαφθοράς.

Η Arandi, (2018), στη μελέτη περίπτωσης της Ινδονησίας, σχετικά με την διάρκεια ελέγχου και την αντίληψη των επενδυτών για την ποιότητα του ελέγχου πριν και μετά την εφαρμογή του ΔΠΕ 240, υποστηρίζει ότι μετά την υιοθέτηση του προτύπου, όσο μεγαλύτερο χρονικό διάστημα διαρκεί ο έλεγχος επηρεάζει αρνητικά την αντίληψη των επενδυτών σχετικά με την ποιότητα του ελέγχου και το ενδεχόμενο διαταραχής της ανεξαρτησίας του ελεγκτή, ενώ πριν την υιοθέτηση του προτύπου δεν είχε σημαντική επίδραση.

Συμπερασματικά, το πρότυπο από την θέσπιση του έχει βοηθήσει σε μέγιστο βαθμό την διαδικασία ελέγχου, για την ώρα, έχει σαφή κατεύθυνση σχετικά με την ευθύνη για την πρόληψη και τον εντοπισμό απάτης, σε ηθικό επίπεδο και ανάλογα με την οπτική θέση του χρήστη (ελεγκτής ή ενδιαφερόμενος) μπορεί να έχει εναλλακτική ερμηνεία. Ωστόσο, επειδή το φαινόμενο της απάτης είναι δυναμικό και διαπιστώνονται αδυναμίες, θα πρέπει να γίνονται συνεχόμενες αναθεωρήσεις.

3.5 Sarbanes–Oxley Act of 2002 – Συνοπτική επισκόπηση

Με την ανάδειξη τεράστιων σκανδάλων στην Αμερικάνικη αγορά, τα οποία οφείλονται σε εταιρικές απάτες, όπως αυτά της WorldCom - 21.07.2001, Enron - 28.11.2001, Adelphia Communications - 23.02.2002 και Arthur Andersen – 15.06.2002, θεσπίστηκε ως αντίδραση στις εταιρικές απάτες, ο “Νόμος για την προστασία των επενδυτών βελτιώνοντας την ακρίβεια και την αξιοπιστία των εταιρικών γνωστοποιήσεων που γίνονται σύμφωνα με τους νόμους περί κινητών αξιών και για άλλους σκοπούς”, ευρύτερα γνωστός ως Sarbanes–Oxley (SOX) που είναι τα ονόματα των γερουσιαστών που τον υποστήριξαν.

Ο Νόμος καλύπτει θέματα εταιρικής διακυβέρνησης, εσωτερικού ελέγχου, επιτροπών ελέγχου και λοιπών, προβλέπει ότι η ανώτατη διοίκηση φέρει την υποχρέωση να πιστοποιεί την ακρίβεια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και πληροφοριών, οι κυρώσεις για δόλια οικονομική δραστηριότητα είναι πολύ πιο αυστηρές, ενώ αύξησε τον εποπτικό ρόλο των διοικητικών συμβουλίων και την ανεξαρτησία των εξωτερικών ελεγκτών που ελέγχουν την ακρίβεια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Περιέχει έντεκα τμήματα και απαιτεί από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να εφαρμόζει αποφάσεις σχετικά με τις απαιτήσεις συμμόρφωσης με το νόμο. I. Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB), ιδρύει την ανεξάρτητη αρχή εποπτείας των ελεγκτικών οίκων και των ορκωτών ελεγκτών, II. Ανεξαρτησία ελεγκτή (Auditor Independence), καθορίζει πρότυπα για την ανεξαρτησία του ορκωτού ελεγκτή, III. Εταιρική ευθύνη (Corporate Responsibility), IV. Διευρυμένες χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις (Enhanced Financial Disclosures), V. Συγκρούσεις συμφερόντων αναλυτή (Analyst Conflicts of Interest), VI. Πόροι και δικαιοδοσία της επιτροπής (Commission Resources and Authority), VII. Μελέτες και εκθέσεις (Studies and Reports), VIII. Εταιρική και ποινική ευθύνη απάτης (Corporate and Criminal Fraud Accountability), IX. Διεύρυνση των ποινών από εγκλήματα του λευκού κολάρου (White Collar Crime Penalty Enhancement), X. Εταιρικές φορολογικές δηλώσεις (Corporate Tax Returns), XI. Εταιρική ευθύνη απάτης (Corporate Fraud Accountability).

Όπως ήταν φυσικό, ο Νόμος αποτελεί ερευνητικό αντικείμενο μέχρι και σήμερα, ενώ δεν είναι λίγοι που αντιτίθενται σε αυτόν, ισχυριζόμενοι ότι μειώνει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα των Αμερικανικών εταιριών, λόγω του περίπλοκου ρυθμιστικού περιβάλλοντος που ορίζει. Ωστόσο είναι γεγονός ότι με βάση το Νόμο διάφορες χώρες ανά τον κόσμο όπως ο Καναδάς, η Ιαπωνία, η Τουρκία, θέσπισαν ανάλογους κανονισμούς.

Σχολιασμός Νόμου

Σε πρώιμο στάδιο και αντιλαμβανόμενοι τα οφέλη του Νόμου, οι Wagner και Dittmar, (2006), υποστήριξαν ότι, μερικές έξυπνες εταιρίες έχουν σταματήσει να διαμαρτύρονται για τον Sarbanes-Oxley, και το έστρεψαν προς όφελός τους, φέρνοντας τις επιχειρήσεις υπό καλύτερο έλεγχο μειώνοντας παράλληλα το κόστος συμμόρφωσης.

Οι Coates, και John, (2007), πρότειναν σε αυτούς που είναι επιφορτισμένοι με την διακυβέρνηση της οντότητας καθώς και με τη διοίκηση, να αναγνωρίσουν το Νόμο ως έργο σε εξέλιξη και ότι δεν θα πρέπει να πιέζουν για την κατάργησή του, ενώ μια πιο αποδοτική Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις, Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.
Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

προσέγγιση θα ήταν να πιέσουν τις ρυθμιστικές αρχές, να εξαιρέσουν ή να περιορίσουν τις απαιτήσεις ή απαγορεύσεις που είναι άσκοπα δαπανηρές. Ωστόσο τα ευρήματα της έρευνας με έτος αναφοράς το 2007, των Vakkur, McAfee, και Kirpferman, (2010), έδειξαν ότι ο φόβος για ενοχοποίηση των στελεχών, που ασκούν την διακυβέρνηση και την διοίκηση της οντότητας, επηρεάζει ουσιαστικά (αρνητικά) τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται το νόμο και τα αποτελέσματά του.

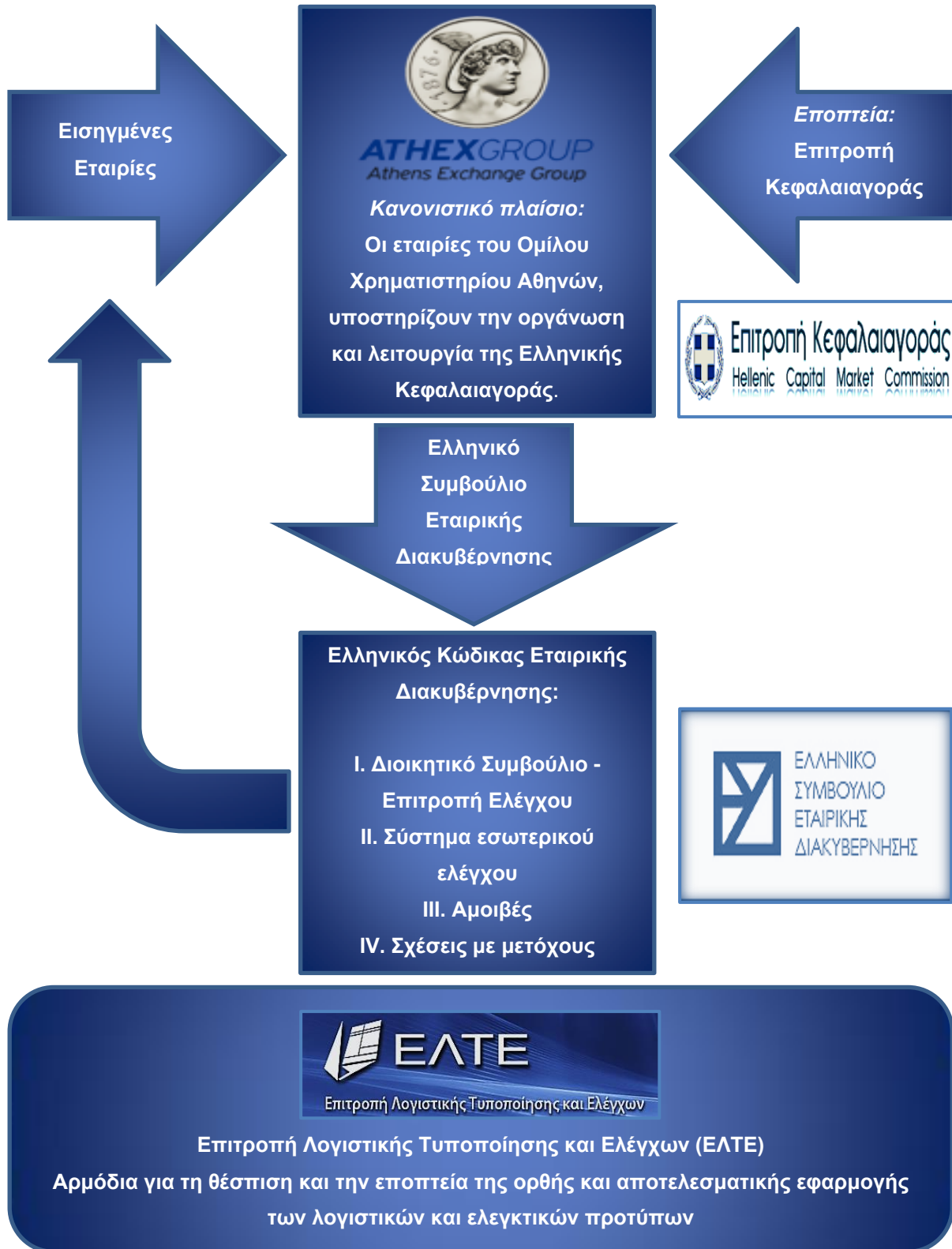
Τα ευρήματα από την έρευνα που εκπόνησαν οι Hostak, Lys, Yang, και Carr, (2013), σε 599 εταιρίες που αποχώρησαν από τις κεφαλαιαγορές της Αμερικής κατά την περίοδο Ιανουαρίου 2002 έως και το 2006, συνάδουν με την υπόθεσή των ερευνητών, ότι ξένες εταιρίες με ασθενέστερη εταιρική διακυβέρνηση αποχώρησαν για να αποφύγουν τη συμμόρφωση με τις εντολές εταιρικής διακυβέρνησης του Νόμου προκειμένου για την διαφύλαξη των εταιρικών τους συμφερόντων και όχι λόγω του κόστους συμμόρφωσης των εταιριών.

Οι Hochberg, Sapienza, και Vissing-Jørgensen, (2009), υποστηρίζουν ότι οι επενδυτές είχαν εξαιρετικά θετικές προσδοκίες για τις επιπτώσεις του Νόμου. Αυτές οι προσδοκίες φαίνεται να δικαιολογούνται στην περίπτωση των διατάξεων για τις διευρυμένες γνωστοποιήσεις, όχι όμως στις περιπτώσεις των διατάξεων για την Εταιρική ευθύνη ή την Ανεξαρτησία του ελεγκτή.

Μετά από 18 έτη επιβολής του Νόμου, ο απολογισμός μάλλον κρίνεται θετικός, οι Herath, και Walker, (2019), αναφέρουν ότι, οι ερευνητές πιστεύουν ότι συνολικά, ο Νόμος, επιτυγχάνει τους αρχικούς του στόχους. Η καθιέρωση του PCAOB και οι ενότητες σχετικά με την εταιρική ευθύνη και την υπευθυνότητα εταιρικής και εγκληματικής απάτης θεωρούνται μερικά από τα πιο λειτουργικά τμήματα του. Ωστόσο κρίνονται επιτακτικές οι βελτιώσεις και τροποποιήσεις του. Θα πρέπει να υπάρξει τροποποίηση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μικρότερες σε μέγεθος εταιρίες κατά την εκπλήρωση των διατάξεων του. Η τεχνολογική άνοδος, η οποία μπορεί να διευκολύνει την εκτέλεση και την απόκρυψη της απάτης, θα πρέπει να αποτελεί μείζον μέλημα των νομοθετών σχετικά με μια πρόσθετη τροποποίηση της νομοθεσίας. Ανάλογα θετικά αποτελέσματα αναδεικνύει μία από τις πιο πρόσφατες έρευνες, αυτή των Gorshunov, Armenakis, Feild, και Vansant, (2020), σύμφωνα με τα ευρήματα της οποίας ο Νόμος επιτυγχάνει τον στόχο του, στο να μειώσει αποτελεσματικά την οικονομική διαφθορά στις Αμερικανικές εταιρίες.

3.6 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ – ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ (ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ)

Στην εικόνα 14 που ακολουθεί, έγινε μία προσπάθεια από τον συγγραφέα, απεικόνισης του πλαισίου λειτουργίας των εισηγμένων εταιριών στην Ελληνική Κεφαλαιαγορά, στο κεφάλαιο 2 και πιο συγκεκριμένα στα υποκεφάλαια 2.3 έως 2.8 γίνεται αναλυτική αναφορά των εμπλεκόμενων αρχών, μερών και κανονισμών.

Εικόνα 14. Ελληνικό Κανονιστικό Πλαίσιο – Εποπτικές Αρχές Εισηγμένων Εταιριών

Πηγή: Δημιουργία Συγγραφέα, Πηγή εικόνων εποπτικών και ρυθμιστικών αρχών:

<https://www.athexgroup.gr/el/web/guest/home> , <http://www.hcmc.gr/> , <http://www.elte.org.gr/index.php?lang=el>

3.7 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

Οι στόχοι και οι ευθύνες του εξωτερικού ελεγκτή, καθώς και ο ρόλος του, ορίζονται ξεκάθαρα από τα ΔΠΕ και πιο συγκεκριμένα από τα ΔΠΕ 200 και 240, τα οποία συγκλίνουν σε μεγάλο βαθμό και με αυτά που ορίζει ο SOX, όπως αναλύθηκαν στα υποκεφάλαια 3.4 και 3.5. Οι υψηλές προσδοκίες που δημιουργούνται από τον εκάστοτε ενδιαφερόμενο (επενδυτή, χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, μέτοχο), σχετικά με το έργο των εξωτερικών ελεγκτών είναι αυτές που δημιουργούν και το λεγόμενο “κενό” από τις προσδοκίες ελέγχου (Audit Expectation Gap). Σε επίπεδο ηθικής, όπως προαναφέρθηκε ανάλογα με την οπτική θέση του χρήστη (ελεγκτής ή ενδιαφερόμενος), η ευθύνη μπορεί να έχει εναλλακτική ερμηνεία.

Οι Alabede (2012), Saputra, και Yusuf, (2019), υποστηρίζουν ότι ο ρόλος του εξωτερικού ελεγκτή διευκολύνεται σε μεγάλο βαθμό από ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου και με τη συνεργασία της επιτροπής ελέγχου. Οι Saputra, και Yusuf υποστηρίζουν επιπλέον ότι ο αποτελεσματικός έλεγχος μπορεί να επηρεάσει και την αμοιβή των εξωτερικών ελεγκτών. Αξιοσημείωτο είναι ότι, από τα ευρήματα της μελέτης του Alabede προκύπτει ότι κατά τη διάρκεια του ελέγχου, ορισμένοι ελεγκτές θέτουν σε κίνδυνο την επαγγελματική τους ακεραιότητα για οικονομικό όφελος.

Οι Palazuelos, Crespo, και del Corte, (2018), αναδεικνύουν το αίσθημα της εμπιστοσύνης που εμπνέουν οι ορκωτοί ελεγκτές και ο ρόλος του ελέγχου στις οικονομικές καταστάσεις. Στην έρευνα τους για την αντίληψη των Τραπεζικών στελεχών στην χορήγηση δανείων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), επιβεβαιώνει ότι η προθυμία των στελεχών να διευκολύνουν την πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην πίστωση, επηρεάζεται θετικά από τη γενική αντίληψή τους για την ακρίβεια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την ποιότητα πληροφόρησης αυτών, αλλά μόνο εάν έχουν ελεγχθεί.

Σε επίπεδο Ελληνικής αγοράς, ο ρόλος του εξωτερικού ελεγκτή συνήθως γίνεται αντιληπτός ως I. θεσμική υποχρέωση για της εισηγμένης εταιρείας, II ως σύνδεσμος εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων (π.χ επενδυτών, πιστωτών) με την Εταιρία, III. ως μία επιπλέον “δικλίδα ασφαλείας” για το εύλογο της απεικόνισης των οικονομικών καταστάσεων της εταιρίας, την ορθή λειτουργία και βελτίωση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, IV. ως συμβουλευτικός και V. ως το σύνολο των προαναφερομένων. Οι επιλογές αυτές θα αποτελέσουν και τις απαντήσεις σε ερώτημα του ερωτηματολογίου “Πώς αντιλαμβάνεστε τον ρόλο του εξωτερικού/τακτικού ελεγκτή”.

3.8 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΚΑΝΔΑΛΩΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΑΙ ΕΓΧΩΡΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΠΟ ΤΟ 2000

Τα μεγαλύτερα σκάνδαλα εταιρικής απάτης (με απώλειες άνω του \$/€ 1 δισ) από το 2000 και μετά σε παγκόσμιο επίπεδο

Τα μεγαλύτερα σκάνδαλα εταιρικής απάτης (με απώλειες άνω του \$/€ 1 δισ) από το 2000 και μετά σε Παγκόσμιο επίπεδο					
A/A	Επωνυμία	Χώρα	Έτος	Δραστηριότητα	Κόστος
1	FlowTex	Γερμανία	2000	Μηχανήματα	Άνω των € 2 δισ.
2	HIH Insurance	Αυστραλία	2001	Ασφάλειες	\$ 4,1 δισ.
3	Lernout & Hauspie Speech Products	Βέλγιο	2001	Εταιρεία Λογισμικού	Άνω των \$ 8,6 δισ.
4	WorldCom	Αμερική	2001	Τηλεπικοινωνίες	\$ 11 δισ.
5	Enron Arthur Andersen	Αμερική	2001	Ενέργεια Ελεγκτικός Οίκος	\$ 74 δισ.
6	Xerox Corporation	Αμερική	2002	Μηχανήματα Εκτύπωσης	\$ 3 δισ
7	Adelphia Communications	Αμερική	2002	Καλωδιακή Τηλεόραση	Άνω των \$ 1 δισ.
8	Tyco International Ltd	Αμερική	2002	Εταιρεία Συστημάτων Ασφαλείας	Άνω των \$ 3 δισ.
9	Parmalat	Ιταλία	2003	Τρόφιμα	€ 2 δισ.
10	HealthSouth Corporation	Αμερική	2003	Υγειονομική Περίθαλψη	Άνω των \$ 2,7 δισ.
11	Federal Home Loan Mortgage Corporation (Freddie Mac)	Αμερική	2003	Ομοσπονδιακή Εταιρεία Στεγαστικών Δανείων	Άνω των \$ 5 δισ.
12	El Paso Corporation,	Αμερική	2003	Ενέργεια	Άνω των \$ 1,7 δισ
13	Nortel Networks Corporation	Καναδάς	2003	Τηλεπικοινωνίες	Άνω των \$ 1,4 δισ
14	Qwest Communications International Inc	Αμερική	2004	Τηλεπικοινωνίες	Άνω των \$ 3,8 δισ
15	Refco Inc	Αμερική	2005	Χρηματιστηριακή - Επενδυτική Εταιρεία – Διαχείριση Κεφαλαίων	Άνω του € 1,5 δισ
16	AIG	Αμερική	2006	Ασφαλιστική Εταιρεία	Άνω των \$ 3 δισ

Τα μεγαλύτερα σκάνδαλα εταιρικής απάτης (με απώλειες άνω του \$/€ 1 δισ) από το 2000 και μετά σε Παγκόσμιο επίπεδο					
A/A	Επωνυμία	Χώρα	Έτος	Δραστηριότητα	Κόστος
17	Bernard L. Madoff Investment Securities LLC	Αμερική	2008	Χρηματιστηριακή - Επενδυτική Εταιρεία - Διαχείριση Κεφαλαίων	Άνω των \$ 64,8 δισ
18	Taylor, Bean & Whitaker (TBW)	Αμερική	2009	Εταιρεία Ενυπόθηκων Δανείων	Άνω των \$ 2,9 δισ
19	Satyam Computer Services	Ινδία	2009	Εταιρεία πληροφορικής	Άνω των \$ 2 δισ
20	Sino-Forest Corporation	Καναδάς - Κίνα	2011	Ξυλεία	Άνω των \$ 2,6 δισ
21	Olympus Corporation	Ιαπωνία	2011	Εταιρεία Φωτογραφικών Μηχανών και Ιατρικού Εξοπλισμού	Άνω των \$ 2 δισ
22	Autonomy Corporation	Αμερική - Αγγλία	2012	Πληροφορική Ανάλυση Δεδομένων	Άνω των \$ 5 δισ
23	Toshiba Corporation	Ιαπωνία	2015	Ηλεκτρονικά Είδη	Άνω των \$ 1,3 δισ
24	Odebrecht S.A	Βραζιλία	2016	Κατασκευαστική Εταιρεία	Άνω των \$ 2,6 δισ
25	Wells Fargo & Company	Αμερική	2017	Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες (Τράπεζα)	Άνω των \$ 3 δισ
26	1Malaysia Development Berhad	Μαλαισία	2018	Σχέδιο Δημόσιας Ανάπτυξης	Άνω των \$ 5 δισ
27	Steinhoff International	Νότια Αφρική	2019	Έπιπλα και οικιακά Είδη	Άνω των \$ 7,4 δισ
28	Wirecard AG	Γερμανία	2020	Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες, πληρωμών και μεταφοράς κεφαλαίων	Άνω των € 5,5 δισ
29	Kangmei Pharmaceutical Co	Κίνα	2020	Φαρμακευτική Εταιρεία	\$ 4,2 δισ
30	Kangmei Pharmaceutical Co	Κίνα	2020	Ελεγκτικός Οίκος	Άνω του \$ 1,7 δισ

Πίνακας 1. Τα μεγαλύτερα σκάνδαλα εταιρικής απάτης (με απώλειες άνω του \$/€ 1 δισ) από το 2000 και μετά σε Παγκόσμιο επίπεδο.

1. Επωνυμία: FlowTex, Δραστηριότητα: Μηχανήματα Έργων, Χώρα: Γερμανία, Έτος 2000, Κόστος: Άνω των € 2 δισ, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσιεύματα των Deutsche Welle (2020,2005) και The Guardian (2005), η εταιρεία πούλησε ή διενέργησε ψευδείς μισθώσεις, σε εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (Leasing) ανύπαρκτων μηχανημάτων γεώτρησης και διάνοιξης σηράγγων. Από τα 3.000 μηχανήματα που είχε πουλήσει, στην πραγματικότητα υπήρχαν μόνο τα 300. Ανώτατο στέλεχος κατέληξε στην φυλακή.
2. Επωνυμία: HIH Insurance, Δραστηριότητα: Ασφαλιστική Εταιρεία, Χώρα: Αυστραλία, Έτος 2001, Κόστος: \$ 4,1 δισ, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσίευμα των Financial Times (2005) κατόπιν τετραετούς έρευνας από τις αρμόδιες αρχές, ανώτατα στελέχη κατέληξαν στην φυλακή, λόγω πολλαπλών δόλιων πρακτικών όπως για παράδειγμα παράνομη χρήση αντασφαλίσεων.
3. Επωνυμία: Lernout & Hauspie Speech Products, Δραστηριότητα: Εταιρεία Λογισμικού, Χώρα: Βέλγιο, Έτος 2001, Κόστος: Άνω των \$ 8,6 δισ, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσίευμα των The New York Times (2001), η εταιρεία είχε προβεί σε δόλιες λογιστικές πρακτικές με αποτέλεσμα την δήλωση πλασματικών αυξημένων πωλήσεων κατά τουλάχιστον \$ 373 εκ., ενώ βρέθηκαν δόλιες συναλλαγές με θυγατρικές εταιρείες ("L&H Korea"). Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (2002), η απώλεια κεφαλαίων της αγοράς αγγίζει τουλάχιστον τα \$ 8,6 δισ, που βαρύνουν επενδυτές στο Βέλγιο, τις Ηνωμένες Πολιτείες και αλλού. Δύο ανώτατα στελέχη κατέληξαν στην φυλακή.
4. Επωνυμία: WorldCom, Δραστηριότητα: Τηλεπικοινωνίες, Έτος 2001, Κόστος: \$ 11 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσιεύματα των The Guardian, The Wall Street Journal (2002) και του fraud-Magazine (2010), οι ανώτατοι διευθυντές διέπραξαν λογιστική απάτη καθώς και απάτη χρηματοοικονομικών καταστάσεων, διογκώνοντας την αξία της εταιρίας, προκειμένου να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες των επενδυτών και η μετοχή της να γίνει ελκυστικότερη. Ο κύριος υπαίτιος που ήταν ο Διευθύνων Σύμβουλος κατέληξε στην φυλακή.
5. Επωνυμία: Enron / Arthur Andersen, Δραστηριότητα: Ενέργεια / Ελεγκτικός Οίκος, Έτος 2001, Κόστος: \$ 74 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Enron: Σύμφωνα με δημοσιεύματα του CNN (2020), ανώτατα και διευθυντικά στελέχη, κατόπιν δόλιων λογιστικών πρακτικών και απάτης χρηματοοικονομικών καταστάσεων, έκρυβαν κυρίως τις πολύ υψηλές ζημιές και τις υποχρεώσεις της εταιρείας. Αρκετά στελέχη κατέληξαν στην φυλακή / Arthur Andersen: Σύμφωνα με δημοσιεύματα του BBC

- (2014), κρίθηκε ένοχη για καταστροφή εγγράφων που σχετίζονται με τον έλεγχο της Enron.
6. Επωνυμία: Xerox Corporation, Δραστηριότητα: Μηχανήματα Εκτύπωσης, Έτος 2002, Κόστος: \$ 3 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσίευμα του The Guardian (2002), η εταιρία είχε προβεί σε δόλιες λογιστικές πρακτικές με αποτέλεσμα την δήλωση πλασματικών αυξημένων κερδών κατά τουλάχιστον \$ 3 δισ. Η υπόθεση άγγιξε και στελέχη του ελεγκτικού οίκου KPMG. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (2003) κατηγόρησε έξι ανώτατα ανώτερα στελέχη της για απάτη και οι κατηγορούμενοι συμφώνησαν να πληρώσουν πάνω από \$ 22 εκ. σε κυρώσεις.
 7. Επωνυμία: Adelphia Communications, Δραστηριότητα: Καλωδιακή Τηλεόραση, Έτος 2002, Κόστος: Άνω των \$ 1 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (2002), η εταιρία υπό την καθοδήγηση της οικογένειας Rigas (Ελληνικής καταγωγής): I. απέκλεισε δόλια δισεκατομμύρια δολάρια σε υποχρεώσεις από τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της, κρύβοντάς τις στα βιβλία των θυγατρικών εκτός ισολογισμού. II. Εμφάνιζε ψευδή στατιστικά λειτουργικά αποτελέσματα και διογκωμένα κέρδη για να ανταποκριθούν στις προσδοκίες της Wall Street και III. υπήρξε υπεξαίρεση από την οικογένεια Rigas, συμπεριλαμβανομένης της μη αποκαλυφθείσας χρήσης εταιρικών κεφαλαίων για αγορές μετοχών της "Rigas Family" και της απόκτησης πολυτελών συγκροτημάτων στη Νέα Υόρκη και αλλού. Σύμφωνα με δημοσιεύματα του The Gurdian (2004) η οικογένεια Rigas υπεξείρεσε πάνω από \$ 1 δισ.
 8. Επωνυμία: Tyco International Ltd, Δραστηριότητα: Εταιρεία Συστημάτων Ασφαλείας, Έτος 2002, Κόστος: Άνω των \$ 3 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α (2006), παραβιάστηκαν οι ομοσπονδιακοί νόμοι περί κινητών αξιών, χρησιμοποιώντας διάφορες δόλιες λογιστικές πρακτικές για να υπερεκτιμήσει τα δημοσιευμένα οικονομικά της αποτελέσματα κατά τουλάχιστον ένα δισεκατομμύριο δολάρια όπως για παράδειγμα, διόγκωσε τα λειτουργικά της έσοδα κατά τουλάχιστον 500 εκατομμύρια δολάρια. Από την έρευνα αποκαλύφθηκε ότι ανώτατα στελέχη όπως ο Διευθύνων Σύμβουλος και ο Οικονομικός Διευθυντής είχαν υπεξαίρεσει από την εταιρία τουλάχιστον 150 εκ και κατέληξαν στην φυλακή. Σημειωτέο ότι η εταιρία επιβαρύνθηκε με 3,2 δισ διακανονισμό σε αγωγή που είχε δεχτεί σύμφωνα με δημοσίευμα του The wall street journal (2007).

9. Επωνυμία: Parmalat, Δραστηριότητα: Τρόφιμα, Έτος 2003, Κόστος: € 2 δισ, Χώρα: Ιταλία, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσιεύματα των The Gurdian (2004), Financial Times (2008) και BBC (2010), η διοίκηση της εταιρίας και κάποια στελέχη της έκρυβαν τις υψηλές ζημιές και παρουσίαζαν ανύπαρκτα χρηματικά διαθέσιμα, κατόπιν ψευδών λογιστικών και παραπλανητικών αναφορών σε επενδυτές και ρυθμιστικές αρχές. Οι περισσότεροι εξ αυτών κατέληξαν στην φυλακή, με τον εκτελεστικό διευθυντή για περισσότερα από 18 έτη.
10. Επωνυμία: HealthSouth Corporation, Δραστηριότητα: Υγειονομική Περίθαλψη, Έτος 2003, Κόστος: Άνω των \$ 2,7 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (2003), ο Διευθύνων Σύμβουλος και Πρόεδρος κατόπιν λογιστικής απάτης και απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, εμφάνισε τα κέρδη της αυξημένα κατά \$ 1,4 δισ προκειμένου να ανταποκριθεί ή να υπερβεί τις προσδοκίες για κέρδη της Wall Street. Οι ψευδείς αυξήσεις στα κέρδη αντισταθμίστηκαν από ψευδείς αυξήσεις στα περιουσιακά στοιχεία του HealthSouth. Σύμφωνα με το Fraud-Magazine (2010), η απάτη αποκαλύφθηκε όταν ο Διευθύνων σύμβουλος και ο πρόεδρος της εταιρίας πούλησαν λίγες ημέρες πριν την ανακοίνωση των αρνητικών αποτελεσμάτων πάνω από \$ 25 εκ των μετοχών τους, προκαλώντας έτσι την έρευνα της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α. Οι προαναφερθέντες κατέληξαν στην φυλακή.
11. Επωνυμία: Federal Home Loan Mortgage Corporation (Freddie Mac), Δραστηριότητα: Ομοσπονδιακή Εταιρεία Στεγαστικών Δανείων, Έτος 2003, Κόστος: Άνω των \$ 5 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (2003), η εταιρία δολίως εξαπάτησε τους επενδυτές για την πραγματική απόδοση, την κερδοφορία και τις τάσεις ανάπτυξης της. Μέσω απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, εμφάνιζε εσφαλμένα τα καθαρά της έσοδα το 2000, 2001 και 2002 κατά 30,5%, 23,9% και 42,9% αντίστοιχα. Επιπλέον, η ανώτερη διοίκηση της, άσκησε σταθερή πίεση ώστε η εταιρία να αναφέρει ομαλή και αξιόπιστη αύξηση κερδών προκειμένου να παρουσιάσει στους επενδυτές την εικόνα μιας εταιρίας που θα συνέχιζε να δημιουργεί προβλέψιμα και αυξανόμενα κέρδη.
12. Επωνυμία: El Paso Corporation, Δραστηριότητα: Ενέργεια Έτος 2003, Κόστος: Άνω των \$ 1,7 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών (2008), Ανώτατα στελέχη και πλειάδα υπολοίπων στελεχών της, κατόπιν δόλιων αναφορών σχετικά με το μέγεθος του αποθέματος φυσικού αερίου και πετρελαίου της εταιρίας, επηρέασαν και ανακοίνωσαν ψευδής

χρηματοοικονομικές καταστάσεις που είχαν σαν αποτέλεσμα την βελτίωση των ιδίων κεφαλαίων κατά \$ 1,7 δισ. Η επίλυση έγινε κατόπιν πληρωμής προστίμων.

13. Επωνυμία: Nortel Networks Corporation, Δραστηριότητα: Τηλεπικοινωνίες, Έτος: 2003, Κόστος: Άνω των \$ 1,4 δισ, Χώρα: Καναδάς, Ιστορικό: Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών (2007), Ανώτατα στελέχη με δόλιες λογιστικές πρακτικές αναγνώρισαν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, έσοδα άνω των \$ 1,4 δισ. και απεικόνιζαν, εσφαλμένα αυξημένα αποθεματικά κατά \$ 400 εκ. Ο χειρισμός αυτός έγινε, προκειμένου τα αποτελέσματα της εταιρίας να είναι πιο ελκυστικά στους επενδυτές, αλλά και για την επίτευξη των στόχων των στελεχών και την λήψη επιπλέον αμοιβών (Bonus). Η υπόθεση διακανονίστηκε με την καταβολή προστίμου ύψους \$ 35 εκ.
14. Επωνυμία: Qwest Communications International Inc, Δραστηριότητα: Τηλεπικοινωνίες, Έτος: 2004, Κόστος: Άνω των \$ 3,8 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών (2004), Η εταιρεία και ανώτατα στελέχη της, με δόλιες λογιστικές πρακτικές αναγνώρισε ψευδή έσοδα άνω των \$ 3,8 δισ. και απέκλεισε \$ 231 εκ. σε έξοδα. Η υπόθεση διακανονίστηκε με την καταβολή προστίμου ύψους \$ 250 εκ.
15. Επωνυμία: Refco Inc, Δραστηριότητα: Χρηματιστηριακή - Επενδυτική Εταιρεία - Διαχείριση Κεφαλαίων, Έτος: 2005, Κόστος: Άνω του € 1,5 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσίευμα του The Guardian (2008), ο πρώην επικεφαλής της, καταδικάστηκε σε πολυετή φυλάκιση για απάτη. Ουσιαστικά επέκτεινε πίστωση στους πελάτες του, ώστε να μπορούσαν να κάνουν συναλλαγές. Όταν ορισμένοι πελάτες απέτυχαν να εξοφλήσουν τα δάνεια, έκρυψε εκατοντάδες εκατομμύρια απώλειες από την ρυθμιστική αρχή κινητών αξιών και ελεγκτικές εταιρίες, μεταφέροντάς τις απώλειες σε μια εταιρία τρίτου μέρους που ήλεγχε. Μεταγενέστερα εμφανίζε τις ζημιές ως απαιτήσεις οφειλόμενες στην Refco.
16. Επωνυμία: AIG, Δραστηριότητα: Ασφαλιστική Εταιρία, Έτος: 2006, Κόστος: Άνω των \$ 3 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (2006), οι αντασφαλιστικές συναλλαγές της AIG με τη General Re Corporation (Gen Re) είχαν σχεδιαστεί για να διογκώσουν ψευδώς τα αποθεματικά της, έναντι ζημιών \$ 500 εκ, προκειμένου να αποφύγουν την κριτική των αναλυτών. Εντοπίστηκε δε αριθμός άλλων συναλλαγών μέσω θυγατρικής εταιρίας, στις οποίες η AIG παρέλειψε δόλια στα οικονομικά της αποτελέσματα, με

σκοπό την αποφυγή ελέγχου από τις αρχές και την παραπλάνηση του επενδυτικού κοινού.

17. Επωνυμία: Bernard L. Madoff Investment Securities LLC, Δραστηριότητα: Χρηματιστηριακή - Επενδυτική Εταιρεία - Διαχείριση Κεφαλαίων, Έτος: 2008, Κόστος: Άνω των \$ 64,8 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (2008) και το Υπουργείο Δικαιοσύνης (2013), ο προαναφερόμενος με την βοήθεια δύο ακόμη στελεχών, είχε δημιουργήσει ίσως το μεγαλύτερο δίκτυο "Ponzi" στην ιστορία, το οποίο είναι μια δόλια και παράνομη πρακτική, στην οποία τα χρήματα των νέων επενδυτών χρησιμοποιούνται για την κάλυψη πληρωμών σε παλαιότερους επενδυτές. Αποκαλύφθηκε κατόπιν ομολογίας του Bernard L. Madoff σε στελέχη της Εταιρίας του, ότι όλο το κύκλωμα της είναι μία απάτη. Εκείνα με τη σειρά τους, των κατήγγειλαν στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Του απαγγέλθηκαν έντεκα κατηγορίες κακουργίας, όπως απάτη σε χρηματιστηριακούς τίτλους, απάτη επενδυτικού συμβούλου, απάτη μέσω τηλεφώνου και αλληλογραφίας, τρεις κατηγορίες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ψευδείς φορολογικές δηλώσεις, ψευδείς δηλώσεις προς την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και κλοπή από το πρόγραμμα παροχών σε εργαζόμενους. Καταδικάστηκε μαζί με τα άλλα δύο στελέχη που των βοήθησαν σε ποινή φυλάκισης 150 ετών.
18. Επωνυμία: Taylor, Bean & Whitaker (TBW), Δραστηριότητα: Εταιρεία Ενυπόθηκων Δανείων, Έτος: 2009, Κόστος: Άνω των \$ 2,9 δισ, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με το Υπουργείο δικαιοσύνης των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (2011), ο πρόεδρος της Εταιρίας σε συνεργασία με ανώτερα στελέχη, υπεξάιρεσαν περισσότερα από \$ 1,4 δισ από το τμήμα στεγαστικών δανείων της Colonial Bank και περίπου \$ 1,5 δισ από την Ocala Funding, (ελεγχόμενη από TBW), για να καλύψουν τα λειτουργικά έξοδα της TBW. Ο πρόεδρος καταδικάστηκε σε τουλάχιστον 25 έτη κάθειρξης
19. Επωνυμία: Satyam Computer Services, Δραστηριότητα: Εταιρεία Πληροφορικής, Έτος: 2009, Κόστος: Άνω των \$ 2 δισ, Χώρα: Ινδία, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσίευμα του BBC (2015), Ο πρόεδρος και ιδρυτής της είχε παραποιήσει δόλια τις οικονομικές καταστάσεις, προκειμένου τα αποτελέσματα και η χρηματοοικονομική θέση της εταιρίας να είναι ελκυστικότερα στο επενδυτικό κοινό. Ο ίδιος ομολόγησε την απάτη σε επιστολή προς το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας, ενώ αντιμετώπισε

κατηγορίες και δίωξη. Δεν φυλακίστηκε, λόγω του ότι οι αρμόδιες Ινδικές αρχές απέτυχαν να καταθέσουν έγκαιρα τις κατηγορίες.

20. Επωνυμία: Sino-Forest Corporation, Δραστηριότητα: Ξυλεία, Έτος: 2011, Κόστος: Άνω των \$ 2,6 δις, Χώρα: Καναδάς - Κίνα, Ιστορικό: Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς του Καναδά (2017) και δημοσίευμα του The Wall Street Journal (2017), Τέσσερα ανώτατα στελέχη της διέπραξαν απάτη ύψους άνω των \$ 2,6 δις, μέσω πλαστών συναλλαγών, χρησιμοποιώντας έναν ιστό προμηθευτών για να διογκώσουν τα έσοδα και τα περιουσιακά της στοιχεία. Η απάτη αποκαλύφθηκε κατόπιν καταγγελίας της Muddy Waters LLC η οποία δημοσίευσε μια έκθεση το 2011 κατηγορώντας την εταιρεία ότι ήταν ένα σχέδιο Ponzi.
21. Επωνυμία: Olympus Corporation, Δραστηριότητα: Εταιρία Φωτογραφικών Μηχανών και Ιατρικού Εξοπλισμού, Έτος: 2011, Κόστος: Άνω των \$ 2 δις, Χώρα: Ιαπωνία, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσιεύματα των BBC (2013) και The Guardian (2015), ο πρόεδρος και ανώτατα στελέχη κατόπιν δόλιων λογιστικών πρακτικών και παραποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων απέκρυβαν τις υψηλές ζημιές της εταιρίας. Η αποκάλυψη έγινε κατόπιν πληροφόρησης (whistleblowing) από τον Διευθύνων Σύμβουλο. Ο πρώην πρόεδρος της και δύο στελέχη έλαβαν ποινές φυλάκισης σε αναστολή και ένας σύμβουλος της εταιρίας στάλθηκε στη φυλακή για τέσσερα χρόνια.
22. Επωνυμία: Autonomy Corporation, Δραστηριότητα: Πληροφορική-Ανάλυση Δεδομένων, Έτος: 2012, Κόστος: Άνω των \$ 5 δις, Χώρα: Αμερική - Αγγλία, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσιεύματα των The Guardians (2019) και Bloomberg (2020), τα ανώτατα στελέχη της Εταιρείας (ο Πρόεδρος και ο Οικονομικός Διευθυντής), αντιμετωπίζουν καταγγελίες απάτης, οι οποίες προέρχονται από την Hewlett-Packard Co, η οποία εξαγόρασε την Autonomy Corp. Το 2011 έναντι \$ 10,3 δις. Η Hewlett-Packard Co, αμέσως μετά την συγχώνευση ισχυρίστηκε ότι οι δύο προαναφερόμενοι, με δόλιες λογιστικές πρακτικές είχαν διογκώσει την αξία της Autonomy Corp προκειμένου να εξαγοραστεί έναντι υπερβολικού τιμήματος. Σημειώνεται ότι ο Οικονομικός Διευθυντής, έχει καταδικαστεί για την συγκεκριμένη συγχώνευση στην Αμερική με 5 έτη φυλάκιση και αναμένεται να ασκήσει έφεση. Τέλος εκκρεμεί η εκδίκαση της υπόθεσης από το Ανώτατο αγγλικό δικαστήριο.
23. Επωνυμία: Toshiba Corporation, Δραστηριότητα: Ηλεκτρονικά Είδη, Έτος: 2015, Κόστος: Άνω των \$ 1,3 δις, Χώρα: Ιαπωνία, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσιεύματα των The Guardians (2015) και Fraud-Magazine (2017), κατόπιν λογιστικών

παρατυπιών και δόλιων πρακτικών η εταιρία παρουσίαζε βελτιωμένη λειτουργική κερδοφορία. Αποτέλεσμα ήταν να παραιτηθούν τα ανώτατα στελέχη της.

24. Επωνυμία: Odebrecht S.A, Δραστηριότητα: Κατασκευαστική Εταιρεία, Έτος: 2016, Κόστος: Άνω των \$ 2,6 δις, Χώρα: Βραζιλία, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσίευμα του BBC (2019), το 2016 η Εταιρεία, υπέγραψε ρυθμιστικό σύμφωνο (συμβιβασμό) με τις αρχές της Ελβετίας και των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής στο οποίο ομολόγησε πολύ επίπεδη διαφθορά και πλήρωσε \$ 2,6 δις. Τουλάχιστον 77 στελέχη της, συμφώνησαν να συνεργαστούν με τις αρχές της Βραζιλίας. Η υπόθεση συνδέεται και με ένα άλλο σκάνδαλο διαφθοράς της Χώρας που αφορά την Εταιρία Πετρελαίου Petrobras.
25. Επωνυμία: Wells Fargo & Company, Δραστηριότητα: Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες (Τράπεζα), Έτος: 2017, Κόστος: Άνω των \$ 3 δις, Χώρα: Αμερική, Ιστορικό: Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (2020) και δημοσίευμα του CNN (2020), απαγορεύτηκε η ενασχόληση με χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στον πρώην Πρόεδρο και Διευθύνων Σύμβουλο της Εταιρίας, ενώ η ίδια θα πληρώσει πρόστιμο \$ 3 δις. λόγω δόλιων και παραπλανητικών δημοσιευμένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων στις οποίες εμφανίζονταν αυξημένες οι πωλήσεις μέσω της τεχνικής “cross-sell”.
26. Επωνυμία: 1Malaysia Development Berhad, Δραστηριότητα: Σχέδιο Δημόσιας Ανάπτυξης, Έτος: 2018, Κόστος: Άνω των \$ 5 δις, Χώρα: Μαλαισία, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσίευμα του BBC (2020), το σχέδιο 1MDB ήταν ένας παγκόσμιος ιστός απάτης και διαφθοράς, στον οποίο δισεκατομμύρια δολάρια που φαινομενικά συγκεντρώθηκαν για έργα δημόσιας ανάπτυξης στη Μαλαισία, προσγειώθηκαν σε ιδιωτικές τσέπες, συμπεριλαμβανομένων και του πρώην πρωθυπουργού της χώρας, ο οποίος καταδικάστηκε σε 12 έτη κάθειρξης. Η Goldman Sachs επικεντρώθηκε στη βοήθεια, συγκεντρώνοντας \$ 6,5 δις το 2012 και το 2013 για το ταμείο. Οι αρχές των Ηνωμένων πολιτειών Αμερικής, ανέφεραν ότι η εταιρία από την παροχή υπηρεσιών, κέρδισε περισσότερα από \$ 600 εκ. Η Goldman Sachs συμφώνησε να πληρώσει σχεδόν \$ 5 δις στις αρχές ανά των κόσμο, για να διευθετηθεί ο ρόλος της στο σκάνδαλο. Η υπόθεση είναι σε εξέλιξη.
27. Επωνυμία: Steinhoff International, Δραστηριότητα: Έπιπλα και Οικιακά Είδη, Έτος: 2019, Κόστος: Άνω των \$ 7,4 δις, Χώρα: Νότια Αφρική, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσίευμα του Reuters (2019), το οποίο επικαλείται την έκθεση του ελεγκτικού οίκου PwC, μία ομάδα ανώτερων στελεχών της εταιρίας σε συνεργασία με

εξωτερικούς συνεργάτες, με δόλιες πρακτικές υπερεκτίμησαν τα κέρδη της, από το 2009 έως το 2017, αγγίζοντας το ποσό των \$ 7,4 δις. Η υπόθεση είναι σε εξέλιξη.

28. Επωνυμία: Wirecard AG, Δραστηριότητα: Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες, πληρωμές και μεταφορές κεφαλαίων, Έτος: 2020, Κόστος: Άνω των € 5,5 δις, Χώρα: Γερμανία, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσιεύματα του BBC (2020) και της Deutsche Welle(2020), Ανώτατα στελέχη της, συμπεριλαμβανομένου του Διευθύνοντα Συμβούλου ο οποίος είναι και ο κύριος κατηγορούμενος έχουν συλληφθεί καθώς θεωρείτε το μεγαλύτερο μεταπολεμικό σκάνδαλο στην Γερμανία. Ο ελεγκτικός οίκος EY που έχει αναλάβει την υπόθεση ανέφερε χαρακτηριστικά, “Υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι πρόκειται για μια περίπλοκη απάτη που εμπλέκει πολλά μέρη σε όλο τον κόσμο σε διαφορετικά ιδρύματα με δόλιο σκοπό εξαπάτησης”. Έως σήμερα είναι βέβαιο ότι δεν υφίστανται στους λογαριασμούς της € 1,9 δις. ενώ Οι πιστωτές της, ελάχιστη ελπίδα να ανακτήσουν περίπου € 3,5 δις. που οφείλει η εταιρία. Οι μετοχές της Wirecard έχουν χάσει το 98% της αξίας τους από τότε που η EY αρνήθηκε να υπογράψει τις χρηματοοικονομικές της καταστάσεις. Η υπόθεση είναι σε εξέλιξη.
29. Επωνυμία: Kangmei Pharmaceutical Co, Δραστηριότητα: Φαρμακευτική Εταιρεία, Έτος: 2020, Κόστος: \$ 4,2 δις, Χώρα: Κίνα, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσιεύματα του Bloomberg (2020), Η ρυθμιστική αρχή της Κίνας έθεσε σε παύση έξι στελέχη της εταιρίας για το ρόλο τους στο λογιστικό σκάνδαλο (υπερεκτίμηση της καθαρής θέσης χρησιμοποιώντας ψεύτικα έγγραφα και αρχεία συναλλαγών). Δεν θα επιτρέπεται να συμμετέχουν στην αγορά κινητών αξιών ή να αναλαμβάνουν θέσεις ως στελέχη ή μέλη του διοικητικού συμβουλίου σε οποιαδήποτε εισηγμένη εταιρεία για τουλάχιστον 10 χρόνια, επίσης επιβλήθηκε το ανώτατο πρόστιμο των \$ 84,5 χιλ. Η εταιρία παραδέχτηκε σοβαρές ελλείψεις στην εταιρική διακυβέρνηση και στους εσωτερικούς ελέγχους της.
30. Επωνυμία: Ruihua Certified Public Accounts, Δραστηριότητα: Ελεγκτικός Οίκος, Έτος: 2020, Κόστος: Άνω του \$ 1,7 δις, Χώρα: Κίνα, Ιστορικό: Σύμφωνα με δημοσιεύματα του Reuters (2020), Στις 8 Ιουλίου, η Ρυθμιστική Επιτροπή Κινητών Αξιών της Κίνας (CSRC) δήλωσε ότι ξεκίνησε έρευνα για τον δεύτερο μεγαλύτερο ελεγκτικό οίκο της χώρας. Καθώς μια εταιρία (Kangde Xin Composite Material Group Co.) που είχε διεξάγει έλεγχο και δήλωνε ότι δεν υπήρχαν ασυνήθιστα ευρήματα, παρουσίαζε διογκωμένα κέρδη, εσφαλμένος τα χρηματικά της διαθέσιμα κατά \$ 1,7 δις και δεν δημοσίευαν τις πλήρης συναλλαγές από συνδεδεμένα μέρη. Οι ρυθμιστικές αρχές έχουν αναστείλει τις εγκρίσεις για αρχικές δημόσιες προσφορές

(IPOs) από 28 εταιρίες που είχαν τη Ruihua ως ελεγκτή και σταμάτησαν τη διαδικασία παροχής άδειας σε 21 άλλες εταιρίες που σχεδίαζαν αναχρηματοδότηση στην αγορά.

Τα μεγαλύτερα σκάνδαλα εταιρικής απάτης από το 2000 και μετά σε εγχώριο επίπεδο.

Τα μεγαλύτερα σκάνδαλα εταιρικής απάτης από το 2000 και μετά σε Εγχώριο επίπεδο				
A/A	Επωνυμία	Έτος	Δραστηριότητα	Κόστος
1	Siemens AG	2005	Ηλεκτρονικός εξοπλισμός	€ 69 εκ
2	Depuy International Limited	2010	Φαρμακευτική Εταιρεία Ορθοπεδικά Προϊόντα	€ 11,6 εκ
3	Proton Bank – Alapis ABEE	2012	Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα Φαρμακευτική Εταιρεία	Άνω των € 770 εκ
4	Novartis Hellas S.A.C.I. (Novartis Greece)	2016	Φαρμακευτική Εταιρεία	Άνω των \$ 233 εκ
5	Folli Follie	2018	Κοσμήματα Αξεσουάρ	Άνω των € 20 εκ
6	Creta Farms	2018	Βιομηχανία Αλλαντικών	Άνω των € 12 εκ
7	MLS	2020	Πληροφορική, Είδη Η/Υ και τεχνολογίας	€ 8,2 εκ

Πίνακας 2. Τα μεγαλύτερα σκάνδαλα εταιρικής απάτης από το 2000 και μετά σε εγχώριο επίπεδο.

1. Επωνυμία: Siemens AG, Δραστηριότητα: Ηλεκτρονικός εξοπλισμός, Έτος: 2020, Κόστος: € 69 εκ. Ιστορικό: Η υπόθεση των “ μαύρων ταμείων της Siemens” όπως την αποκαλούν, στην Ελλάδα ξεκίνησε να ερευνάτε το 2005, κατόπιν πληροφόρησης από τις Γερμανικές αρχές, οι οποίες ερευνούσαν το παγκόσμιο δίκτυο διαφθοράς ύψους € 1,3 δις που είχε αναπτύξει η εταιρία, προκειμένου να αναλαμβάνει σημαντικά έργα σε διάφορες χώρες ανά τον κόσμο. Η εισαγγελέας του Τριμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων στο κατηγορητήριο της, περιγράφει διαφθορά, παράνομες πληρωμές και αντίστοιχη ζημία του Ελληνικού Δημοσίου περί τα € 69 εκ. για την υπογραφή της σύμβασης 8002 του ΟΤΕ με την Siemens. Το Νοέμβριο του 2019 (14 έτη μετά) το Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων Αθηνών αποφάσισε την οριστική απαλλαγή όλων των κατηγορουμένων για το αδίκημα της δωροδοκίας λόγω παραγραφής. Η απαλλαγή για το αδίκημα της δωροδοκίας ήταν μονόδρομος, καθώς μετά την αλλαγή του Ποινικού Κώδικα, υπάλληλος του ΟΤΕ δεν θεωρείται πλέον δημόσιος υπάλληλος, συνεπώς το αδίκημα διώκεται ως πλημμέλημα. Ωστόσο το δικαστήριο προχώρησε στην καταδίκη 22 κατηγορουμένων, για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα κατ’ επάγγελμα.

2. Επωνυμία: Depuy International Limited, Δραστηριότητα: Φαρμακευτική Εταιρία Ορθοπεδικά Προϊόντα, Έτος: 2010, Κόστος: € 11,6 εκ. Ιστορικό: Σύμφωνα με το Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων της Αθήνας λόγω παραγραφής, το απήλλαξε τους κατηγορούμενους από το αδίκημα της ενεργητικής δωροδοκίας ενώ 13 από τους 24 τους καταδίκασε, κατά περίπτωση, για τα αδικήματα της απάτης και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομη δραστηριότητα. Σύμφωνα με την κατηγορία η θυγατρική εταιρεία του αμερικανικού κολοσσού Johnson&Johnson "έδρασε" στην Ελλάδα την περίοδο από το 2000 έως το 2006, προκαλώντας ζημία στο ελληνικό δημόσιο άνω € 11,5 εκ. Ειδικότερα, η εταιρία φέρεται να υπερκοστολογούσε τα μηχανήματα κατά τουλάχιστον 35%. Συνολικά φέρεται να τα προμήθευσε σε 114 νοσοκομεία σε ολόκληρη τη χώρα. Σύμφωνα με το Υπουργείο Δικαιοσύνης των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (2011) η Johnson&Johnson συμφώνησε τα πληρώσει συνολικά πρόστιμα ποσού \$ 70 εκ. για διευθέτηση σύμφωνα με το νόμο περί διαφθοράς.
3. Επωνυμία: Proton Bank – Alapis ABEE, Δραστηριότητα: Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα - Φαρμακευτική Εταιρία, Έτος: 2012, Κόστος: Άνω των € 770 εκ. Ιστορικό: Σύμφωνα με την εισαγγελία έδρας του τριμελούς εφετείου κακουρηγημάτων, που υπέβαλε την πρότασή της τον Ιούλιο του 2020 για την υπόθεση, ανέφερε χαρακτηριστικά, ότι ο επιχειρηματίας Λαυρέντης Λαυρεντιάδης με συνεργάτες του και στελέχη της Proton Bank, "Εδρασαν έχοντας κοινό δόλο". Στη δίκη για τα αποκαλούμενα επισφαλή δάνεια της Proton Bank ύψους € 700 εκ προς εταιρίες που αμέσως ή εμμέσως σχετίζονταν με τον προαναφερόμενο, ο οποίος είχε τότε τον έλεγχο της τράπεζας, η εισαγγελική λειτουργός ζήτησε την ενοχή συνολικά 27 από τους 43 κατηγορούμενους. Κατά την εισαγγελική εκτίμηση, ο βασικός κατηγορούμενος επιχειρηματίας και οι 26 συγκατηγορούμενοί του, πρέπει να κηρυχθούν ένοχοι για βαρύτατα αδικήματα, που κατά περίπτωση αφορούν απάτη, συνέργεια στην απάτη, απιστία για τραπεζικά στελέχη, καθώς και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Σύμφωνα με την εισαγγελία, κατέστρωσαν και υλοποίησαν ένα σχέδιο παράνομης άντλησης κεφαλαίων από την τράπεζα της οποίας ο επιχειρηματίας είχε αποκτήσει τον έλεγχο. Η εισαγγελική λειτουργός αποδέχεται στοιχεία της δικογραφίας, που αναφέρει πως οι κατηγορούμενοι έδρασαν με κοινό δόλο, δημιουργώντας εταιρίες αποκλειστικά και μόνο για να δεχθούν χρήματα δανείων από την Proton Bank. Κατά την εισαγγελική λειτουργό, η Alapis εμφάνιζε παραπλανητικά κραταιή εικόνα καθ' όλη τη διάρκεια του εγχειρήματος, ενώ στην πραγματικότητα

βρισκόταν σε δεινή οικονομική κατάσταση εν γνώσει των κατηγορουμένων, εξ ου και πολύ σύντομα κατέρρευσε. Η εισαγγελέας ζήτησε ενοχή του επιχειρηματία και άλλων έξι συγκατηγορουμένων του για το σκέλος της υπόθεσης που αφορά την εξαπάτηση στελεχών των εταιρειών του Ομίλου Sciens, με στόχο να τους αποσπάσουν ποσό € 35 εκ. Η υπόθεση αφορά επένδυση αγοράς ακινήτων, σε αξία πολλαπλάσια της εμπορικής που εμφανίστηκε ως απολύτως επικερδής, καθώς τα ακίνητα θα επαναμισθώνονταν επί 12ετία από εταιρείες που κατ' ουσίαν ανήκαν στον "καταρρέοντα" Όμιλο Alaris που εμφανίστηκε απατηλά κραταίος.

4. Επωνυμία: Novartis Hellas S.A.C.I. (Novartis Greece), Δραστηριότητα: Φαρμακευτική Εταιρία Έτος: 2016, Κόστος: Άνω των \$ 233 εκ, Ιστορικό: Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα της Εταιρίας, η Novartis έχει καταλήξει σε εξωδικαστική συμφωνία με το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ (DOJ) και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ (SEC) για την επίλυση όλων των εκκρεμών υποθέσεων της εταιρίας και θυγατρικών της που σχετίζονται με τη νομοθεσία περί Πρακτικών Διαφθοράς Εξωτερικού (FCPA). Στο πλαίσιο της συμφωνίας, η Novartis και ορισμένες από τις τρέχουσες και πρώην θυγατρικές της θα καταβάλουν 233.9 εκ. δολάρια στο DOJ και 112.8 εκ. δολάρια στην SEC. Για την περαίωση της έρευνας του DOJ, η Novartis Hellas έχει συνάψει μια συμφωνία αναβολής δίωξης (Novartis DPA) για τις πρακτικές που έχουν αμφισβητηθεί και αφορούν την παροχή ανάρμοστων οικονομικών οφελών σε Έλληνες επαγγελματίες υγείας, μεταξύ των ετών 2012 και 2015, σχετιζόμενων με το οφθαλμολογικό προϊόν (Lucentis), παραβιάσεις βιβλίων και στοιχείων για το ίδιο προϊόν κατά τους όρους του δικαίου των ΗΠΑ καθώς και για μία επιδημιολογική μελέτη του 2009. Στην Ελλάδα το 2018 σχηματίστηκε η πρώτη δικογραφία και η υπόθεση είσαι σε εξέλιξη.
5. Επωνυμία: Folli Follie, Δραστηριότητα: Κοσμήματα Αξεσουάρ, Έτος: 2016, Κόστος: Άνω των € 20 εκ, Ιστορικό: Τον 9ο/2020 κρίθηκαν προφυλακιστέοι τα Ανώτατα στελέχη μετά τις απολογίες τους στην 35η ανακρίτρια και οδηγήθηκαν στις φυλακές για πέντε κακουργήματα, που περιλαμβάνουν απάτη εις βάρος του επενδυτικού κοινού, ξέπλυμα «μαύρου» χρήματος, χειραγώγηση αγοράς, εγκληματική οργάνωση και πλαστογραφία. Σύμφωνα με την έκθεση της PwC (30.06.2020), οι εταιρικές και ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις δεν παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, την εταιρική και ενοποιημένη χρηματοοικονομική θέση της εταιρίας και του Ομίλου κατά την 31η Δεκεμβρίου 2018 (αρνητική γνώμη). Η εταιρία δεν έχει ολοκληρώσει τις απαραίτητες διαδικασίες για τον εντοπισμό αδυναμιών, ελλείψεων

και παραλείψεων στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου που έχουν οδηγήσει στην επεξεργασία και δημοσίευση εσφαλμένης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Ως εκ τούτου, η Διοίκηση του Ομίλου δεν γνωρίζει τις αιτίες που έχουν οδηγήσει στην παραποίηση ή στην απόκρυψη οικονομικών στοιχείων, ποια πρόσωπα έδιναν τις σχετικές εντολές και ποια ήταν τα εμπλεκόμενα πρόσωπα στη διάπραξη αυτών των πράξεων. Μέχρι το Μάιο 2019, δεν εφάρμοζε διαδικασίες για την καταγραφή και τον εντοπισμό των συνδεδεμένων μερών, καθώς και για την ορθή και έγκαιρη αποτύπωση των συναλλαγών με τα συνδεδεμένα μέρη. Επίσης συντάχθηκαν οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις παραλείποντας την ενοποίηση των θυγατρικών εταιρειών. Σημεία έμφασης: Εντοπίστηκαν διαφορές οι οποίες, αν διορθώνονταν, θα μείωναν κατά την τα Ίδια Κεφάλαια της Εταιρίας και του Ομίλου κατά περίπου €14 εκ. και €19 εκ. αντίστοιχα. Η Εταιρία χορήγησε δάνεια σε θυγατρικές της εταιρίες, συνολικού ποσού €12,9 εκ. περίπου, για τα οποία δεν κατέστη δυνατό να ληφθούν τα απαιτούμενα ελεγκτικά τεκμήρια. Εμφανίζει κονδύλι ύψους €59,2εκ από απαιτήσεις πελατών, χρεώστες και συνδεδεμένα μέρη και κονδύλι ύψους €12,7 εκ. υποχρεώσεων. Η επαλήθευση της ύπαρξης και ακρίβειας των προαναφερόμενων κονδυλίων με επιβεβαιωτικές επιστολές ή με εξέταση της μεταγενέστερης ρευστοποίησής τους δεν κατέστη εφικτή. Η υπόθεση είναι σε εξέλιξη.

6. Επωνυμία: Creta Farms, Δραστηριότητα: Βιομηχανία Αλλαντικών, Κόστος: Άνω των € 12 εκ, Ιστορικό: Σύμφωνα με την έκθεση της Deloitte (05.08.2020), Εντοπίστηκαν δώδεκα (12) εταιρίες οι οποίες, σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 24, παράγραφος 9, θεωρούνται συνδεδεμένες οντότητες και δεν έχουν γνωστοποιηθεί στις οικονομικές καταστάσεις. Εξετάστηκαν οι δοσοληπτικοί λογαριασμοί των δύο βασικών μετόχων για τα έτη (2014 - 2018) και εντοπίστηκαν εκροές από την Εταιρία ύψους € 3,2 εκ. Οι απολήψεις των βασικών μετόχων εν τέλει διαγράφονται από τα λογιστικά βιβλία της Εταιρίας μέσω πληθώρας συμψηφιστικών και γενικότερα σύνθετων λογιστικών εγγραφών. Η Deloitte από την εργασία της συμπεραίνει ότι η ανακτησιμότητα της απαίτησης που είχε η εταιρία από την ΕΥΡΩΚΡΕΤΑ την 31.12.2018 συνολικού ποσού Ευρώ € 8,7 εκ, κρίνεται αμφίβολη και συνεπώς θα πρέπει να εξεταστεί από την Εταιρία το ενδεχόμενο απομείωσής της. Από την 31.12.2007 και έπειτα, η ΕΥΡΩΚΡΕΤΑ έπαυσε να ενοποιείται και η ΚΡΕΤΑ ΦΑΡΜ, κάνει ξανά αναφορά στην ΕΥΡΩΚΡΕΤΑ στις οικονομικές καταστάσεις της, στη χρήση που έληξε την 31.12.2018, οπότε την αναφέρει ως συνδεδεμένη εταιρεία, καθώς μέτοχοι της ΕΥΡΩΚΡΕΤΑ είναι οι βασικοί μέτοχοι της ΚΡΕΤΑ ΦΑΡΜ με

ποσοστό 99,34%, διαιρούμενα σε δύο ισόποσα μερίδια. Συναλλαγές με την εταιρεία Novarplot Enterprises Ltd: Σύμφωνα με την Deloitte η ΚΡΕΤΑ ΦΑΡΜ έπρεπε να εμφανίζει στα βιβλία της ένα άυλο πάγιο με αναπόσβεστη αξία Ευρώ 474,6χιλ. και καμία απαίτηση από τη Novarplot. Πέραν των παραπάνω, η Deloitte επισημαίνει τα εξής: Με βάση τα ως άνω αναφερόμενα υπάρχει ενδεχόμενη πιθανότητα λήψης εικονικών τιμολογίων. Πλην όμως, η ανάλυση και εμβάθυνση του γεγονότος αυτού δεν αποτελεί αντικείμενο της εργασίας της Deloitte, καθώς αυτό χρήζει διευκρίνησης από νομική, λογιστική και φορολογική πλευρά. Τέλος υφίστανται συναλλαγές με τις οντότητες ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΕ, Κ MEDIA, FOOD PROCESING ltd και metalo ltd και λογιστικές απεικονίσεις όπως το κόστος τεχνικών έργων στη μονάδα Ρεθύμνου με κωδικούς 71001080 και 71001280, το κόστος των σιλό της θυγατρικής εταιρείας «φάρμα Θεσσαλίας», οι ενσώματες ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση, η διαδικασία ετήσιας απογράφης αποθεμάτων της εταιρίας, που χρήζουν εκτιμήσεων στην εύλογη αξία και ανάλογη λογιστική απεικόνιση, κάτι που μπορεί να επηρεάσει τις οικονομικές καταστάσεις. Η υπόθεση είναι σε εξέλιξη.

7. Επωνυμία: MLS, Δραστηριότητα: Πληροφορική Είδη Η/Υ και τεχνολογίας, Κόστος: € 8,2 εκ, Ιστορικό: Την αναστολή διαπραγμάτευσης της μετοχής αλλά και των ομόλογων της MLS Πληροφορική αποφάσισε η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς τον Μάιο του 2020. Η εξέλιξη αυτή ήρθε έπειτα από την κατάθεση πορίσματος της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ) επί των πεπραγμένων της οικονομικής χρήσης 2018. Το πόρισμα, εστάλη στη Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και εγείρει ζητήματα λογιστικών παρατυπιών που αφορούν συγκεκριμένα την αποτύπωση των άυλων περιουσιακών στοιχείων της εταιρίας. Στις 18.9.2020 ολοκληρώθηκε ο έλεγχος και παρουσιάστηκε από την Deloitte στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Σχέδιο του εν λόγω πορίσματος μέσω τηλεδιάσκεψης, το οποίο, αναφορικά με τα άυλα κατέληγε ότι τα άυλα περιουσιακά στοιχεία της Εταιρίας στις 31.12.2018 ήταν € 25,4 εκ. μειωμένα κατά € 91χιλ. λόγω κεφαλαιοποιήσεων σε σχέση με τα δημοσιευμένα. Σε αυτά εφαρμόστηκε επιπρόσθετη απόσβεση κατά ΕΥΡΩ 4,598 εκ. και απομείωση αξίας € 3,6 εκ. λόγω μειωμένων πωλήσεων κατά το 2019 και α' εξάμηνο 2020. Η τελική προσαρμοσμένη αναπόσβεστη αξία των άυλων της 31.12.2018 διαμορφώνεται έτσι σύμφωνα με την Deloitte σε € 17,2 εκ. Η υπόθεση είναι σε εξέλιξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

4.1 ΔΕΙΓΜΑ

Προκειμένου να διασφαλιστεί η αντιπροσωπευτικότητα, η εγκυρότητα και η αξιοπιστία του δείγματος στην έρευνα, επιλέχθηκαν οι εισηγμένες εταιρίες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, που αποτελεί την πλέον ασφαλή αγορά στην Ελλάδα, και διέπεται από το ενιαίο Ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο, έχοντας υιοθετήσει οδηγίες και κανονισμούς.

Κατά την έναρξη της εκπόνησης της έρευνας την 07.04.2020, ο αριθμός των εισηγμένων εταιριών ήταν 175, ενώ έως και την 26.11.2020, ημερομηνία κατά την οποία συλλέχτηκε το τελευταίο ερωτηματολόγιο, ο αριθμός τους είχε περιοριστεί σε 166.

Από τις 166 εταιρίες του δείγματος, αποκλείστηκαν 9 εταιρίες, που αφορούν σε Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα και θυγατρικές τους, λόγω του υποχρεωτικού χαρακτήρα συμμόρφωσης με συγκεκριμένα πρότυπα και της αυξημένης εποπτείας που υπόκεινται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Καθώς και 2 ακόμα λόγω των οντοτήτων που αντιπροσωπεύουν, διαμορφώνοντας τον τελικό αριθμό του εξεταστέου δείγματος σε 155 εταιρίες.

Συνολικά, ανταποκρίθηκαν θετικά και απάντησαν το ερωτηματολόγιο 34 εταιρίες, εκ των οποίων η 1 κατά την λήξη της έρευνας, είχε αποχωρήσει από τις εισηγμένες εταιρίες, διαμορφώνοντας το σύνολο των αποδεκτών ερωτηματολογίων σε 33 και το τελικό ποσοστό συμμετεχόντων σε 21,29% (33/155).

A/A	Επωνυμία
1	ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
2	ΑΛΦΑ ASSET MANAGEMENT Α.Ε.Δ.Α.Κ. (Θυγατρική Group Alpha Bank)
3	ALPHA ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε. (Θυγατρική Group Alpha Bank)
4	ΑΤΤΙΚΑ BANK Α.Τ.Ε.
5	ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
6	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
7	EUROBANK ERGASIAS ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ Α.Ε.
8	MARFIN INVESTMENT GROUP Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ
9	ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.
10	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ
11	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ - ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ

Πίνακας 3. Εταιρίες που αποκλείστηκαν από το δείγμα

4.2 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το ερωτηματολόγιο, συντάχθηκε στα πρότυπα προηγούμενων ερευνών που έχουν διεξαχθεί από τους μεγαλύτερους ελεγκτικούς οίκους και οργανισμούς, όπως EY (2018), KPMG (2016), PwC (2011,2018), τον ACFE (Report to the nations), καθώς και του ερωτηματολογίου το οποίο απεστάλη από την ΕΛΤΕ το 2018 στις επιτροπές ελέγχου των οντοτήτων δημοσίου συμφέροντος.

Ο χαρακτήρας του ερωτηματολογίου ακολουθεί αυτόν των υπόλοιπων ερευνών και τα συμπεράσματα που προκύπτουν αφορούν κυρίως σε περιγραφική στατιστική. Για την ευκολότερη διαχείριση του, τόσο από την πλευρά του ερωτηθέντα, όσο και από του ερευνητή, χωρίζεται σε 6 ενότητες ανάλογα με το πεδίο ενδιαφέροντος. Ενότητα I. Δημογραφικά στοιχεία, Ενότητα II. Εταιρική Διακυβέρνηση – Διοικητικό Συμβούλιο, Ενότητα III. Εταιρική Διακυβέρνηση - Επιτροπή ελέγχου, Ενότητα IV. Εταιρική Διακυβέρνηση – Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου, Ενότητα V. Φαινόμενο Εταιρικής Απάτης και Ενότητα VI. Ο ρόλος του εξωτερικού / τακτικού Ορκωτού Ελεγκτή.

Σε επίπεδο δομής, το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 37 ερωτήσεις, κυρίως κλειστού τύπου, 27 πολλαπλής επιλογής, 6 διχοτομικές, 2 βαθμονόμησης (π.χ Πάρα πολύ - καθόλου), ενώ υπάρχουν μόνο 2 ανοιχτού τύπου.

Σε επίπεδο δεοντολογίας ακολουθεί όλες τις βασικές αρχές και τους προβλεπόμενους κανονισμούς προκειμένου για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων των υποκειμένων της έρευνας.

4.3 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

Όπως προαναφέρθηκε, λόγω του ερευνητικού θέματος και του χαρακτήρα του ερωτηματολογίου, στην ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε κυρίως η περιγραφική στατιστική.

Στην αναλυτική στατιστική και προκειμένου για τη διερεύνηση των παραγόντων που σχετίζονται με την εμφάνιση εταιρικής απάτης, εφαρμόστηκε μονοπαραγοντική λογιστική παλινδρόμηση. Η εξαρτημένη μεταβλητή είναι δίτιμη με κατηγορίες την εμφάνιση εταιρικής απάτης και τη μη εμφάνιση εταιρικής απάτης.

Οι ανεξάρτητες μεταβλητές που συμπεριλήφθηκαν στα μονοπαραγοντικά μοντέλα, είναι I. Αν η εταιρεία παρουσιάζει οικογενειακό χαρακτήρα, II. ο συνολικός αριθμός των

εργαζομένων της εταιρίας, III. ο συνολικός αριθμός των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρίας, IV. ο συνολικός αριθμός των ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, V. ο συνολικός αριθμός των μελών της Επιτροπής Ελέγχου, VI. ο συνολικός αριθμός των στελεχών της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου, και VII. η ύπαρξη επιπρόσθετων υπηρεσιών (π.χ. συμβουλευτικού χαρακτήρα) στην Εταιρία σας από τον Ελεγκτικό Οίκο στον οποίο εργάζεται ο εξωτερικός/τακτικός Ορκωτός Ελεγκτής που διεξήγαγε τον τελευταίο έλεγχο.

Η αναλυτική στατιστική πραγματοποιήθηκε μέσω του προγράμματος IBM SPSS Statistics 22.0 (SPSS; Chicago, IL, USA). Επιπλέον, ως επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας χρησιμοποιήθηκε το $p < 0,05$.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

5.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

Ποσοστό Συμμετεχόντων: 21,29% (33 / 155)

Ενότητα I. Δημογραφικά στοιχεία

Ερ. I: Από ποιόν συμπληρώνεται το ερωτηματολόγιο;

Απ: Υπεύθυνος/η Εσωτερικός Ελεγκτής: 97% (32/33), Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου – Αντιπρόεδρος: 3% (1/33),

Ερ. II: Φύλο;

Απ: Άντρας: 52% (17/33), Γυναίκα: 48% (16/33),

Ερ. III: Ηλικία;

Απ: 20-30: 15,15% (5/33), 31-40: 27,27% (9/33), 41-50: 39,39% (13/33), 51-60: 18,18% (6/33),

Ερ. IV: Μορφωτικό επίπεδο;

Απ: Τριτοβάθμια Εκπαίδευση – Πανεπιστήμιο - Α.Τ.Ε.Ι.: 36,36% (12/33), Μεταπτυχιακό: 18,18% (6/33), Τριτοβάθμια Εκπαίδευση – Πανεπιστήμιο - Α.Τ.Ε.Ι. και Επαγγελματικές Πιστοποιήσεις: 9,09% (3/33), Μεταπτυχιακό και Επαγγελματικές Πιστοποιήσεις: 18,18% (6/33), Διδακτορικό και Επαγγελματικές Πιστοποιήσεις: 6,06% (2/33), Επαγγελματικές Πιστοποιήσεις: 12,12% (4/12).

Συνολικά το 45% (15/33) του δείγματος κατέχει κάποια σχετική επαγγελματική πιστοποίηση.

Ερ. V: Η οντότητα παρουσιάζει οικογενειακό χαρακτήρα;

Απ: Ναι: 61% (20/33), Όχι: 39% (13/33)

Ερ. VI: Ποιός συνολικός αριθμός των εργαζομένων της Εταιρίας;

Απ: Προσωπικό <50: 27,27% (9/33), Προσωπικό 51-250: 33,33% (11/33), Προσωπικού >250: 39,39% (13/33),

Ενότητα II. Εταιρική Διακυβέρνηση – Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.)

Ερ. I: Πόσα είναι τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρίας;

Απ: 5 Μέλη (υποχρεωτικός αριθμός): 21,21% (7/33), 6-9 Μέλη: 54,55% (18/33), Από 10 Μέλη και πάνω: 24,24% (8/33)

Ερ. II: Πόσα είναι τα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου;

Απ: 2 μη εκτελεστικά Μέλη: 21,21% (7/33), 3-5 μη εκτελεστικά Μέλη: 54,55% (18/33), Από 6 μη εκτελεστικά Μέλη και πάνω: 24,24% (8/33),

Ερ. III: Πόσα είναι τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου;

Απ: 2 μη εκτελεστικά ανεξάρτητα μέλη (υποχρεωτικός): 57,6% (19/33), 3-5 μη εκτελεστικά ανεξάρτητα μέλη: 39,4% (13/33), Από 6 μη εκτελεστικά ανεξάρτητα μέλη και πάνω: 3% (1/33),

Ερ. IV: Θεωρείτε ότι υπάρχει ουσιαστική υιοθέτηση / συμμόρφωση με τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης από τις εισηγμένες εταιρίες;

Απ: Πάρα πολύ: 24,24% (8/33), Αρκετά: 33,33% (11/33), Μέτρια: 18,18% (6/33), Ελάχιστα: 3,03% (1/33), Καθόλου: 21,21% (7/33). Συνολικά το 58% (19/33) των ερωτηθέντων έχει θετική άποψη, ενώ το υπόλοιπο 42% (14/33) από μέτρια έως αρνητική.

Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις,

Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.

Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

Ερ. V: Η οντότητα τηρεί;

Απ: Αυστηρά τον Ελληνικό Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης (ΕΚΕΔ): 26,47% (9/33), Τον Εταιρικό Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης (προσαρμοσμένος από την οντότητα): 73,53% (25/33),

Ερ. VI: Ποια από τις παρακάτω επιλογές, είναι η συνηθέστερη μορφή σύγκρουσης συμφερόντων που έχει παρατηρηθεί στην Εταιρία;

Απ: Δεν έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο σύγκρουσης συμφερόντων: 63,64% (21/33), Μεταξύ Μετόχων και Πιστωτών: 18,18% (6/33), Μεταξύ ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του Διοικητικού συμβουλίου ή των Διευθυντικών στελεχών της Εταιρείας με τα συμφέροντα της Εταιρείας: 12,12% (4/33), Μεταξύ Μετόχων και Διευθυντικών στελεχών: 6,06% (2/33),

Ενότητα III. Εταιρική Διακυβέρνηση - Επιτροπή ελέγχου

Ερ. I: Πόσα είναι τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου;

Απ: 3 Μέλη Επιτροπής Ελέγχου (Ελάχιστο): 84,85% (28/33), 4 Μέλη Επιτροπής Ελέγχου: 12,12% (4/33), 5 Μέλη Επιτροπής Ελέγχου: 3,03% (1/33),

Ερ. II: Πόσα από τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου έχουν αποδεδειγμένη επαρκή γνώση σε θέματα Λογιστικής και Ελεγκτικής;

Απ: 1 Μέλος: 51,52% (17/33), 2 Μέλη: 36,36% (12/33), 3 Μέλη: 12,12% (4/33),

Ερ. III: Ποια η εκπαίδευση του/των μέλους/μελών της Επιτροπής Ελέγχου με αποδεδειγμένη επαρκή γνώση σε θέματα Λογιστικής και Ελεγκτικής;

Απ: Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου Λογιστικής / Ελεγκτικής: 6,06% (2/33), Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου Λογιστικής / Ελεγκτικής: 9,09% (3/33), Πιστοποιημένος/η Οικονομολόγος-Λογιστής/ρια: 39,39% (13/33), Ορκωτός Ελεγκτής ή Πιστοποιημένος/η Εσωτερικός Ελεγκτής: 45,45% (15/33).

Συνολικά το 45% (15/33) του δείγματος κατέχει κάποια σχετική επαγγελματική πιστοποίηση.

Ερ. IV: Η Επιτροπή Ελέγχου πόσο συχνά ενημερώνεται γραπτώς για τα αποτελέσματα / ευρήματα της εργασίας του Εσωτερικού Ελέγχου;

Απ: Ανά μήνα: 18,18% (6/33), Ανά δύο μήνες: 3,03% (1/33), Ανά τρεις μήνες: 69,70% (23/33), Ανά έξι μήνες: 6,06% (2/33), Ετησίως: 3,03% (1/33),

Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις,

Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.

Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

Ερ. V: Η Επιτροπή Ελέγχου πόσο συχνά ενημερώνεται γραπτώς για τις οικονομικές καταστάσεις της εταιρίας και τυχόν πράξεων που χρήζουν διαφορετικών / εναλλακτικών λογιστικών προσεγγίσεων;

Απ: Ανά μήνα: 6,06% (2/33), Ανά τρεις μήνες: 18,18% (6/33), Ανά έξι μήνες: 63,64% (21/33), Ετησίως: 12,12% (4/33),

Ερ. VI: Η Επιτροπή Ελέγχου πόσο συχνά ενημερώνει γραπτώς ή προφορικά για τα αποτελέσματα / ευρήματα της εργασίας της το Διοικητικό Συμβούλιο;

Απ: Ανά μήνα: 9,09% (3/33), Ανά δύο μήνες: 3,03% (1/33), Ανά τρεις μήνες: 42,42% (14/33), Ανά έξι μήνες 15,15% (5/33), Ετησίως: 30,30% (10/33),

Ενότητα IV. Εταιρική Διακυβέρνηση – Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου

Ερ. I: Ποιος ο συνολικός αριθμός των στελεχών της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου;

Απ: Δεν απάντησε: 12,12% (4/33), 1 ελεγκτής: 60,61% (20/33), 2 ελεγκτές: 6,06% (2/33), 3-5 ελεγκτές: 12,12% (4/33), 10 και πάνω: 9,09% (3/33),

Ερ. II: Πόσα από τα στελέχη της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου κατέχουν πιστοποίηση Εσωτερικού Ελεγκτή (CIA) ή άλλη σχετική πιστοποίηση;

Απ: Κανένας: 54,55% (18/33), Ένας: 30,30% (10/33), Δύο: 3,03% (1/33), Τρεις: 6,06% (2/33), Τέσσερις: 3,03% (1/33), Πέντε: 3,03% (1/33),

Ερ. III: Πότε αξιολογήθηκε η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου από ανεξάρτητο πιστοποιημένο αξιολογητή εκτός της Εταιρίας (External Quality Assessment Review);

Απ: Δεν έχει υλοποιηθεί αξιολόγηση: 75,76% (25/33), 2017: 6,06% (2/33), 2018: 3,03% (1/33), 2019: 15,15% (5/33),

Ερ IV: Η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου έχει πλήρη πρόσβαση σε έγγραφα και ομαλή συνεργασία με όλα τα τμήματα της Εταιρείας προκειμένου για την αποτελεσματική και αποδοτική κάλυψη όλων των περιοχών ελεγκτικού ενδιαφέροντος;

Απ: Ναι: 93,94% (31/33), Όχι: 6,06% (2/33),

Ερ. V: Έχουν παρατηρηθεί από τη Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου περιπτώσεις σύγκρουσης ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών της εταιρείας με τα συμφέροντα της Εταιρείας;

Απ: Όχι: 72,73% (24/33), Ναι – Σπάνια: 12,12% (4/33), Ναι – Συχνά: 15,15% (5/33),

Ερ. VI: Η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου έχει εντοπίσει ουσιώδεις αδυναμίες στο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου και στις Δικλίδες Ασφαλείας και ενώ προτάθηκαν λύσεις, λόγω υψηλού κόστους το Διοικητικό Συμβούλιο δεν τις υλοποίησε;

Απ: Δεν έχουν εντοπιστεί ουσιώδεις αδυναμίες στο ΣΕΕ και τις Δικλίδες Ασφαλείας: 36,36% (12/33), Όχι: 36,36% (12/33), Ναι: 27,27% (9/33),

Ενότητα V. Φαινόμενο Εταιρικής Απάτης

Ερ. I. Αναφερθείτε σε πρόσφατες υποθέσεις εταιρικής απάτης στην Ελλάδα (Ανοιχτού τύπου),

Απ: Δεν απάντησε: 36,36% (12/33), Folie Folie, Creta Farm, MLS: 18,18% (6/33), Folie Folie, Creta Farm, Alapis: 6,06% (2/33), Folie Folie, Χαλυβουργική, Proton Bank: 3,03% (1/33), Folie Folie, Creta Farm: 6,06% (2/33), Folie Folie, MLS: 3,03% (1/33), Folie Folie: 24,24% (8/33), MLS: 3,03% (1/33),

Ερ. II: Έχει σημειωθεί στην Εταιρεία κάποιο περιστατικό εταιρικής απάτης;

Απ: Ναι: 30,30% (10/33), Δεν έχει υποπέσει στην αντίληψη μου, δεν το αποκλείω: 21,21% (8/33), Δεν έχει υποπέσει στην αντίληψη μου, αποκλείω αυτό το γεγονός, εμπιστεύομαι το σύστημα της εταιρείας: 48,48%,

Ερ. III: Ποια από τις κάτωθι συνηθέστερες μορφές εταιρικής απάτης υπέστη η Εταιρεία;

Απ: Από τις 10 εταιρίες που δήλωσαν ότι έχουν υποστεί απάτη οι απαντήσεις ήταν οι κάτωθι: Διαφθορά – Δωροδοκία στελεχών – Συνομοσία: 30%, Κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων – οικονομική υπεξαίρεση: 40%, Παραποίηση οικονομικών καταστάσεων – Πλαστογραφία: 30%

Ερ. IV: Πώς ανιχνεύτηκε το περιστατικό της εταιρικής απάτης;

Απ: Από τις 10 εταιρίες που δήλωσαν ότι έχουν υποστεί απάτη οι απαντήσεις ήταν οι κάτωθι:
Από πληροφόρηση (whistleblowing), εσωτερική ή εξωτερική, από την διοίκηση κ.α.: 60%,
Εσωτερικός Έλεγχος: 20%, Τακτικός έλεγχος Ορκωτού ελεγκτή: 10%, Τυχαία: 10%,

Ερ. V: Ποιο κύκλωμα παρουσιάζει των μεγαλύτερο κίνδυνο εμφάνισης εταιρικής απάτης;

Απ: Κύκλωμα αγορών και πληρωμών: 33,33% (11/33), Κύκλωμα διακίνησης και φύλαξης αποθεμάτων: 15,15% (5/33), Κύκλωμα πωλήσεων και εισπράξεων: 15,15% (5/33), Κύκλωμα τραπεζών – ταμείου: 15,15% (5/33), Κύκλωμα Λογιστηρίου: 6,06% (2/33), Κύκλωμα πληροφορικής – τεχνολογίας: 6,06% (2/33), Κύκλωμα πάγιων στοιχείων: 3,03% (1/33), Δεν απάντησε: 6,06% (2/33),

Ερ. VI: Πού ελλοχεύει ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την εμφάνιση εταιρικής απάτης;

Απ: Τμήμα Προμηθειών-Λειτουργικό: 24,24% (8/33), Διευθυντικά στελέχη (Εκτελεστικοί): 24,24% (8/33), Διοίκηση (Δ.Σ): 24,24% (8/33), Τμήμα Οικονομικών υπηρεσιών-Λογιστήριο: 18,18% (6/33), Τμήμα Πληροφορικής: 6,06% (2/33), Τμήμα Marketing-Πωλήσεις: 3,03% (1/33),

Ερ. VII: Έχει υιοθετήσει η Εταιρία την λειτουργία εσωτερικής γραμμής ανώνυμων καταγγελιών;

Απ: Όχι: 72,73% (24/33), Ναι: 27,27% (9/33),

Ερ. VIII: Πώς διαχειρίζεστε τις καταγγελίες ή τα παράπονα (Ανοιχτού τύπου),

Οι κυριότερες απαντήσεις ήταν: Επεξεργασία από το τμήμα Εσ. Ελέγχου, Μέσω του Compliance Officer και της Επιτροπής ελέγχου,

Ερ. IX: Πόσο συχνά διεξάγονται εκπαιδευτικά προγράμματα για το σύνολο του προσωπικού σχετικά με θέματα εμφάνισης και πρόληψης της εταιρικής απάτης καθώς και για την υιοθέτηση της “Κουλτούρας της ακεραιότητας”;

Απ: Καθόλου: 51,52% (17/33), Ανά έτος: 24,24% (7/33) Μία φορά στα δύο έτη: 15,15% (5/33), Κατόπιν εμφάνισης φαινομένου εταιρικής απάτης 9,09% (3/33), Δεν απάντησε: 3,03% (1/33),

Ερ. X: Τι είδους εκπαιδευτικά προγράμματα χρησιμοποιεί η εταιρία, για την πρόληψη της εταιρικής απάτης και την υιοθέτηση της “Κουλτούρας της ακεραιότητας”;

Απ: Κανένα: 51,52% (17/33), Έντυπη (με τη μορφή φυλλαδίου ή εκπαιδευτικού υλικού): 3,03% (1/33), Σεμινάρια: 9,09% (3/33), Ηλεκτρονικές ανακοινώσεις (e-mails): 12,12% (4/33), Ηλεκτρονική εκπαίδευση (e-Learnings): 6,06% (2/33), Συνδυασμός των παραπάνω: 18,18% (6/33),

Ενότητα VI. Ο ρόλος του εξωτερικού / τακτικού Ορκωτού Ελεγκτή

Ερ. I: Υπάρχει παροχή επιπρόσθετων υπηρεσιών (π.χ. συμβουλευτικού χαρακτήρα) στην Εταιρία σας από τον Ελεγκτικό Οίκο στον οποίο εργάζεται ο εξωτερικός/τακτικός Ορκωτός Ελεγκτής που διεξήγαγε τον τελευταίο έλεγχο;

Απ: Ναι: 45,45%, (15/33), Όχι: 54,55% (18/33),

Ερ. II: Οι τυχόν παρατηρήσεις και τα ευρήματα του εξωτερικού/τακτικού Ορκωτού Ελεγκτή έχουν βοηθήσει ουσιαστικά στην βελτίωση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της Εταιρίας;

Απ: Αρκετά: 48,48% (16/33), Πάρα πολύ: 3,03% (1/33), Μέτρια: 27,27% (9/33), Λίγο: 12,12% (4/33), Καθόλου: 9,09% (3/33).

Συνολικά το 48,48% των ερωτηθέντων έχει από μέτρια έως αρνητική άποψη,

Ερ. III: Πώς αντιλαμβάνεστε τον ρόλο του εξωτερικού/τακτικού ελεγκτή;

Απ: Ως “δικλίδα ασφαλείας” για το εύλογο της απεικόνισης των οικονομικών καταστάσεων της εταιρίας, την ορθή λειτουργία και βελτίωση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, καθώς και τον εντοπισμό της απάτης: 18,18% (6/33), Ως θεσμική υποχρέωση της εισηγμένης εταιρείας: 12,12% (4/33), Ως σύνδεσμο εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων με την Εταιρεία (π.χ επενδυτών, πιστωτών): 9,09% (3/33), Ως συμβουλευτικό: 3,03% (1/33), Όλα τα παραπάνω (πολυεπίπεδος): 57,58% (19/33).

Ελεγκτικοί Οίκοι συμμετεχόντων: Grant Thornton: 24,24% (8/33), ΣΟΛ Crowe: 12,12% (4/33), Deloitte: 9,09% (3/33), EY: 9,09% (3/33), PwC: 9,09% (3/33), KPMG: 3,03% (1/33), MAZARS: 3,03% (1/33), BDO Ορκωτοί Ελεγκτές Α.Ε: 6,06% (2/33), TMS Ανώνυμη Εταιρεία Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών: 6,06% (2/33), MPI Ελλάς Ανώνυμη Ελεγκτική Εταιρεία: 6,06% (2/33), JPA Audit Greece: 3,03% (1/33),

Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις,
Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.

Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

Σελίδα 83 από 111

Ελληνική Ελεγκτική ΑΕ: 3,03% (1/33), Διεθνής Ελεγκτική Α.Ε.Ο.Ε.Λ: 3,03% (1/33), ΩΡΙΩΝ
Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές Α.Ε: 3,03% (1/33).

5.2 ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

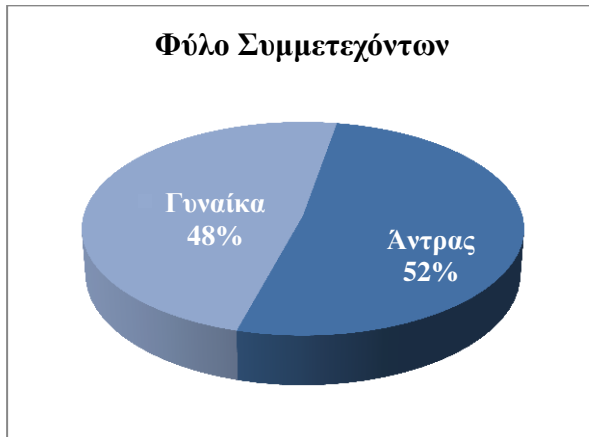
Στον Πίνακα 4, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της λογαριθμικής παλινδρόμησης για τα μονοπαραγοντικά μοντέλα όπως διαμορφώθηκαν. Επιπλέον, για την καλύτερη ερμηνεία των αποτελεσμάτων του μοντέλου, πραγματοποιήθηκε ο κατάλληλος αντίστροφος μετασχηματισμός των συντελεστών παλινδρόμησης, συνεπώς στο συγκεκριμένο πίνακα δίνεται ο λόγος των συμπληρωματικών πιθανοτήτων (OR, Odds Ratio).

Σύμφωνα με τα μονοπαραγοντικά μοντέλα, δεν παρατηρούνται στατιστικά σημαντικές επιδράσεις των μεταβλητών στην εμφάνιση ή όχι της εταιρικής απάτης. Λόγω των προαναφερόμενων αποτελεσμάτων, κρίθηκε μη απαραίτητο να υπολογιστεί ένα πολυπαραγοντικό μοντέλο.

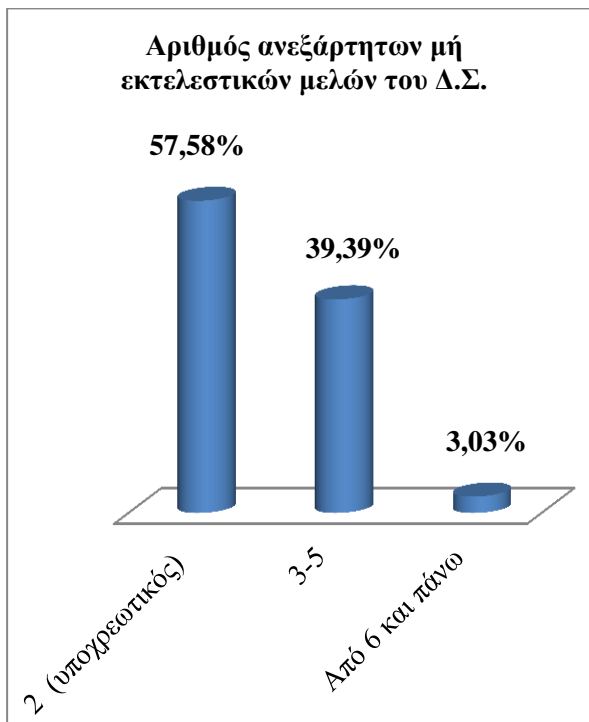
Εταιρική απάτη	β	Crude OR	p-value
		(95% CI)	
Η Εταιρεία / Οντότητα παρουσιάζει οικογενειακό χαρακτήρα;			
Ναι	0.069	1.071 (0.238-4.816)	0.928
Όχι	Κατ. αναφοράς		
Ποιός ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων της Εταιρίας;	0.000	1 (0.999,1.001)	0.988
Πόσα είναι τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρίας;	-0.161	0.851 (0.579,1.253)	0.414
Πόσα είναι τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου;	-0.160	0.852 (0.3,2.419)	0.764
Πόσα είναι τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου;	-0.644	0.525 (0.069,4.025)	0.535
Ποιος ο συνολικός αριθμός των στελεχών της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου;	0.039	1.039 (0.882,1.225)	0.644
Υπάρχει παροχή επιπρόσθετων υπηρεσιών (π.χ. συμβουλευτικού χαρακτήρα) στην Εταιρία σας από τον Ελεγκτικό Οίκο στον οποίο εργάζεται ο εξωτερικός/τακτικός Ορκωτός Ελεγκτής που διεξήγαγε τον τελευταίο έλεγχο;			
Ναι	0.916	2.500 (0.552-11.330)	0.235
Όχι	Κατ. αναφοράς		
OR=Odds Ratio, CI=Confidence Interval			
*p<0.05			

Πίνακας 4. Λογαριθμιστική παλινδρόμηση για τα μονοπαραγοντικά μοντέλα

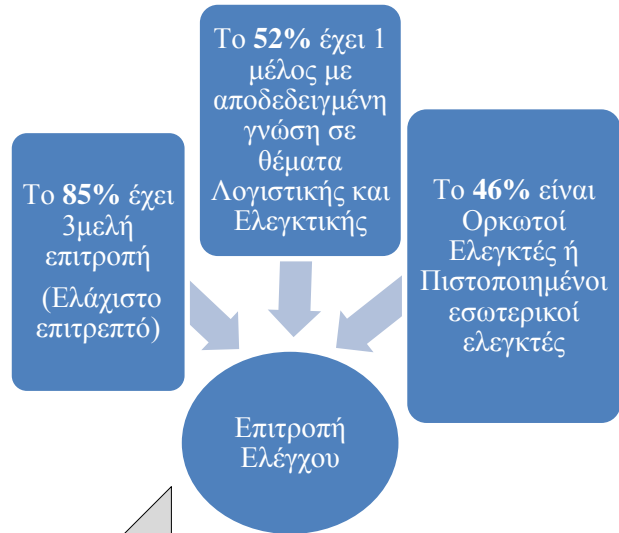
5.3 ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

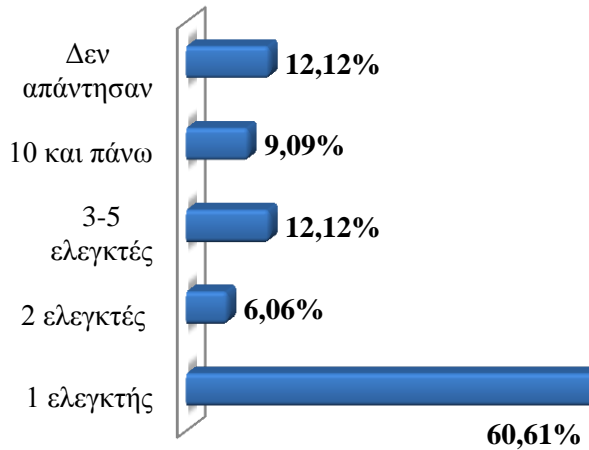
Το 45% των συμμετεχόντων κατέχουν σχετική επαγγελματική πιστοποίηση

Στο **64%** του δείγματος δεν έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο της σύγκρουσης συμφερόντων

Αριθμός των στελεχών του Τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου

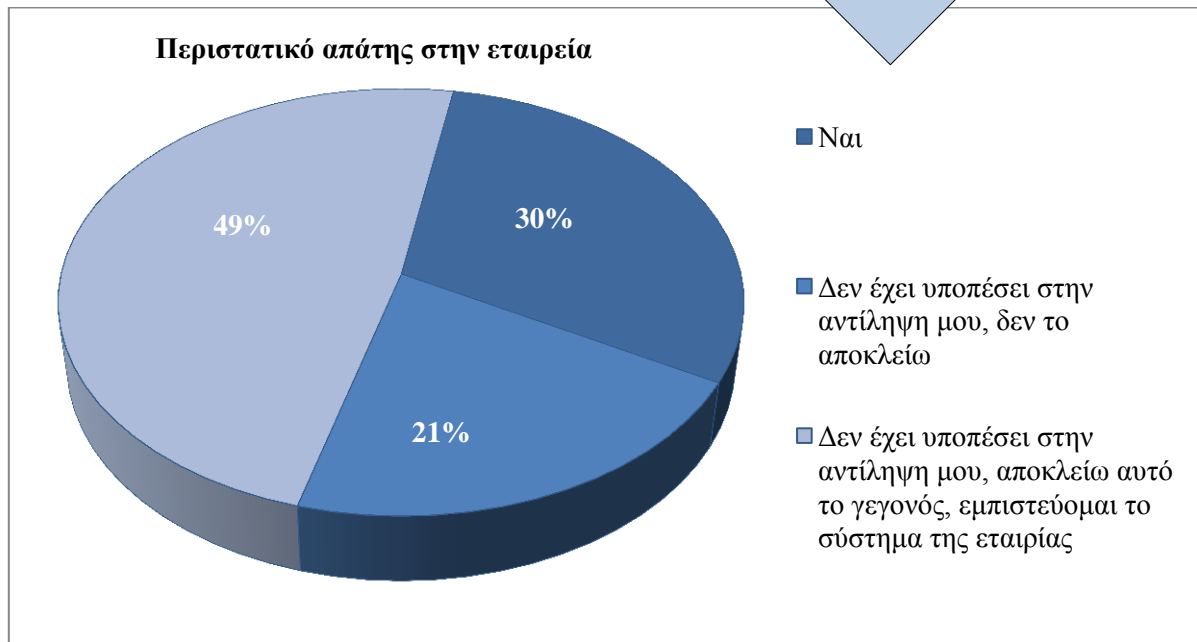

Στο **55%**, κανένα στέλεχος του Εσωτερικού Ελέγχου δεν κατέχει σχετική πιστοποίηση

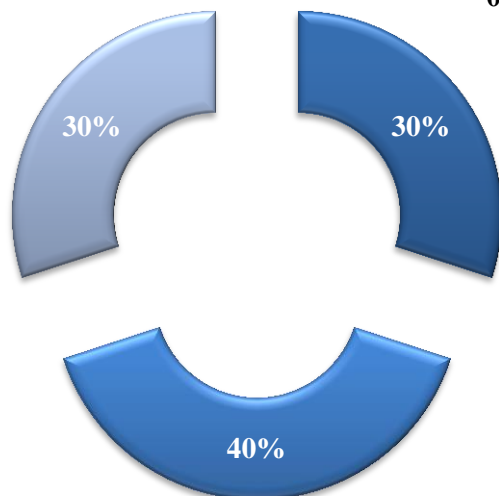
Στο **76%** του δείγματος το τμήμα Εσωτερικού ελέγχου δεν έχει αξιολογηθεί ποτέ από ανεξάρτητο φορέα

Το **49%** εμφανίζει μία σιγουριά στο σύστημα της εταιρίας του, σχετικά με το σύνθετο και συνεχώς εξελισσόμενο φαινόμενο της εταιρικής απάτης

Περιστατικό απάτης στην εταιρεία

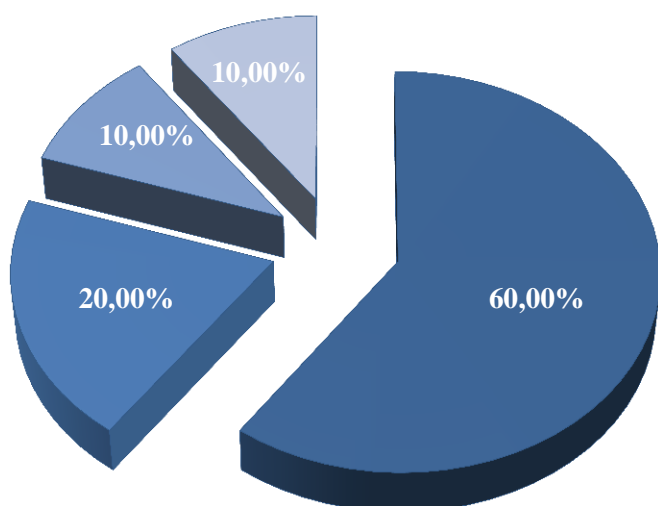

Η μορφή απάτης που υπέστησαν οι 10 εταιρίες (30%) που απάντησαν θετικά

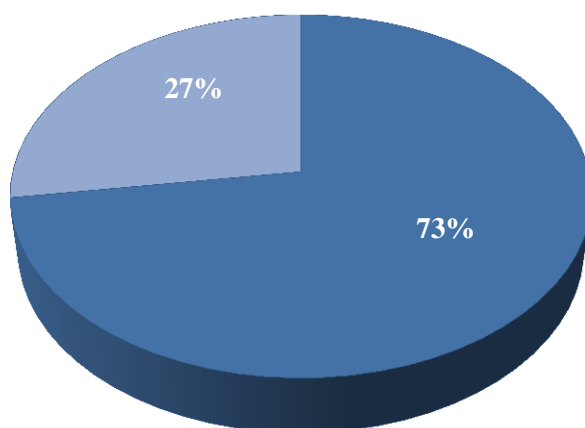
- Διαφθορά – Δωροδοκία στελεχών – Συνομοσία
- Κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων – οικονομική υπεξαίρεση
- Παραποίηση οικονομικών καταστάσεων – Πλαστογραφία

Πώς ανιχνεύτηκε η απάτη

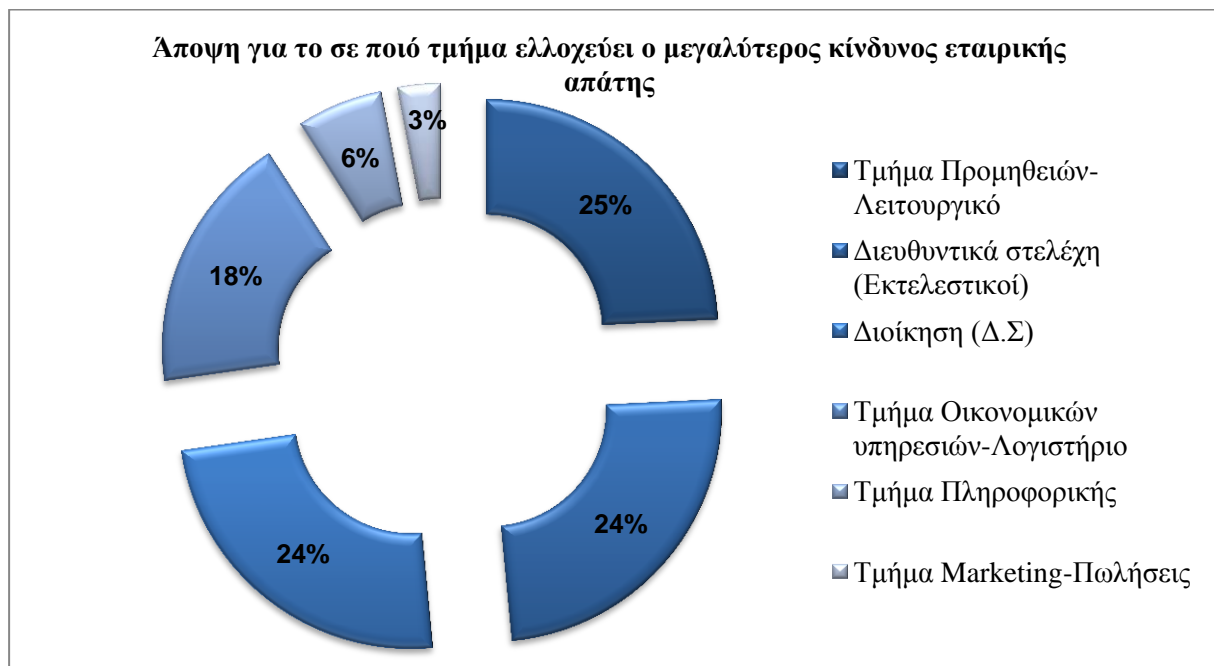
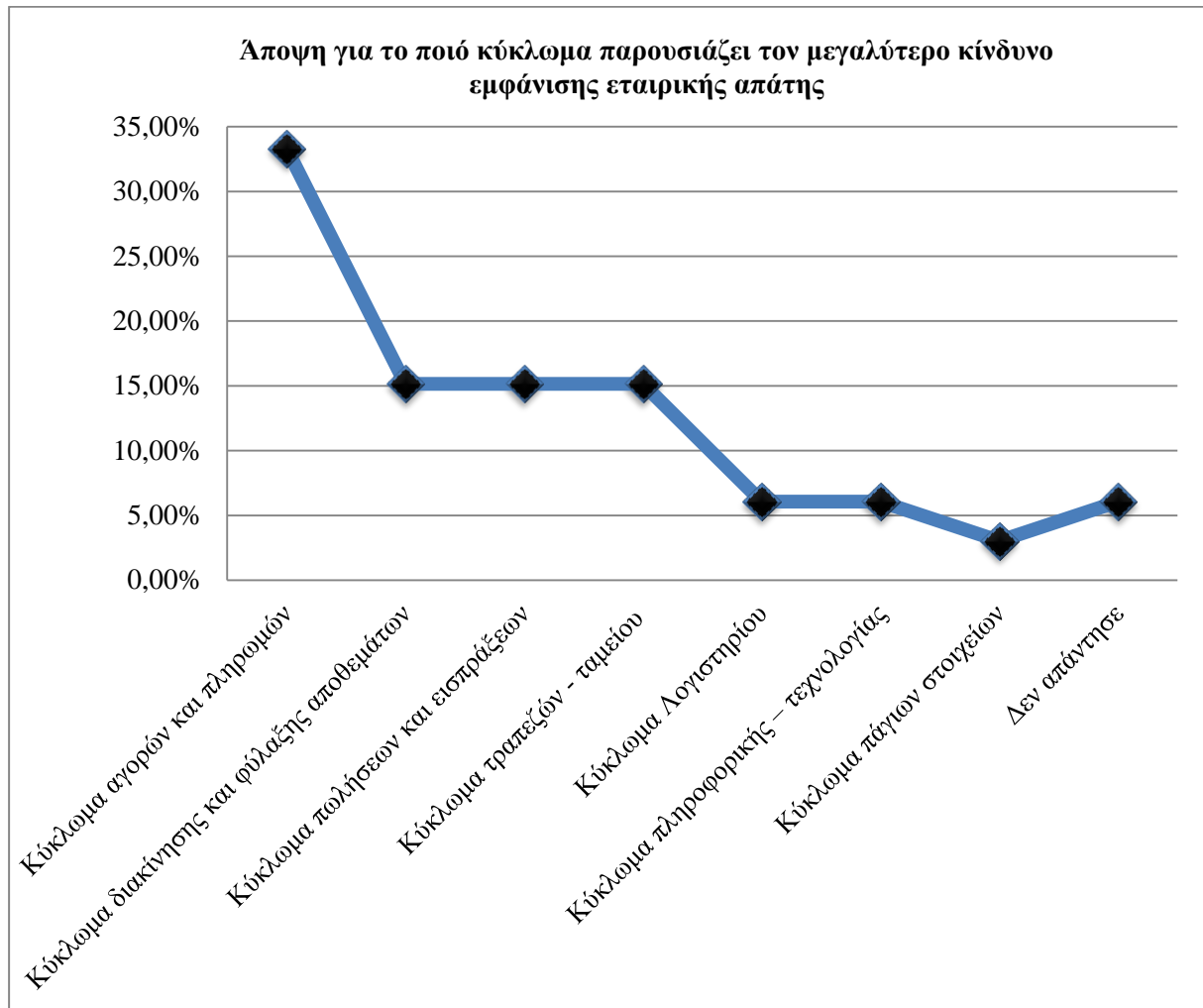

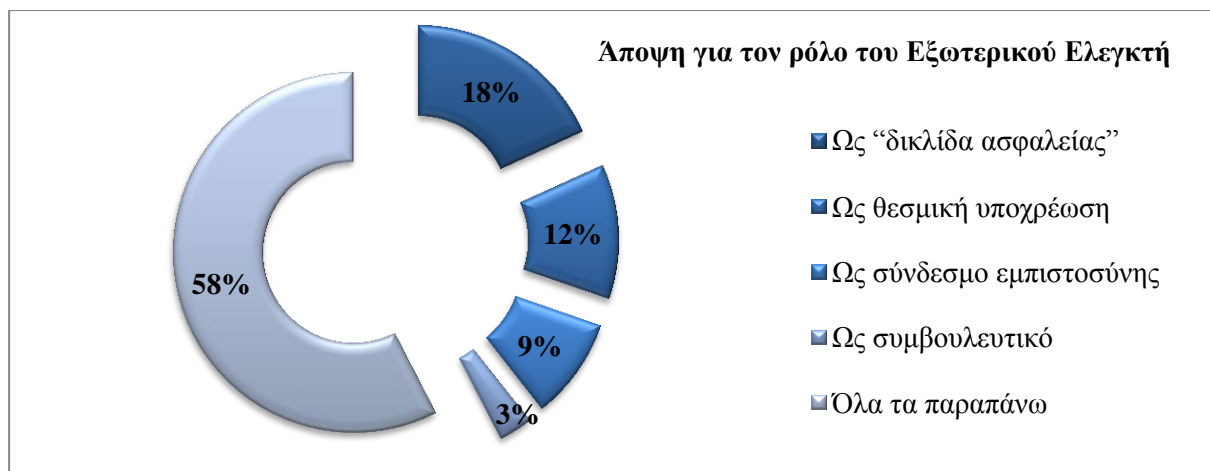
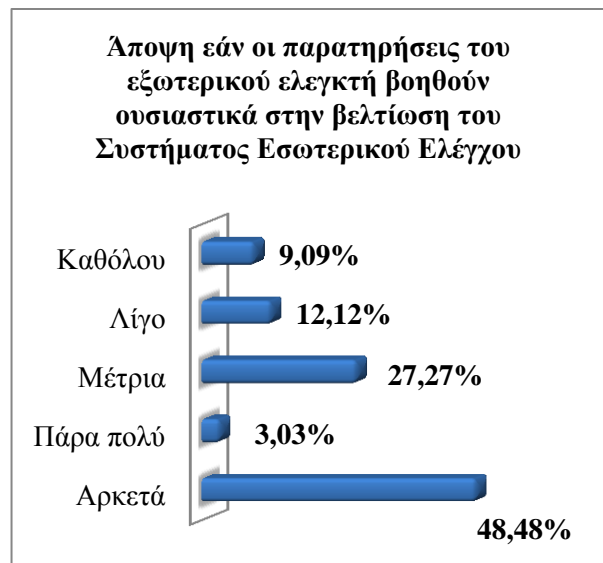
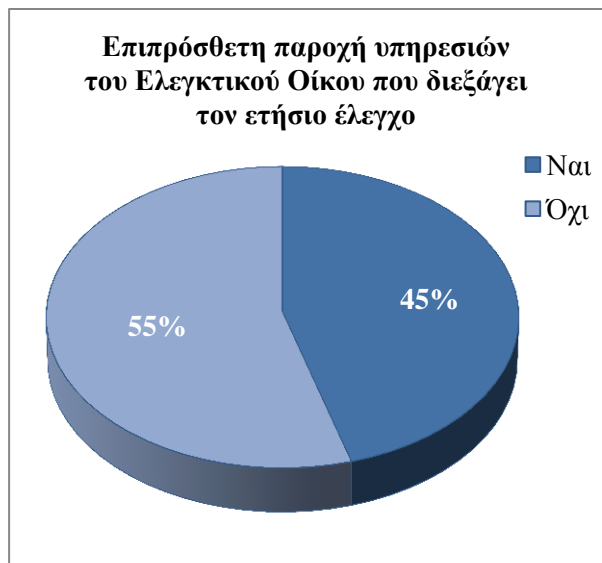
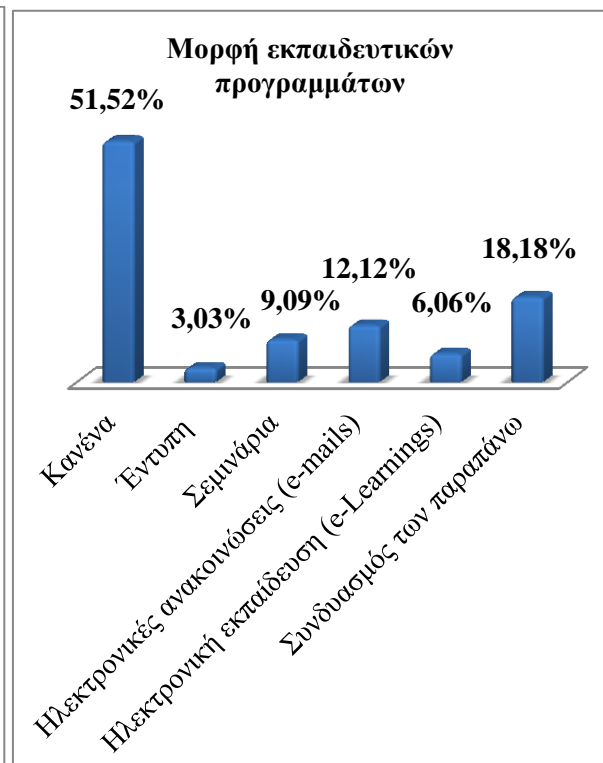
- Από πληροφόρηση (whistleblowing), εσωτερική ή εξωτερική
- Εσωτερικός έλεγχος
- Τακτικός έλεγχος Ορκωτού ελεγκτή
- Τυχαία

Υπάρχει στην εταιρία γραμμή ανωνύμων καταγγελιών

- Όχι
- Ναι

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της παρούσας εργασίας, είναι η ανασκόπηση του φαινομένου της εταιρικής απάτης σε παγκόσμιο επίπεδο και εν συνεχεία, μέσω εμπειρικής έρευνας, η διερεύνηση της, στην περίπτωση των εισηγμένων εταιριών στο Ελληνικό Χρηματιστήριο, καθώς και η αντίληψη που επικρατεί για τον ρόλο των Ορκωτών ελεγκτών επί του θέματος.

Μέσα από την επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, αρθρογραφίας και των τελευταίων ερευνών, κατέστη σαφές το γεγονός ότι η εταιρική απάτη είναι μία δραστηριότητα, η οποία εξελίσσεται συνεχόμενα, ιδιαίτερα σε περιόδους πρωτόγνωρων συνθηκών, όπως αυτές που δημιουργήθηκαν για τον περιορισμό της εξάπλωσης της πανδημίας Covid-19 και συνεχίζουμε να βιώνουμε.

Από τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, προκύπτουν ότι, οι κυριότερες μορφές εταιρικής απάτης που υπέστησαν οι εταιρίες που απάντησαν θετικά στο σχετικό ερώτημα (30% του δείγματος) ήταν, I. η διαφθορά – δωροδοκία στελεχών – συννομοψία, II. η κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων – οικονομική υπεξαίρεση και III. η παραποίηση οικονομικών καταστάσεων – πλαστογραφία.

Σύμφωνα με την άποψη των ερωτηθέντων, τα επίμαχα τμήματα από τα οποία ελλοχεύει ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την εμφάνιση εταιρικής απάτης είναι I. από το Τμήμα Προμηθειών-Λειτουργικό, II. από τα Διευθυντικά στελέχη (Εκτελεστικοί), III. από τη Διοίκηση (Δ.Σ) και IV. από το Τμήμα Οικονομικών υπηρεσιών-Λογιστήριο.

Κατά τους προαναφερθέντες, τα κυκλώματα με το μεγαλύτερο κίνδυνο εμφάνισης εταιρικής απάτης είναι I. το κύκλωμα αγορών και πληρωμών, II. το κύκλωμα διακίνησης και φύλαξης αποθεμάτων, III. το κύκλωμα πωλήσεων και εισπράξεων, IV. το κύκλωμα τραπεζών – ταμείου και τέλος V. το κύκλωμα του Λογιστηρίου.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της παρούσης, η αποτελεσματικότερη μέθοδος ανίχνευσης είναι η πληροφόρηση\καταγγελία (Tip, whistleblowing) και ακολουθεί ο εσωτερικός έλεγχος και ο έλεγχος του εξωτερικού ελεγκτή. Όλα τα παραπάνω συμπίπτουν κυρίως με τα ευρήματα των μελετών του ACFE (2020) και εν μέρη με αυτά των EY (2018) και PwC (2018).

Το οξύμωρο στην ελληνική περίπτωση είναι το γεγονός, ότι ενώ όλο και περισσότερες μελέτες επιβεβαιώνουν πως η πληροφόρηση\καταγγελία είναι η αποδοτικότερη μέθοδος ανίχνευσης της εταιρικής απάτης, μόλις το 27% των συμμετεχόντων έχουν υιοθετήσει την λειτουργία γραμμής ανωνύμων καταγγελιών (σύμφωνα τον ACFE 2020, το 33% των

καταγγελιών προήλθε μέσω τηλεφώνου - hotline και ηλεκτρονικών μηνυμάτων). Σημειωτέο το γεγονός ότι οι 6 εκ των 10 συμμετεχόντων εταιριών, που υπέστησαν απάτη και ανιχνεύτηκε μέσω πληροφόρησης, ακόμα και σήμερα δεν έχουν υιοθετήσει την εν λόγω γραμμή επικοινωνίας.

Το παραπάνω σχόλιο συμπλέει και με αυτό του Διευθύνοντος Συμβούλου της ΕΥ Ελλάδας, κ. Παπάζογλου (2020), ο οποίος κατά την παρουσίαση των ευρημάτων της έρευνας EY Attractiveness Survey Ελλάδα 2020, ανέφερε χαρακτηριστικά ότι στην Ελλάδα η πρακτική του whistleblowing δεν είναι ανεπτυγμένη, καθώς οι περισσότερες εταιρίες δεν διαθέτουν ούτε συστήματα εσωτερικών αναφορών ούτε δικλίδες έγκαιρης ανίχνευσης απάτης.

Σχετικά με την άποψη των συμμετεχόντων για τον ρόλο του εξωτερικού ελεγκτή, Το 58% αναγνωρίζει τον πολύ επίπεδο ρόλο του Ορκωτού ελεγκτή (σύνδεσμος εμπιστοσύνης, δικλείδα ασφαλείας, συμβουλευτικός), με ένα 12% να δηλώνει ότι τον αντιμετωπίζει μόνο ως θεσμική υποχρέωση. Το 51% θεωρεί ότι οι τυχόν παρατηρήσεις και τα ευρήματα του εξωτερικού/τακτικού Ορκωτού Ελεγκτή έχουν βοηθήσει ουσιαστικά στην βελτίωση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της Εταιρίας, ενώ το υπόλοιπο 49% από μέτρια έως καθόλου.

Το 45% των ερωτηθέντων, δήλωσαν ότι υφίσταται επιπρόσθετη παροχή υπηρεσιών (π.χ. συμβουλευτικού χαρακτήρα) από τον Ελεγκτικό Οίκο που διεξήγαγε τον τελευταίο τακτικό έλεγχο. Οι πρόσφατες οδηγίες της ΕΛΤΕ (ανακοίνωση 11/2020) σχετικά με την μέγιστη διάρκεια της ανάθεσης ελέγχου ενός ορκωτού ελεγκτή και τις διαγωνιστικές διαδικασίες που θα υιοθετηθούν, για την εναλλαγή των ορκωτών ελεγκτών, εκτιμάται ότι θα ενισχύσουν την δυναμική, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος οικειότητας και να ενισχυθεί η ανεξαρτησία των ορκωτών ελεγκτών, ο επαγγελματικός σκεπτικισμός και να αυξηθεί η ποιότητα του ελέγχου.

Με την συμμόρφωση του νέου Νόμου 4706/2020, περί εταιρικής διακυβέρνησης και την ενίσχυση του ρόλου των ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, αναμένεται και μεταβολή της δομής τους. Από τα ευρήματα της παρούσης το 58% των συμμετεχόντων είχαν 2 μη εκτελεστικά ανεξάρτητα μέλη που αφορά και στον υποχρεωτικό αριθμό.

Στο 61% των συμμετεχόντων το τμήμα εσωτερικού ελέγχου είναι μονομελές, σημειωτέο το γεγονός ότι σε 11 εκ των 33 εταιριών που συμμετείχαν και διαθέτουν έναν εσωτερικό ελεγκτή, ο συνολικός αριθμός προσωπικού είναι πάνω από 100 άτομα. Επιπλέον, άξιο αναφοράς είναι ότι στο 55% του δείγματος κανένας εσωτερικός ελεγκτής δεν έχει Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις, Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.
Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

σχετική επαγγελματική πιστοποίηση. Το 76% του δείγματος δεν έχει υλοποιήσει ποτέ αξιολόγηση της Μονάδας εσωτερικού ελέγχου από ανεξάρτητο πιστοποιημένο αξιολογητή (External Quality Assessment Review).

Σχετικά με την Επιτροπή Ελέγχου των συμμετεχόντων, στο 85% αποτελείται από 3 μέλη, ενώ στο 52% υπάρχει μόνο ένα μέλος με αποδεδειγμένη επαρκή γνώση σε θέματα Λογιστικής και Ελεγκτικής, στο 46% το μέλος αυτό είναι Ορκωτός ελεγκτής ή Πιστοποιημένος εσωτερικός ελεγκτής.

Από την έρευνα, πηγάζει το συμπέρασμα ότι οι συμμετέχουσες εταιρίες δεν δίνουν την απαιτούμενη σημασία, στην εκπαίδευση του προσωπικού πάνω σε θέματα απάτης και υιοθέτησης της ‘κουλτούρας της ακεραιότητας’, καθώς πάνω από το 60% των ερωτηθέντων δεν διεξάγει ανάλογα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Τέλος το 67% του δείγματος, συνεργάζεται με μία από τις 6 μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρίες (Grant Thornton: 25%, ΣΟΛ Crowe: 12%, Deloitte: 9%, PwC: 9%, EY: 9%, KPMG: 3%), το 9% με μικρότερες πολυεθνικού σχήματος (BDO Ορκωτοί Ελεγκτές Α.Ε: 6%, MAZARS: 3%) και το υπόλοιπο 24% με εγχώριες ελεγκτικές εταιρίες.

Σε επίπεδο αναλυτικής στατιστικής, δυστυχώς δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές επιδράσεις των μεταβλητών στην εμφάνιση ή όχι της εταιρικής απάτης. Είναι πολύ πιθανό, με μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων, να προέκυπταν σημαντικότερα στατιστικά αποτελέσματα.

Η συμβολή της παρούσας εργασίας, εναπόκειται, μέσω της ανασκόπησης της θεωρητικής βάσης του εξεταζόμενου φαινομένου και των λοιπών παραγόντων που το επηρεάζουν, I. στην συγκέντρωση, ανάλυση και παρουσίαση, των σημαντικότερων επιστημονικών προσεγγίσεων καθώς και των μεθόδων ανίχνευσης, επίλυσης και πρόληψης του, II. Στην αναφορά των σοβαρότερων περιπτώσεων εταιρικής απάτης, με βάση το κόστος ζημίας που προκάλεσαν, κατά την τελευταία εικοσαετία, και έλαβαν μέρος τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε εγχώριο επίπεδο. Σε δεύτερο χρόνο, μέσω της εμπειρικής έρευνας δημιουργούνται πρωτογενή δεδομένα τα οποία μπορούν να αποτελέσουν βάση για μετέπειτα έρευνα και μελέτη. Επιπροσθέτως, τα αποτελέσματα της παρούσας μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ενδείξεις, για την βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των εταιριών κάθε επιπέδου, που αντιμετωπίζουν τον ερευνητικό προβληματισμό.

Στο εγγύς μέλλον, προτείνεται να γίνει διεύρυνση της παρούσας έρευνας, με προσθήκη μεταβλητών και προσπάθεια συλλογής μεγαλύτερου αριθμού συμμετεχόντων, προκειμένου να διερευνηθεί εάν υφίστανται στατιστικά σημαντικές επιδράσεις των επιλεχθέντων μεταβλητών στην εμφάνιση ή όχι της εταιρικής απάτης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ Ελληνικά Χρηματιστήρια – Χρηματιστήριο Αθηνών Ανώνυμη Εταιρεία Συμμέτοχων (2015), *‘Κανονισμός Επιτροπής Ελέγχου’* Έκδοση 4.0 - 28/9/2015
- ❖ Ελληνικό Συμβούλιο Εταιρικής Διακυβέρνησης – ΕΣΕΔ (2013), *‘Ελληνικός Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης για τις Εισηγμένες Εταιρίες’* ΕΣΕΔ 10/2013
- ❖ ΕΛΤΕ (2010), *‘Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και Διεθνή Πρότυπα Δικλίδων Ασφαλείας’* Μεταφράστηκαν στην ελληνική γλώσσα από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (ΣΟΕΛ) κατ’ εξουσιοδότηση της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ) και αναπαράγονται στο παρόν εγχειρίδιο με την έγκριση της IFAC
- ❖ Υπουργείο Δικαιοσύνης (2019), *‘Ποινικός Κώδικας - Ν. 4619/2019 – Άρθρο 386’* Δεύτερο βιβλίο-εικοστό τρίτο κεφάλαιο - εγκλήματα κατά περιουσιακών αγαθών – 01/07/2019 (Ημερομηνία ισχύος)
- ❖ Υπουργείο Οικονομικών (2020), *‘Εταιρική διακυβέρνηση ανωνύμων εταιρειών, σύγχρονη αγορά κεφαλαίου, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/828 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, μέτρα προς εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1131 και άλλες διατάξεις. Ν - 4706/2020’* ΦΕΚ Α 136/17.07.2020
- ❖ Υπουργείο Οικονομικών (2013), *‘Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε) – Ν. 4172/2013’* ΦΕΚ Α 167 – 23/7/2013
- ❖ Albrecht W.S, Romney M.B, Howe K.R (1984), *‘Deterring Fraud: The Internal Auditor's Perspective’* 1St Edition
- ❖ Association of Certified Fraud Examiners (2020), *‘Report to the nations – 2020 global study on occupational fraud and abuse’* 11th study
- ❖ Association of Certified Fraud Examiners (2019), *‘Fraud Examiners Manual’* International Edition
- ❖ COSO (2019), *‘Internal control–integrated framework An Implementation Guide for the Healthcare Provider Industry’*, COSO-Crowe
- ❖ Cressey D.R, (1953) *‘Other people's money; a study of the social psychology of embezzlement.’*
- ❖ Krambia-Kapardis M, (2016) *‘Corporate fraud and corruption: A holistic approach to preventing financial crises’* Springer.
- ❖ OECD (2019), *‘OECD Corporate Governance Factbook 2019’* OECD Publishing,

- ❖ OECD (2015), 'G20/OECD Principles of Corporate Governance' OECD Publishing, Paris
- ❖ Wells J.T, (2017) '*Corporate Fraud Handbook: Prevention and Detection*' Fifth Edition

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ Ahmad, A. A. B. (2019), '*The Extent of Jordanian External Auditor Commitment in Applying ISA "240 "and its Effect in Reducing Fraud in Financial Statement.*' International Journal of Business and Social Science, 10(2).
- ❖ Alabede, J. (2012), '*The role, compromise and problems of the external auditor in corporate governance.*' Research Journal of Finance and Accounting, 3(9).
- ❖ Albrecht, C., Holland, D., Malagueño, R., Dolan, S., & Tzafrir, S. (2015), '*The role of power in financial statement fraud schemes*', Journal of Business Ethics, 131(4), pp. 803-813
- ❖ Albrecht, C., Kranacher, M. J., & Albrecht, S. (2008). '*Asset misappropriation research white paper for the institute for fraud prevention*' Institute for Fraud Prevention, Research studies.
- ❖ Altman, E. I. (1968), '*Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy.*' The journal of finance, 23(4), pp 589-609.
- ❖ Apandi, R. N. N. (2018), '*Audit Tenure and Investor's Perception on Audit Quality Before and After Implementation of The SA 240.*' Research Journal of Finance and Accounting, 9(2), pp. 128-138.
- ❖ Bakri, H. H. M., Mohamed, N., & Said, J. (2017). '*Mitigating asset misappropriation through integrity and fraud risk elements*', Journal of Financial Crime.
- ❖ Bănărescu, A. (2015), '*Detecting and preventing fraud with data analytics.*' Procedia economics and finance, 32, pp. 1827-1836.
- ❖ Beneish, M. D. (1999), '*The detection of earnings manipulation.*' Financial Analysts Journal, 55(5), pp. 24-36.
- ❖ Benford, F. (1938), '*The law of anomalous numbers.*' Proceedings of the American philosophical society, pp. 551-572.
- ❖ Coates, I. V., & John, C. (2007), '*The goals and promise of the Sarbanes-Oxley Act.*' Journal of economic perspectives, 21(1), pp. 91-116.

- ❖ Crowe Horwath, Marks J.T. (2011), *'Why the Fraud Triangle is No Longer Enough'*, Crowe Horwath
- ❖ Dechow, P. M., Ge, W., Larson, C. R., & Sloan, R. G. (2011), *'Predicting material accounting misstatements.'* Contemporary accounting research, 28(1), pp. 17-82.
- ❖ Denis D. K. & McConnell J. J. (2003), *'International corporate governance'* Journal of financial and quantitative analysis, 38(1), pp. 1-36.
- ❖ Dorminey, J. W., Fleming, A. S., Kranacher, MJ., Riley, R. A. Jr. (2010), *'Beyond the Fraud Triangle'* The CPA Journal, New York Vol. 80, Iss. 7, pp. 17-23,3.
- ❖ Drábková, Z. (2016), *'Models of detection of manipulated financial statements as part of the internal control system of the entity.'* ACRN Oxford Journal of Finance and Risk Perspectives Special Issue of Finance Risk and Accounting Perspectives, 5(1), pp. 227-235.
- ❖ Drogalas, G., Pazarskis, M., Anagnostopoulou, E., & Papachristou, A. (2017), *'The effect of internal audit effectiveness, auditor responsibility and training in fraud detection'*, Accounting and Management Information Systems, 16(4), pp. 434-454.
- ❖ Dyck, A., Morse, A., & Zingales, L. (2010), *'Who blows the whistle on corporate fraud?'*, The journal of finance, 65(6), pp. 2213-2253.
- ❖ Earley, C. E. (2015). *'Data analytics in auditing: Opportunities and challenges'*, Business Horizons, 58(5), pp. 493-500.
- ❖ EY, (2020), *'Attractiveness Survey: Ελλάδα 2020'*, EY Greece
- ❖ EY, (2018), *'Παγκόσμια έρευνα EY για την εταιρική απάτη 2018 - Global Fraud Survey 2018 Ευρήματα για την Ελλάδα Ιούλιος 2018'*, Publication-EY,
- ❖ EY, (2016), *'Ιστορίες Επιχειρηματικής Απάτης'*, Publication-EY fraud articles,
- ❖ Gorshunov, M. A., Armenakis, A. A., Feild, H. S., & Vansant, B. (2020). *'The Sarbanes-Oxley Act of 2002: Relationship to Magnitude of Financial Corruption and Corrupt Organizational Cultures.'* Journal of Management, 21(2), 73.
- ❖ Hashim, H. A., Salleh, Z., Mohamad, N. R., Anuar, F. S., & Ali, M. M. (2019), *'Auditors' Perceptions towards their Role in Assessing, Preventing and Detecting Business Fraud.'* International Journal of Innovation, Creativity and Change, 5(2), pp. 847-862.
- ❖ Hassink, H., Meuwissen, R., & Bollen, L. (2010), *'Fraud detection, redress and reporting by auditors'*. Managerial Auditing Journal.

- ❖ Herath, S. K., & Walker, S. A. (2019), '*How effective is Sarbanes-Oxley in the accounting profession—Is it accomplishing its Original Objectives?.*' *The Business & Management Review*, 10(2), pp. 98-107.
- ❖ Hijazi, W., & Mahboub, R. (2019), '*Auditors Perceptions Towards the Effectiveness of the International Standard on Auditing 240 Red Flags: Evidence From Lebanon.*' *International Journal of Economics & Business Administration (IJEBA)*, 7(1), pp. 162-173.
- ❖ Hochberg, Y. V., Sapienza, P., & Vissing-Jørgensen, A. (2009). '*A lobbying approach to evaluating the Sarbanes-Oxley Act of 2002.*' *Journal of Accounting Research*, 47(2), pp. 519-583.
- ❖ Hostak, P., Lys, T., Yang, Y. G., & Carr, E. (2013), '*An examination of the impact of the Sarbanes–Oxley Act on the attractiveness of US capital markets for foreign firms.*' *Review of Accounting Studies*, 18(2), pp. 522-559.
- ❖ Jeppesen, K. K. (2019), '*The role of auditing in the fight against corruption.*' *The British Accounting Review*, 51(5), 100798.
- ❖ Kassem, R., & Higson, A. (2012), '*Financial reporting fraud: are standards' setters and external auditors doing enough?.*' *International Journal of Business and Social Science*, 3(19), pp. 283-290.
- ❖ Kassem, R., & Higson, A. (2012), '*The new fraud triangle model.*' *Journal of emerging trends in economics and management sciences*, 3(3), pp. 191-195
- ❖ KPMG (2016), '*Global profiles of the fraudster.*', KPMG International,
- ❖ Lakshmi, P., & Menon, G, (2016). '*Forensic accounting: A checkmate for corporate fraud.*' *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 12(9), pp. 453-460.
- ❖ Liu, X. (2016), '*Corruption culture and corporate misconduct.*' *Journal of Financial Economics*, 122(2), pp.307-327
- ❖ Mangala, D., & Kumari, P. (2015), '*Corporate fraud prevention and detection: Revisiting the literature.*' *Journal of Commerce & Accounting Research*, 4(1), pp. 35-45.
- ❖ Mehta, A., & Bhavani, G. (2017), '*Application of forensic tools to detect fraud: The case of Toshiba.*' *Journal of Forensic and Investigative Accounting*, 9(1), pp. 692-710.
- ❖ Palazuelos, E., Crespo, Á. H., & del Corte, J. M. (2018), '*Accounting information quality and trust as determinants of credit granting to SMEs: the role of external audit.*' *Small Business Economics*, 51(4), pp. 861-877.

- ❖ PwC (2018), *'Pulling fraud out of the shadows Global Economic Crime and Fraud Survey 2018'* PwC / PwC Ελλάδας,
- ❖ PwC (2011), *'Παγκόσμια Έρευνα για το Οικονομικό Έγκλημα Ελλάδα 2011'* PricewaterhouseCoopers AE και PricewaterhouseCoopers Business Solutions AE,
- ❖ Salleh S.M. & Rohana O. (2016), *'Board of Director's Attributes as Deterrence to Corporate Fraud'* Procedia Economics and Finance 35, pp. 82-91
- ❖ Saputra, I. G., & Yusuf, A. (2019), *'The Role of Internal Audit in Corporate Governance and Contribution to Determine Audit Fees for External Audits.'* Journal of Finance, 7(1), pp. 1-5.
- ❖ Suh J. B., Shim, H. S. & Button M. (2018), *'Exploring the impact of organizational investment on occupational fraud: Mediating effects of ethical culture and monitoring control'* International Journal of Law, Crime and Justice 53, pp. 46-55.
- ❖ Sule, S., Yusof, N. Z. M., & Bahador, K. M. K. (2019), *'Users' Perceptions on Auditors' Responsibilities for Fraud Prevention, Detection and Audit Expectation GAP in Nigeria.'* Asian Journal of Economics, Business and Accounting, 1-10.
- ❖ Sutherland E. H. (1949), *'White Collar Crime'* New York: The Dryden Press, pp 272 \$3
- ❖ Vakkur, N. V., McAfee, R. P., & Kipperman, F. (2010). *'The unintended effects of the Sarbanes–Oxley Act of 2002.'* Research in Accounting Regulation, 22(1), pp. 18-28.
- ❖ Vousinas G.L. (2019), *'Advancing theory of fraud: the S.C.O.R.E. model'* Journal of Financial Crime, Vol. 26 Issue: 1, pp.372-381
- ❖ Wagner, S., & Dittmar, L. (2006). *'The unexpected benefits of Sarbanes-Oxley.'* Harvard business review, 84(4), 133.
- ❖ Wolfe D. T., Hermanson D. R. (2004), *'The Fraud Diamond: Considering the Four Elements of Fraud.'* CPA Journal 74.12, pp. 38-42
- ❖ Zager, L., Malis, S. S., & Novak, A. (2016), *'The role and responsibility of auditors in prevention and detection of fraudulent financial reporting'*. Procedia Economics and Finance, 39(2), pp. 693-700.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- ❖ Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Εποπτεία, http://www.hcmc.gr/el_GR/web/portal/epoeis
- ❖ Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και ελέγχων,
<http://www.elte.org.gr/images/files/pdf/Elegktika-Protipa/Diethni-Protypa-Elegxou.pdf>
- ❖ Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA),
<https://global.theiia.org/about/about-internal-auditing/Pages/About-Internal-Auditing.aspx>
- ❖ Μηχανές αναζήτησης:
<https://www.academia.edu/> , <https://scholar.google.com/> ,
- ❖ Νομοθεσία Ηνωμένου Βασιλείου, *UK Public General Acts – Fraud Act 2006 c.35*,
<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/35/contents>
- ❖ Ομοσπονδιακό Γραφείο Ερευνών των ΗΠΑ (F.B.I), *Scams and Safety – Common Fraud Schemes, White-Collar Crime*,
<https://www.fbi.gov/scams-and-safety/common-fraud-schemes/business-fraud>
<https://www.fbi.gov/investigate/white-collar-crime>
- ❖ Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και ανάπτυξης (OECD)
<http://www.oecd.org/corporate/principles-corporate-governance/>
<https://www.oecd.org/corporate/corporate-governance-factbook.htm>
- ❖ Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, *Ιστορικό, Το επάγγελμα του ΟΕΛ-Θεμελιώδεις Αρχές, έργο*, <https://www.soel.gr/el/>
- ❖ Υπουργείο Δικαιοσύνης, *Ποινικός Κώδικας - Ν. 4619/2019 – Άρθρο 386*,
<https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2019/10/%CE%A0%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%9A%CF%8E%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%82.pdf>
- ❖ Υπουργείο Οικονομικών, *Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε) – Ν. 4172/2013*,
<http://www.opengov.gr/minfin/wp-content/uploads/downloads/2013/07/KODIKAS-FOROLOGIAS-EISODIMATOS.pdf>
- ❖ Χρηματιστήριο Αθηνών, *Η εταιρεία, Λειτουργίες, ΕΣΕΑ, Κώδικας-Εισηγμένες*,
<https://www.athexgroup.gr/el/web/guest/home>
- ❖ ACFE, <https://www.acfe.com/>

- ❖ American Sociological Association (Αμερικάνικη Κοινωνιολογική Ένωση), *Edwin H. Sutherland (1883-1950)* <https://www.asanet.org/edwin-h-sutherland>
- ❖ BBC, <https://www.bbc.com/news/business-29041396> ,
<https://www.bbc.com/news/business-11958133>,
<https://www.bbc.com/news/world-asia-india-32229847>,
<https://www.bbc.com/news/business-23156879>,
<https://www.bbc.com/news/business-39194395>,
<https://www.bbc.com/news/business-54597256>,
<https://www.bbc.com/news/world-europe-55004864>
- ❖ Bloomberg, <https://www.bloombergquint.com/businessweek/hp-s-long-legal-war-over-a-10-billion-takeover-heads-to-a-close>,
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-05-15/china-blacklists-six-executives-linked-to-4-3-billion-fraud>
- ❖ CNN, <https://edition.cnn.com/2013/07/02/us/enron-fast-facts/index.html>,
- ❖ COSO, <https://www.coso.org/Documents/COSO-CROWE-COSO-Internal-Control-Integrated-Framework.pdf>
- ❖ Deutsche Welle (DW), <https://www.dw.com/en/big-money-big-fraud-the-story-of-a-german-conman/av-52867537>, <https://www.dw.com/en/german-state-absolved-in-flowtex-case/a-1659823> , <https://www.dw.com/en/wirecard-committed-elaborate-and-sophisticated-fraud-say-auditors/a-53942273>
- ❖ EY, [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-fraud-articles/\\$FILE/ey-fraud-articles.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-fraud-articles/$FILE/ey-fraud-articles.pdf) ,
https://energypress.gr/sites/default/files/media/ereyna_ey_gia_tin_etairiki_apati_eyrim_ata_gia_tin_ellada.pdf , https://www.ey.com/el_gr/attractiveness/20/ey-attractiveness-survey-2020
- ❖ Financial Times, <https://www.ft.com/content/fe47176c-ac86-11d9-bb67-00000e2511c8>,
<https://www.ft.com/content/c275dc7c-cd3a-11dd-9905-000077b07658>,
<https://www.ft.com/content/9d477604-cec6-11dc-877a-000077b07658>
- ❖ Fraud-Magazine, <https://www.fraud-magazine.com/article.aspx?id=2147483732>,
<https://www.fraud-magazine.com/article.aspx?id=4294997970>
- ❖ IAASB, <https://www.iaasb.org/publications/1>,
- ❖ KPMG, <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2016/05/profiles-of-the-fraudster-an-illustrative-look-at-the-findings.html>

- ❖ Novartis Hellas S.A.C.I. (Novartis Greece), <https://www.novartis.gr/news/media-releases/i-novartis-epilyei-stis-ipa-ekkremais-ypotheseis-toy-nomoy-peri-praktikon>
- ❖ Ontario Securities Commission, https://www.osc.gov.on.ca/en/Proceedings_rad_20180709_sino-forest-2.htm
- ❖ PWC, https://www.pwc.com/gr/en/newsletters/Legal%20Flash%20-%20CG_gr_Final.pdf , <https://www.pwc.com/gr/en/surveys/assets/gecs2011.pdf>, <https://www.pwc.com/gx/en/news-room/docs/pwc-global-economic-crime-survey-report.pdf>
- ❖ Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-china-audit-papers-idUSKBN1H60E0>, <https://www.reuters.com/article/us-china-auditor-scandal-idUSKCN1UP0QE>
- ❖ The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2005/jun/04/germany>, <https://www.theguardian.com/business/2002/aug/09/corporatefraud.worldcom2>, <https://www.theguardian.com/business/2004/jul/09/corporatefraud1>, <https://www.theguardian.com/business/2004/oct/06/corporatefraud.businessqandas>, <https://www.theguardian.com/business/2008/jul/03/refco.fraud>, <https://www.theguardian.com/business/2015/jul/21/the-worlds-biggest-accounting-scandals-toshiba-enron-olympus>, <https://www.theguardian.com/world/2015/jul/21/toshiba-boss-quits-hisao-tanaka-accounting-scandal>, <https://www.theguardian.com/business/2002/jun/29/2>, <https://www.theguardian.com/business/2019/may/13/ex-autonomy-cfo-sushovan-hussain-five-years-hewlett-packard>
- ❖ The New York Times, <https://www.nytimes.com/2001/10/25/business/lernout-is-declared-insolvent.html>
- ❖ The Wall Street Journal, <https://www.wsj.com/articles/SB1025044139757626480> , <https://www.wsj.com/articles/sino-forest-accused-of-fraud-by-canada-regulator-1500048098>
- ❖ U.S Department of Justice, <https://www.justice.gov/usao-sdny/programs/victim-witness-services/united-states-v-bernard-l-madoff-and-related-cases>, <https://www.justice.gov/usao-edny/pr/former-chief-executive-officer-and-chief-financial-officer-china-medical-technologies> , <https://www.justice.gov/opa/pr/former-chairman-taylor-bean-whitaker-convicted-29-billion-fraud-scheme-contributed-failure>

- ❖ U.S Security and Exchange Commission, <https://www.sec.gov/news/press/2002-110.htm>, <https://www.sec.gov/news/press/2006/2006-58.htm>,
<https://www.sec.gov/litigation/litreleases/lr18044.htm>,
<https://www.sec.gov/news/press/2007/2007-205.htm>,
<https://www.sec.gov/news/press/2006-19.htm>,
<https://www.sec.gov/litigation/litreleases/2008/lr20834.htm>,
<https://www.sec.gov/news/press/2002-140.htm>,
<https://www.sec.gov/litigation/litreleases/lr17782.htm>,
<https://www.sec.gov/news/press/2003-70.htm>,
<https://www.sec.gov/litigation/litreleases/2008/lr20642.htm>,
<https://www.sec.gov/news/press/2004-148.htm>,
<https://www.sec.gov/news/press/2007/2007-217.htm>,
<https://www.sec.gov/news/press-release/2020-281>,

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

... Σεπτεμβρίου 2020

Αξιότιμοι Κύριοι/Κυρίες

Στα πλαίσια του διατμηματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Λογιστική και Ελεγκτική του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, διεξάγεται μία έρευνα σχετικά με την εταιρική απάτη στις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών εταιρείες και τον ρόλο των ορκωτών ελεγκτών.

Η αποτελεσματικότητα της έρευνας και η μελλοντική της χρήση ως αξιόπιστη πηγή αναφοράς, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα και την ποσότητα της πληροφόρησης. Προκειμένου να διασφαλιστεί η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος στην έρευνα, επιλέχθηκαν οι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών εταιρείες.

Σας ενημερώνουμε το γεγονός ότι τα στοιχεία σας είναι απόρρητα και το ερωτηματολόγιο ανώνυμο. Στην έρευνα θα τηρηθούν όλοι οι προβλεπόμενοι κανόνες ηθικής και δεοντολογίας. Οι απαντήσεις σας θα παραμείνουν απολύτως εμπιστευτικές και θα παρουσιαστούν μόνο υπό τη μορφή πινάκων και στατιστικών δεικτών. Επίσης, θα χρησιμοποιηθούν μόνο στο πλαίσιο της παρούσης έρευνας και για κανέναν άλλο σκοπό.

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου θα πρέπει να πραγματοποιηθεί αποκλειστικά από ένα από τα κατωτέρω αναφερόμενα στελέχη της εταιρίας και θα χρειαστούν περίπου δέκα (10) λεπτά. Η συμμετοχή σας είναι ιδιαίτερος σημαντική για την ολοκλήρωση και την επιτυχία της μελέτης.

Παρακαλείστε όπως συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο ακολουθώντας κάθε φορά τις οδηγίες. Κατόπιν της απαντήσεως του συνόλου των ερωτημάτων, παρακαλούμε όπως ψηφιοποιηθεί και αποσταλεί στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση azachos@hotmail.gr.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, εφόσον σας ενδιαφέρουν, θα είναι στην διάθεση σας. Παρακαλούμε επικοινωνήστε μαζί μας για οποιαδήποτε διευκρίνιση.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την πολύτιμη βοήθεια σας,

Με εκτίμηση,

Ζάχος Γ. Αντώνιος

MSc, CFE, CICA

Υπεύθυνος έρευνας

Μεταπτυχιακός φοιτητής

Τηλ: 6948481128

E-mail: azachos@hotmail.gr

Ανδρέας Γ. Κουτούπης

BSc (Honors), MSc, PhD, CMIIA, CIA, CICA, CCSA,

Επιβλέπων Καθηγητής Λογιστικής και Ελεγκτικής

Ερωτηματολόγιο Νο....

Ενότητα Ι. Δημογραφικά στοιχεία:

I. Από ποιόν συμπληρώνεται το ερωτηματολόγιο	
Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου - Πρόεδρος / Διευθύνων Σύμβουλος	
Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου - Αντιπρόεδρος	
Μέλος της Επιτροπής Ελέγχου	
Υπεύθυνος/η Εσωτερικός Ελεγκτής	
Εξωτερικός Ορκωτός Ελεγκτής	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

II. Φύλο	
Άντρας	
Γυναίκα	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

III. Ηλικία	
20-30	
31-40	
41-50	
51-60	
61-70	
71 και άνω	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

IV. Μορφωτικό επίπεδο	
Επαγγελματικές Πιστοποιήσεις (π.χ ΙΕΣΟΕΛ, ACCA, CIA, ACA, CPA, CFA, CFE)	
Διδακτορικό	
Μεταπτυχιακό	
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση – Πανεπιστήμιο - Α.Τ.Ε.Ι.	
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση-Λύκειο	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ την ανώτερη βαθμίδα εκπαίδευσης και με ένα επιπλέον χ, σε περίπτωση κατοχής επαγγελματικών πιστοποιήσεων	

V. Η οντότητα παρουσιάζει οικογενειακό χαρακτήρα	
Ναι	
Όχι	
Διευκρινίσεις: Ως οικογενειακός χαρακτήρας θεωρείται όταν μια οικογένεια (συγγενείς πρώτου βαθμού) κατέχει ή ελέγχει σημαντικό ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου, ο ιδρυτής είτε απόγονοί του ασκούν την διοίκηση, τον έλεγχο στη στρατηγική της επιχείρησης, όταν άλλα μέλη της οικογένειας εργάζονται στην εταιρία. Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

VI. Συμπληρώστε τον συνολικό αριθμό των εργαζομένων της Εταιρίας:
--

Ενότητα II. Εταιρική Διακυβέρνηση – Διοικητικό Συμβούλιο

I. Πόσα είναι τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας;								
3	4	5	6	7	8	9	10	Άνω των 10

Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ κάτω από τον αριθμό επιλογής σας

II. Πόσα είναι τα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου;						
1	2	3	4	5	6	Άνω των 6

Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ κάτω από τον αριθμό επιλογής σας

III. Πόσα είναι τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου;						
1	2	3	4	5	6	Άνω των 6

Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ κάτω από τον αριθμό επιλογής σας

IV. Θεωρείτε ότι υπάρχει ουσιαστική υιοθέτηση / συμμόρφωση με τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης από τις εισηγμένες εταιρίες;	
Πάρα πολύ	
Αρκετά	
Μέτρια	
Ελάχιστα	
Καθόλου	

Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ

V. Η οντότητα τηρεί:	
Αυστηρά τον Ελληνικό Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης (ΕΚΕΔ)	
Τον Εταιρικό Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης (προσαρμοσμένος από την οντότητα)	

Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ

VI. Ποια από τις παρακάτω επιλογές, είναι η συνηθέστερη μορφή σύγκρουσης συμφερόντων που έχει παρατηρηθεί στην Εταιρεία:	
Μεταξύ Μετόχων και Διευθυντικών στελεχών	
Μεταξύ Μετόχων και Πιστωτών	
Μεταξύ Μεγαλομετόχων και Μικρομετόχων	
Μεταξύ ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του Διοικητικού συμβουλίου ή των Διευθυντικών στελεχών της Εταιρείας με τα συμφέροντα της Εταιρείας	
Δεν έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο σύγκρουσης συμφερόντων	

Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ

Ενότητα III. Εταιρική Διακυβέρνηση - Επιτροπή ελέγχου

I. Πόσα είναι τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου;				
3	4	5	6	Άνω των 6

Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ κάτω από τον αριθμό επιλογής σας

Π. Πόσα από τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου έχουν αποδεδειγμένη επαρκή γνώση σε θέματα Λογιστικής και Ελεγκτικής;						
1	2	3	4	5	6	Άνω των 6

Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ κάτω από τον αριθμό επιλογής σας

ΠΙ. Ποια η εκπαίδευση του/των μέλους/μελών της Επιτροπής Ελέγχου με αποδεδειγμένη επαρκή γνώση σε θέματα Λογιστικής και Ελεγκτικής:		
Ορκωτός Ελεγκτής		
Πιστοποιημένος/η Εσωτερικός Ελεγκτής		
Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου Λογιστικής / Ελεγκτικής		
Πιστοποιημένος/η Οικονομολόγος-Λογιστής/ρια		
Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου Λογιστικής / Ελεγκτικής		

Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ την ανώτερη βαθμίδα σύμφωνα με την παραπάνω κατάταξη. Σε περίπτωση που τα μέλη με την επαρκή γνώση είναι πάνω από ένα, συμπληρώστε στο αριστερό κουτί με το γράμμα Α την επιλογή για το πρώτο μέλος, το γράμμα Β για το δεύτερο μέλος και ούτω καθεξής. Αν οι επιλογές συμπίπτουν τότε με Α,Β,Γ

ΙV. Η Επιτροπή Ελέγχου πόσο συχνά ενημερώνεται γραπτώς για τα αποτελέσματα / ευρήματα της εργασίας του Εσωτερικού Ελέγχου;	
Ανά μήνα	
Ανά δύο μήνες	
Ανά τρεις μήνες	
Ανά έξι μήνες	
Ετησίως	

Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ

V. Η Επιτροπή Ελέγχου πόσο συχνά ενημερώνεται γραπτώς για τις οικονομικές καταστάσεις της εταιρίας και τυχόν πράξεων που χρήζουν διαφορετικών / εναλλακτικών λογιστικών προσεγγίσεων	
Ανά μήνα	
Ανά δύο μήνες	
Ανά τρεις μήνες	
Ανά έξι μήνες	
Ετησίως	

Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ

VI. Η Επιτροπή Ελέγχου πόσο συχνά ενημερώνει γραπτώς ή προφορικά για τα αποτελέσματα / ευρήματα της εργασίας της το Διοικητικό Συμβούλιο;	
Ανά μήνα	
Ανά δύο μήνες	
Ανά τρεις μήνες	
Ανά έξι μήνες	
Ετησίως	

Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ

Ενότητα IV. Εταιρική Διακυβέρνηση – Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου

I. Συμπληρώστε τον συνολικό αριθμό των στελεχών της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου:
--

Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις,
Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.
Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

II. Πόσα από τα στελέχη της Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου κατέχουν πιστοποίηση Εσωτερικού Ελεγκτή (CIA) ή άλλη σχετική πιστοποίηση;	
1	
2	
3	
4	
5	
Άνω των 5	
Κανένα	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

III. Πότε αξιολογήθηκε η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου από ανεξάρτητο πιστοποιημένο αξιολογητή εκτός της Εταιρείας (External Quality Assessment Review)	
2019	
2018	
2017	
2016	
2015	
2014	
Δεν έχει υλοποιηθεί αξιολόγηση από ανεξάρτητο αξιολογητή εκτός της Εταιρείας	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

IV. Η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου έχει πλήρη πρόσβαση σε έγγραφα και ομαλή συνεργασία με όλα τα τμήματα της Εταιρείας προκειμένου για την αποτελεσματική και αποδοτική κάλυψη όλων των περιοχών ελεγκτικού ενδιαφέροντος;	
Ναι	
Όχι	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

V. Έχουν παρατηρηθεί από τη Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου περιπτώσεις σύγκρουσης ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών της εταιρείας με τα συμφέροντα της Εταιρείας	
Ναι - Συχνά	
Ναι - Σπάνια	
Όχι	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

VI. Η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου έχει εντοπίσει ουσιώδεις αδυναμίες στο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου και στις Δικλίδες Ασφαλείας και ενώ προτάθηκαν λύσεις, λόγω υψηλού κόστους το Διοικητικό Συμβούλιο δεν τις υλοποίησε;	
Ναι	
Όχι	
Δεν έχουν εντοπιστεί ουσιώδεις αδυναμίες στο ΣΕΕ και τις Δικλίδες Ασφαλείας	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

Ενότητα V. Φαινόμενο Εταιρικής Απάτης

I. Αναφερθείτε σε πρόσφατες υποθέσεις εταιρικής απάτης στην Ελλάδα

Εταιρικές Απάτες στις Ελληνικές Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών Επιχειρήσεις,
Ο ρόλος των Ορκωτών Ελεγκτών.
Επιβλέπων: Κουτούπης Ανδρέας, Εκπόνηση: Ζάχος Αντώνιος

II. Έχει σημειωθεί στην Εταιρεία κάποιο περιστατικό εταιρικής απάτης;	
Ναι	
Δεν έχει υποπέσει στην αντίληψη μου, δεν το αποκλείω	
Δεν έχει υποπέσει στην αντίληψη μου, αποκλείω αυτό το γεγονός, εμπιστεύομαι το σύστημα της εταιρίας	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

III. Ποια από τις κάτωθι συνηθέστερες μορφές εταιρικής απάτης υπέστη η Εταιρεία;	
Κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων – οικονομική υπεξαίρεση	
Διαφθορά – Δωροδοκία στελεχών – Συνομοσία	
Παραποίηση οικονομικών καταστάσεων – Πλαστογραφία	
Παραβίαση συμβάσεων Πελατών – Προμηθευτών	
Παράνομη δωρεά	
Οικονομικός Εκβιασμός	
Σύγκρουση ενδιαφέροντος	
Άλλο:	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ, εφόσον έχετε απαντήσει θετικά στην 2 ^η ερωτ. της ενότητας σε μία από τις παραπάνω επιλογές ή επιλέξτε και συμπληρώστε στο πεδίο “Άλλο” κάποια μορφή απάτης, που δεν συμπεριλαμβάνεται.	

IV. Πώς ανιχνεύτηκε το περιστατικό της εταιρικής απάτης;	
Τακτικός έλεγχος Ορκωτού ελεγκτή	
Εσωτερικός έλεγχος	
Από πληροφόρηση (whistleblowing), εσωτερική ή εξωτερική, από την διοίκηση κ.α.	
Συλλογή και ανάλυση δεδομένων (Forensic Data Analytics)	
Μέθοδος εποπτευόμενης ταξινόμησης (Supervised classifications methods)	
Από εξωτερικούς φορείς (π.χ. Αρμόδια Εφορία, Ασφαλιστικός Οργανισμός, Τράπεζες)	
Τυχαία	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ, εφόσον έχετε απαντήσει θετικά στην 1 ^η ερωτ. της ενότητας	

V. Ποιο κύκλωμα παρουσιάζει των μεγαλύτερο κίνδυνο εμφάνισης εταιρικής απάτης;	
Κύκλωμα αγορών και πληρωμών	
Κύκλωμα πωλήσεων και εισπράξεων	
Κύκλωμα διακίνησης και φύλαξης αποθεμάτων	
Κύκλωμα τραπεζών – ταμείου	
Κύκλωμα Λογιστηρίου	
Κύκλωμα πάγιων στοιχείων	
Κύκλωμα Ανθρώπινου δυναμικού	
Κύκλωμα πληροφορικής – τεχνολογίας	
Κύκλωμα Στρατηγικής – Σχεδιασμού - Marketing	
Άλλο κύκλωμα:	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ, ή επιλέξτε και περιγράψτε τυχόν κύκλωμα που δεν αναφέρεται παραπάνω στο πεδίο “Άλλο κύκλωμα”	

VI. Πού ελλοχεύει ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την εμφάνιση εταιρικής απάτης;	
Διοίκηση (Δ.Σ)	
Διευθυντικά στελέχη (Εκτελεστικοί)	
Τμήμα Οικονομικών υπηρεσιών-Λογιστήριο	
Τμήμα Marketing-Πωλήσεις	
Τμήμα Προμηθειών-Λειτουργικό	
Τμήμα Πληροφορικής	
Τμήμα Ανθρώπινου δυναμικού	
Τμήμα Νομικών υπηρεσιών	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

VII. Έχει υιοθετήσει η Εταιρία την λειτουργία εσωτερικής γραμμής ανώνυμων καταγγελιών;	
Ναι	
Όχι	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

VIII. Πώς διαχειρίζεστε τις καταγγελίες ή τα παράπονα

IX. Πόσο συχνά διεξάγονται εκπαιδευτικά προγράμματα για το σύνολο του προσωπικού σχετικά με θέματα εμφάνισης και πρόληψης της εταιρικής απάτης καθώς και για την υιοθέτηση της “Κουλτούρας της ακεραιότητας”;	
Ανά έξι μήνες	
Ανά έτος	
Μία φορά στα δύο έτη	
Κατόπιν εμφάνισης φαινομένου εταιρικής απάτης	
Καθόλου	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

X. Τι είδους εκπαιδευτικά προγράμματα χρησιμοποιεί η εταιρία, για την πρόληψη της εταιρικής απάτης και την υιοθέτηση της “Κουλτούρας της ακεραιότητας”;	
Ηλεκτρονικές ανακοινώσεις (e-mails)	
Σεμινάρια	
Ηλεκτρονική εκπαίδευση (e-Learnings)	
Έντυπη (με τη μορφή φυλλαδίου ή εκπαιδευτικού υλικού)	
Συνδυασμός των παραπάνω	
Κανένα	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

Ενότητα VI. Ο ρόλος του εξωτερικού / τακτικού Ορκωτού Ελεγκτή

I. Υπάρχει παροχή επιπρόσθετων υπηρεσιών (π.χ. συμβουλευτικού χαρακτήρα) στην Εταιρία σας από τον Ελεγκτικό Οίκο στον οποίο εργάζεται ο εξωτερικός/τακτικός Ορκωτός Ελεγκτής που διεξήγαγε τον τελευταίο έλεγχο;	
Ναι	
Όχι	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

II. Οι τυχόν παρατηρήσεις και τα ευρήματα του εξωτερικού/τακτικού Ορκωτού Ελεγκτή έχουν βοηθήσει ουσιαστικά στην βελτίωση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της Εταιρίας;	
Πάρα πολύ	
Αρκετά	
Μέτρια	
Λίγο	
Καθόλου	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

III. Πώς αντιλαμβάνεστε τον ρόλο του εξωτερικού/τακτικού ελεγκτή;	
Ως θεσμική υποχρέωση της εισηγμένης εταιρείας	
Ως σύνδεσμο εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων με την Εταιρεία (π.χ επενδυτών, πιστωτών)	
Ως “δικλίδα ασφαλείας” για το εύλογο της απεικόνισης των οικονομικών καταστάσεων της εταιρίας, την ορθή λειτουργία και βελτίωση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, καθώς και τον εντοπισμό της απάτης.	
Ως συμβουλευτικό	
Όλα τα παραπάνω	
Οδηγίες: Συμπληρώστε με ένα χ	

Σας ευχαριστώ πολύ για την συμμετοχή σας και τον πολύτιμο χρόνο που αναλώσατε,

Αφού έχετε απαντήσει σε όλες τις ερωτήσεις παρακαλώ ψηφιοποιήστε το συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο και όπως το αποστείλετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση azachos@hotmail.gr